

NTIYON CHE DIN IHYAN APOSTOL

---

*Nda Vaco Ndah yahn Dendiohs nduhca
che a necah ye ndudo yahn ye*

1 ¹Ndih Teófilo che yahinó ndih, nan caca che dendáh menan ne, a dirún ama ndeh nan dehtenduh che din Dihvo vo Jesucristo man, che chicuahn ye man, ²nde nda ro che conahn ye vahchetero. Cuahn che ametah nahn ye vahchetero ne, numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs, cah ye ntiyon che va che din ihyan apóstol yahn ye che a tendah nun ye. ³Adiva che chihno se Dihvo vo ne, ntuche ye, ne man ye nda ye ndeh yune, chinduco ye ihyan chahn chete che o raco ro. Nduco chemin ne, chenahn ihyan chahn te cuaco che quenduche ye, ne cah cuande ye ihyan chahn yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs. ⁴Cuahn che nduco ca ye ihyan apóstol chahn ne, rahn ye ri ye ihyan: —Hua ndaca nchuhn yan Jerusalén. Conan rino ne nde nda ro che conahn che ndihco cade Dendiohs Chida che co Vaco Ndah yahn ye. A yahn chemin che renté nduco ne nde ro menan. ⁵Cuaco te Juan ne, chehdene ye ihyan, ate nchuhn ne, cuihno neve ro ne, conun Vaco Ndah yahn Dendiohs nchuhn.

Conahn Dihvo vo Jesucristo vahchetero

⁶Tahn min cuahn che ndidama ihyan chahn ne, tumerune ye Dihvo vo:

—Dihve nuhn, ja man ro cuh che ndahco cade ne che cahcantiyon man nación yahn Israel ne?

⁷Ndahconan ye, ne rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Hua cuande yahn nchuhn che cadino ne deh ro, o deh ura che conahn che man Dendiohs Chida a ndihco cade ye. ⁸Ate chu che cuande yahn ne. Cuahn che co Vaco Ndah yahn Dendiohs, conun nchuhn ne, conan cuma ne vederihquentiyon. Tuhme cuacotuhn ne ndudo yahn yan Jerusalen man, numacuahn estado yahn Judea man, naci6n yahn Samaria man, nde numachahte iyehense.

⁹Chihno rahn Dihvo vo chemin ne, nahn min che rendihchero ihyan chahn ne, condā ye vahchetero. Tuhme quendihco ama man, ne chehnan ihyan chahn ihyan.

¹⁰Numanahn che vatendi ca ye, rihno ye che condā Dihvo vo nan ro ne, adenan nda o 6ngel, chenun ye tino cua. ¹¹Rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Nchuhn, sahn Galilea, ¿dehco che rihno cuahn nan ro ne? Man Dihvo vo che ndaca ye van nchuhn, din Dendiohs che conahn ye vahchetero ne, nduhca che ndihchero ne che conahn ye, tihca ndaconan chi tun ye.

***Tendahnun ye Matías cava che co ye
ap6stol, conan ye menun Judas***

¹²Chihno min ne, ndaca ihyan chahn min nan che duche Cuete Olivo, ne conahn ye yan Jerusalen. Nino yune min, nuhneva che nihnde cade nan ley yahn Dendiohs che co caca ihyan ro che rahte tuhno ye. ¹³Cuahn che ntā ihyan chahn viyan me ne, chenda ye ama vah, cocha ye nan o cuahto, cuarto nan che rahtenun ye. Van ihyan chahn ne, nduco Pedro man, Jacobo man, Juan man, Andr6s man, Felipe man, Tom6s man, Bartolom6 man, Mateo man, Jacobo, che daya Alfeo man, Sim6n Zelote man, Judas, che dihno Jacobo man. ¹⁴Ro ro ne, rendo dama nducoyaca ihyan chahn nduco dihno Dihvo vo man, chaco ye, Mar6a man, yahn ca ihyan ndahta man, revah ye.

¹⁵Ama ro min ne, chandi Pedro nan ihyan che ritahno ye Dihvo vo, che ri ye tenduh ama ciento quenan ndico, ne cahndudo ye:

¹⁶—Nchuhn dihn6, a va che conahn ndudo che din Vaco Ndah yahn Dendiohs che dirun David yahn Judas, che quendahnān se yahn sahn che din se preso Dihvo vo. ¹⁷Sahn

min ne, chi cuande se v̄an nuhn, din se ntiyon nduco nuhn.

¹⁸Tume che nd̄aca se yahn nunde yahn se ne, ca ̄ama ndi yahn. Chihno min ne, chend̄ah se, denderen se, ne chendan se, chihno chetuhn rehte se ndiyahn. ¹⁹Cuahn che checadino ihyan ȳan Jerusalén yahn chemin ne, chaconahn ye che duche yahn min, Acéldama, dev̄aco yahn ye, che nahn cahma Yahn Yahn Yun. ²⁰A ndirun n̄an libro yahn Salmo tuhca:

Cuhnde man v̄aco se.

Nde ̄ama ihyan hua conun ye min.

Namin a ndirun:

Conan t̄ama ihyan menun se, ndond̄a t̄ah ye ntiyon che quenan cuma se.

²¹'Chemin che ̄ama cha ihyan che namin chinduco ye Dihvo vo numacuahn ro che quechica ye, ²²nde ro che chehdenune Jūan ihyan, nde nd̄a ro che din Dendiohs che conahn ye vahchetero ne, va che co cuande ye v̄an nuhn, çava che cuacotuhn ye ndudo yahn che a ntuche Dihvo vo.

²³Ntihyon ȳan ihyan chahn o ihyan. ̄Ama ye ne, José Barsabás, che namin duche ye Justo, ne t̄ama ye ne, Matías.

²⁴Tuhme cov̄ah nducoȳaca ye:

—Dihve nuhn, a ndih che rendihche ne chedave yahn nducoȳaca ihyan. Conahma ne nuhn cha ihyan che o chuhn, nahn ne ²⁵che co ye apóstol, conan ye menun Judas, din ye ntiyon che denda se, din nunde yahn se, te a cuahn se n̄an che redin yahn che conun se.

²⁶Tuhme din ihyan chahn sortear, ne quend̄ah yahn Matías che co ye apóstol, co cuande ye v̄an ihyan che ndichīama chahn.

Chiya Vaco Ndah yahn Dendiohs

2 ¹Cuahn che nd̄a vihco Pentecostés ne, nto dama ihyan apóstol nduco nducoȳaca ihyan chahn che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo. ²Aden̄an chahco chine n̄an ro nduhca yuhne t̄an che ̄ama rano, ne chito chete vah n̄an che chenun ye. ³Ndihchero ye che deca ro ruchiyahn ro chetuhn, ne chiya tin queri ̄ama ye. ⁴Tuhme quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs nducoȳaca ihyan chahn, din che r̄ahn ye t̄ama te o n̄an dev̄aco.

⁵̄Ama yahn ihyan nd̄ata yahn Israel che redinahn ye che nihnde cade n̄an ley yahn Dendiohs ne, chica ye numachahte

iyehñse, ne chenán ye yān Jerusalén ro min. ⁶Cuahn che chihñevan ye che chine ne, ndo dāma ye, ne āma rahn ino ye, te queri āma ye ne, chihñevan ye devāco yahn mān ye che rente ihyān che chenun ye chete vah. ⁷Āma rahn ino ihyān chahn, ne rāhn ye vān mān ye nduco vih:

—¿A ndiyu ihyān Galilea nducoyāca ihyān sih che tihcā rente ye? ⁸¿Tācā che rente ye devāco yahn queri āma vo che rente vo yān vāco vo? ⁹Vān nducoyāco vo ne, nduco ihyān yāhn yahn Partia mān, Media mān, Elam mān, Mesopotamia mān, Judea mān, Capadocia mān, Ponto mān, Asia mān, ¹⁰Frigia mān, Panfilia mān, Egipto mān, Africa che nde tahque yahn ca va che co yān Cirene mān. Namin nduco ihyān yān Roma mān. Nāhn vo ne, ihyān nāción yahn Israel, ne nāhn vo ne, ihyān tāma nāción che ritahno vo dāma nduco ye. ¹¹Namin nduco ihyān yāhn yahn Creta mān, Arabia mān. Rahndudo ihyān sih ndudo yahn vederihno che redin Dendiohs, rihñevan queri āma vo devāco yahn mān vo.

¹²Āma rahn ino nducoyāca ye, ne tumerune vih ye:

—¿Deh conahn che tihcā ri ne?

¹³Ate nāhn ihyān chahn ne, duche rino ye, ne rāhn ye:

—Coh ihyān sih, ne chemin che tihcā redin ye.

Cahndudo Pedro

¹⁴Tuhme necuandi Pedro nduco ihyān apóstol che ndichiamā chahn, ne cahndudo ye:

—Nchuhn, ihyān nāción yahn Israel nduco nducoyāca ne che vate ne yān Jerusalén, cua cuande ne mān, cuihcovan ndah ne che cahmā mān. ¹⁵Hua dehve coh nuhn nduhcā che rāhn nchuhn, te meniyon ne, comān rahco nun vatiyān. ¹⁶Che rendihchero nchuhn ne, a yahn chemin che dirun ihyān profeta Joel tuhcā:

¹⁷Rāhn Dendiohs: “Cuahn che a nahn tuno ro che conahn che a ndihco cadé ne,

dechúh Vacó, cava che conun ihyān iyehñse.

Daya nchuhn ne, cuahndudo ye ndudo yāhn mān,

ihyān decahya ne, ndihchero ye vederihno vān yahnde yahn ye mān,

ihyān ndico ne, cahno ye mān.

¹⁸Ro min ne, dechúh Vacó cava che conun ihyān che redin ye ntiyon yāhn, ne cuahndudo ye ndudo yāhn.

19 Nan ro man, ndiyahn man, dín vederihno, ne cuhnde ro
yun man, yahn man, yahme man.

20 U che Dihve nducoyaca ihyan ne, cuahn che ametah nda ro
che techecade ne,

nan yahn ne, co man,
ne iyo ne, ndo nduhca yun.

Ro min ne, ro che ama yudo, ro che cahco ró che ama
chahte vederihquentiyon yahn.

21 Tuhme nducoyaca ihyan che cuah ye u che Dihve ye ne,
ndedevahn ihyan.”

22'Nchuhn, ihyan nación yahn Israel, cuihcovan ndah ne
che cahmá: Dendiohs ne, dechuh ye Jesús yahn yan Nazaret
van nchuhn, ne man nchuhn devano cuaco ne, te numacuahn
vederihquentiyon yahn Dendiohs, din ye vederihno, ndihchero
ne. 23Cuahn che nda ye tah nchuhn ne, nduhca che a ndihco
cade Dendiohs nde ro menan ne, din nchuhn preso ihyan,
necah ne ihyan tah sahn nunde. Nahn yah se ihyan, ne chihno
se ihyan nduhca che nahn ne. 24Ate ndedetuhche Dendiohs
ihyan, chehnevi ye ihyan tah vederih, te hua co che ndahco
ndiya vederih ihyan. 25Hua co che conan ye tah vederih cuahn
dama, te a yahn ye che dirun David tuhca:

Dihvé, cuahn dama rendihché ndih che nduco ne u.

Quenan ne lado tah cuacó, cava che hua dihya nun inó co.

26 Chemin che chi yenó, ne ndevá yavenan ne numacuahn
vedeyeno.

Recáh vedechahtino chedave yáhn,

27 te u che yahino ne ne, hua cahcoman ne u van tenahn,
nde hua cuahnecon ne che conún chete yayan cuahn
dama, cha u.

28 Tihyon yune ne u nduhca che ndahca conán nan ne.

Ama yenó yahn che nduco ne u.

29'Nchuhn dihnó, cuaco te chih indihnte yuhn vo David man,
che chehche ye man, che va yayan yahn ye nde meniyan man.

30Ihyan min ne, profeta ye, ne numacuahn vedeyudo ne, cah
Dendiohs ndudo yahn ye che van ndata yahn ye ne, quenda
ihyan min che a va cade che chi ye, ndedevahn ye ihyan
iyehense, nuhnde tah ye vederihquentiyon yahn ye. 31David ne,
anduhneca ndete che ndihchero ye che ntuche ihyan min che
a va cade che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyehense, ne chemin

che dirun ye che hua conun ihyan min v̄an tenahn m̄an, che hua ch̄a ye m̄an. ³²M̄an ne, Dendiohs ne, a ndedetuhche ye Dihvo vo Jesucristo, ne nuhn ne, devano cūaco nuhn yahn. ³³Nducote ndedetuhche Dendiohs Chida ihyan min numacuahn vederihquentiyon yahn ye m̄an, nducote dinahn ye ndudo che necah ye che dechuh ye Vaco Ndah yahn ye m̄an ne, chemin che redin ihyan min vederihno che rendihchero nchuhn m̄an, rihnevan ne m̄an. ³⁴A yahn ihyan min che nda ye vahchetero che dirun David tuhca, ndiyu yahn m̄an ye:

Dihve Dendiohs ne, rah̄n ye ri ye Dihvé:

“Cuihnde muhn lado tah cūacó,

³⁵numanahn che ndahco ndiyá ihyan che hua ri rendihche ye di, ndeva ye yavenan.”

³⁶Nducote tihca ne, codevano cūaco nducoyaca ihyan nación yahn Israel te a Jesús, ihyan min che nahn yah nchuhn ne, ndahco Dendiohs vederihquentiyon tah ye che ndedevahn ye ihyan iyehnse m̄an, che co ye Dihve nducoyaca ihyan m̄an.

³⁷Cuahn che chihnevan ihyan chahn che tihca cahndudo Pedro ne, ama chi ran ye, ne tumerune ye Pedro nduco ihyan apóstol chenahn chahn:

—Dihno nuhn, ¿deh va che din nuhn m̄an ne?

³⁸Ndahconan Pedro, ne rah̄n ye ri ye ihyan:

—Queri ama nchuhn, cuento ino ne nunde yahn ne, ne cuah ne Dihvo vo Jesucristo, cuedenune ne, cava che nchahco Dendiohs nunde yahn ne, ne din ye che conun Vaco Ndah yahn ye nchuhn. ³⁹Tihca, te a necah Dihvo vo Dendiohs ndudo min cava nducoyaca ihyan che tendahnun ye, nchuhn m̄an, daya ne m̄an, ndata yahn ne m̄an.

⁴⁰Cuahn che chihno cahndudo Pedro ndudo cuh nduco ndeh nan ca ndudo che tuhchan ne, yahve ye ihyan chahn, ne rah̄n ye:

—Cuendedevahn ne nchuhn v̄an ihyan nunde che vate ye m̄an ro cuh.

⁴¹Tuhme ihyan che nevahnevan ye ndudo yahn ye ne, chedenune ye, ne ro min ne, tenduh ino mil ihyan chitahno ye Dihvo vo, chinduco ye ihyan chahn. ⁴²Nducoyaca ye ne, riquendi ye che ricuahn ihyan apóstol chahn, ne rendo dama ye nduco vih m̄an, revah ye m̄an, rendeh ye pan nduhca che chihquentiyon Dihvo vo m̄an.

Nduhca che redin ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

⁴³Ama rahn ino nducoyaca ihyan yan, te ama redin ihyan apóstol chahn vederihno. ⁴⁴Nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, ama no vederendedecadino yahn ye nduco vih, ne rihco mendahn ye dehtenduh yahn ye cava nducoyaca ye. ⁴⁵Cuahn che va vederetahn yahn combiero yahn ye ne, rendihcue ye yahn yahn ye man, dehtenduh yahn ye man, ne recah ye tume me queri ama ihyan chahn tunoca va vederetahn yahn ye. ⁴⁶Ro ro rendo dama ye yaco chahte, ne ndevaco ye ne, reh ye nduco vih, ne rendeh ye pan nduhca che chihquentiyon Dihvo vo. Chenan cuma ye vedeyeno man, vedenecon man. ⁴⁷Rendeva ye yavenan Dendiohs numacuahn vedeyeno, ne ndahca chenan ye nan nducoyaca ihyan. Ro ro ne, rendedevahn Dihvo vo Dendiohs ihyan, rinduco ye ihyan chahn.

Ndoyahn ama sahn che neneva doh cah se

3 ¹Ama ro nan rahco ino a chino, ura che revah ihyan ne, cuahn Pedro nduco Juan yaco chahte. ²Ama chende yaco me ne, duche Hermosa, ne ama sahn che neneva doh cah se nde ro che chihndeyan se ne, va se min. Ro ro riquenda ihyan sahn, ne min rihco ye sahn cava che caça se ihyan che renda ye yaco che din ye vedevahino nduco se. ³Cuahn che ndihchero se Pedro nduco Juan che nda ye chende yaco me ne, chica se che din ye vedevahino nduco se. ⁴Ndihchero ihyan chahn sahn, ne rahn Pedro ri ye sahn:

—Condihchero nuhn.

⁵Sahn min ne, va yan se, rendihchero se ihyan, te rahco se te cah ye tume sahn. ⁶Ate rahn Pedro ri ye sahn:

—Metah diyahnguan yahn, nde hua ne diyahngua, ate co conan di. Nduco vederihquentiyon yahn Jesucristo yahn yan Nazaret, cuenecuen, ne cuique.

⁷Chetah Pedro tah cuaco se, ndedecuan ye sahn, ne ndetahn nuhnde cava dandocah se, ne ndo cuaco cah se.

⁸Tuhme nde tuno ca yaco se, canan rica se. Chenda se chete yaco nduco ihyan chahn, ra yaco se che yeno se man, rendeva se yavenan Dendiohs numacuahn vedeyeno man. ⁹Nducoyaca ihyan che chenun ye min ne, ndihche ye che rica se man,

chihnevan ye che rendeva se yavenan Dendiohs man, ¹⁰ne ama rahn ino ye man, redihya ye ri man, yahn vederihno me, te a rendihche ye te a sahn min che rihnde se chende yaco Hermosa, rica se che din ihyan vedevahino nduco se.

Cahndudo Pedro man corredor che duche Salomón

¹¹Sahn che a ndoyahn me ne, nda ca se tah Pedro man, Juan man, chenun ye man corredor che duche Salomón. Nducote ama rahn ino ihyan che chenun ye chete yaco ne, aderano ye, ndo dama ye min. ¹²Cuahn che ndihchero Pedro che ama chito ihyan min ne, cahndudo ye:

—Nchuhn, ihyan naci6n yahn Israel, ¿dehco che ama rahn ino ne? ¿Dehco che ama rendihchero ne nuhn? ¿A rahco ne che nduco vederihquentiyon yahn man nuhn, o che ama ndah ihyan nuhn, din nuhn che ndoyahn sahnghuh? ¹³Hua, te Dendiohs yahn indihche yuhn vo Abraham man, Isaac man, Jacob man ne, a ihyan min che din ye vederihno cuh, cava che ndeva ye yavenan daya ye Jesucristo che necah nchuhn tah Pilato. Pilato ne, nahn ntahte ye ihyan, ate nchuhn ne, hua cahnecon ne. ¹⁴Ndotenan che caca nchuhn che ntahte ye ihyan min che ndah ye nan Dendiohs ne, chica ne che ntahte ye ama sahn rihno ihyan. ¹⁵Tihca chihno nchuhn ihyan min che quenana cuma ye vederihquentiyon che din ye che cuahtenan ihyan vahchetero numacuahn ro. Ate Dendiohs ne, ndedetuhche ye ihyan van tenahn, ne yahn chemin ne, nuhn devano cuaco nuhn. ¹⁶Nduco vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo ne, ndoyahn sahnghuh che a ntihche nchuhn sahn, te chitahno se ihyan. Chitahno se ihyan, ne chemin che ndoyahn se nduhca che rendihchero ne. ¹⁷Nchuhn dihno, u devano te van vedetundo yahn ne nduco ihyan ndinan yahn ne, chihno ne Dihvo vo. ¹⁸Ate nde ro menan me ne, a ndihco cade Dendiohs che va che chuhrihn ihyan min yahn ye che a va cade che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyehense. Yahn chemin ne, a dirun ihyan profeta, ne tihca chinahn. ¹⁹Man ne, cuento ino nchuhn nunde yahn ne man, cuah ne Dendiohs man, cava che nchahco ye yahn ne man, din ye che cuahte dihn chedave yahn ne man, necah yan ye chedave yahn ne man. ²⁰Va che dechuh tun ye Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che a va cade che chi ye, ndedevahn ye nchuhn. ²¹Ate man ro cuh ne, va

che conan ca ye vahchetero nde nda ro che cuihno ndahco cade Dendiohs nducuahn, nduhca che cah ye ndudo yahn ye, dirun ihyan profeta ndah yahn ye a rahn me. ²²A chinahn nduhca che rahn Moisés ri ye indihthe yuhn vo tuhca: “Dihvo vo Dendiohs ne, tendah nun ye ama ihyan profeta van ndata yahn nchuhn nduhca che tendah nun ye u. Codinahn ne nducuahn che cahma ihyan min, ²³te nducoyaca ihyan che hua dinahn ye che cahma ye ne, conda ye van ihyan nación yuhn vo.”

²⁴Nducoyaca ihyan profeta, nde Samuel, nde nducoyaca ye che chahte ye adive ne, namin dirun ye yahn ro cuh. ²⁵A cava nchuhn che dirun ihyan chahn, ne che ndah yahn ne che nte cade Dendiohs nduco ihyan ndico yuhn vo nduhca che cah ye ndudo yahn ye Abraham tuhca: “Cava ihyan, ndata yehn, dín che ndah nduco nducoyaca ihyan iyehnse.” ²⁶Cuahn che a ndedetuhche Dendiohs Daya ye ne, menan vih ca dechuh ye ihyan van nchuhn, cava che din ye che ndah nduco ne, ne cahcoman ne nunde yahn ne.

Sahn intiyahn ne, din se preso Pedro man, Juan man

4 ¹Nde ametah cuihno cuahndudo Pedro man, Juan man, cuahn che nda chidocuyan ndinan chahn man, sahn saduceo man, sahn ndinan yahn policia che redin se cudado yaco man. ²Yudo ri yahn sahn chahn yahn che Pedro nduco Juan ne, ricuahn ye ihyan yan che a ntuche Dihvo vo Jesucristo, ne chemin che va che ntuche tenahn. ³Tuhme quenda se ihyan chahn, chih se ihyan vacoyahn nde tama ro me, te ura min ne, a chino. ⁴Ate yahn ihyan che chihnevan ye che ricuahn ihyan chahn ne, chitahno ye Dihvo vo Jesucristo, ne ihyan chahn nduco ihyan che a chitahno ye Dihvo vo nde ro menan me ne, ri ye tenduh uhn mil che deman ihyan chahn.

⁵Tama ro me ne, min yan Jerusalén ndo dama nducoyaca sahn ndinan yahn nación yahn Israel man, sahn intiyahn man, sahn devano ley che dirun Moisés man. ⁶Namin nduco Anás, chidocuyan che tahque ndinan man, Caifás man, Juan man, Alejandro man, nducoyaca ihyan che ndata yahn chidocuyan ndinan chahn man. ⁷Tuhme tahve sahn chahn che ngua Pedro man, Juan man, chahtendi ye mendahn, ne chiquerune se ihyan:

—¿Duh te nchuhn vederihquentiyon che redin ne dehtenduh che tihchan ne?

⁸Tuhme numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs, ndahconan Pedro, ne rahn ye ri ye sahn:

—Nchuhn, sahn ndinan man, sahn intiyahn yahn naci6n yuhn vo man, ⁹man che riquerune ne yahn vederihno che chinahn nduco sahnguh che nenevadoh cah se man, taqa chi che ndoyahn se man, ¹⁰cahma nuhn nan nchuhn cava che codevano nducoyaca ihyan naci6n yuhn vo. Sahnguh che nti se muhn nan nducoyaca nchuhn ne, a ntoyahn se nduco vederihquentiyon yahn Jesucristo yahn yan Nazaret. A ihyan min che nahn yah nchuhn, ate Dendiohs ne, ndedetuhche ye ihyan van tenahn. ¹¹Nduhca sahn rahto vah che chacondah se tu che tahque cochihve yahn se ne, tihchan nchuhn, te hua nevahnecun ne ihyan min. ¹²Nde ama ihyan hua co ndedevahn ye uvo, te atenan ihyan min che va tah ye vederihquentiyon che ndedevahn ye ihyan iyehense.

¹³Cuahn che ndihche sahn ndinan chahn che hua vah Pedro man, Juan man, che rente ye numa ino ye ne, nducote a devano se te ihyan chahn ne, ndata yahn ihyan chevah ihyan man, hua devano ye caca man ne, ama cuahn ino se, ne tumacadino se che chinduco ye Dihvo vo Jesucristo. ¹⁴Avane ne, sahn che ndoyahn me ne, min nti se nduco ihyan chahn. Chemin che nde nan che cahma sahn ndinan chahn metah. ¹⁵Tuhme chihquentiyon se che ndiquendah vah ihyan chahn, numanahn che nte cade se nduco vih. ¹⁶Rahn se:

—¿Deh din vo nduco sahn chuhn ne?, te nducoyaca ihyan che vate ye yan Jerusal6n, a devano ye yahn vederihno me, ne hua co cahma vo che hua cuaco. ¹⁷Man ne, cava che hua quendi cotuhn ndudo yahn vederihno me ne, nahn dihyo vo sahn, ne ametah quendi se cahma se nduco nde ama ihyan yahn vederihquentiyon yahn Jes6s min.

¹⁸Tuhme cah sahn ndinan chahn ihyan, ne chihquentiyon se che ametah quendi ye cacuahn ye vederihquentiyon yahn Dihvo vo. ¹⁹Ate ndahconan ihyan chahn, ne rahn ye ri ye sahn:

—Condedecadino man nchuhn. Nan Dendiohs ne, za ndahca che hua dinahn nuhn che rihquentiyon ye, cava che dinahn nuhn yahn ne ne? ²⁰Va che dinahn nuhn yahn Dendiohs, te

yahn nducuahn che ndihchero nuhn man, chihnevan nuhn man ne, va che cahma nuhn.

²¹Tuhme nahn dihya sahn ndinan chahn ihyan, ne ndedechuh se ihyan, conahn ye. Hua chihquino se din se castigo ihyan yahn che rendeva nducoyaca ihyan yan yavenan Dendiohs yahn vederihno che chinahn. ²²Sahn che chinahn vederihno nduco me, ndoyahn se ne, a ri se nchuh o raco nduyo.

Ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, chica ye che cah Dendiohs vedechahtino ihyan

²³Pedro nduco Juan ne, cuahn che ndaca ye nan chidocuyan ndinan chahn man, sahn intiyahn chahn man ne, conahn ye nan che chenun combiero yahn ye, ne necah cuande ye ihyan nducuahn che rahn se ri se ihyan. ²⁴Chihno necah cuande ye ihyan ne, covah nducoyaca ye tuhca:

—Dihve nuhn, Dendiohs, ndih che dendah ne nan ro man, iyehmse man, nuniyahn man, nducuahn che va man.

²⁵Numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn ne ne, cah cuande ne ihyan yahn ne David, ne dirun ye tuhca:

¿Dehco che rendedecadino ihyan nación yahn Israel yahn dehtenduh che hua cochihve?

¿Dehco che renecuan ihyan nación chenahn, ri tan ye nduco Dendiohs?

²⁶Nducoyaca rey che vate ye iyehmse ne, necuan ye, ne nducoyaca ihyan che rihquentiyon ye ne, ndo dama ye, cava che cuhma ye nduco Dihvo vo Dendiohs man, ihyan yahn ye che a va cade che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyehmse man.

²⁷Tihca chinahn, te muhn yan cuh ne, ndo dama Herodes man, Poncio Pilato man, sahn nación yahn Israel man, sahn nación chenahn man, cava che chihno se Daya Ndah yahn ne, Jesucristo, ihyan min che ndahco ne vederihquentiyon tah ye.

²⁸Nduco tihca chenun cah nducuahn che a ndihco cade ne.

²⁹Dihve nuhn, man ne, condihche ne nduhca che renahn dihya sahn sih nuhn. Cuete ne vedechahtino nuhn cava che numa ino nuhn cuahndudo nuhn Ndudo yahn ne. ³⁰Numacuahn vederihquentiyon yahn ne ne, codin ne che ndoyahn ihyan cah man, che cuhnde ro vederihno man, che cuande yahn Daya Ndah yahn ne, Jesucristo.

³¹Cuahn che chihno covah ihyan chahn ne, nuhn yahñ nan che chenun ye. Vaco Ndah yahn Dendiohs ne, quenun nducoyaca ye, ne rahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs numa ino ye.

Ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, va mendahn dehtenduh yahn ye cava nducoyaca ye

³²Nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, ama no vederendedecadino yahn ye nduco vih. Nde ama ye ne, hua rihco vih ye dehtenduh yahn ye, te ndihco mendahn ye cava nducoyaca ye. ³³Numacuahn vederihquentiyon yahn Dendiohs rahndudo ihyan apóstol chahn che ntuche Dihvo vo Jesucristo, ne ama rinan Dendiohs nducoyaca ihyan chahn, redin ye che chenun cuma ye vedeyahino nduco vih. ³⁴Nde ama ihyan chahn ne, hua rindanan dehtenduh che nahn ye, te ihyan che va yahñ yahn ye man, o vah yahn ye man ne, rendihcue ye, ne riquenda ye tume me, ³⁵renecah ye ihyan apóstol chahn cava che recah ihyan chahn queri ama ihyan tunoca vederetahn yahn ye. ³⁶Tihca din ama ihyan, yahn yahn Chipre, che duche ye José, ndata yahn chidocuyan Levita. Ihyan apóstol ne, chaconahn ye che duche ye Bernabé, che nahn cahma ihyan che renecah yan ye chedave yahn ihyan. ³⁷Ihyan min ne, ndihcue ye ama yahñ yahn ye, ne necah ye tume me ihyan apóstol chahn.

Nunde yahn Ananías nduco Safira

5 ¹Ate hua tihca din ama sahn che duche se Ananías nduco ndahta yahn se Safira. Namin ndihcue se ama yahñ yahn se, ²ne chihco vih se tah tume yahn. Quenda se tume chenahn me, din ca se che a nducuahn, ne necah se ihyan apóstol chahn. Tahn ndahta yahn se ne, a devano te chemin. ³Tuhme rahn Pedro ri ye sahn:

—Ananías, ¿dehco che dinehn che chinun chundah di ne?, te nahn cahncheh Vaco Ndah yahn Dendiohs, chihco vih tah tume yahn yahñ che ndihcue. ⁴Nde ama ihyan hua din ye fuerza di cava che ndihcue yahñ yehn, nde huane che checo tume che ca yahn muhn. ¿Dehco che tihca ndedecadine?, te nunde yahn vederihncheh yehn ne, quendihque nan Dendiohs, ndiyu deman nan ihyan.

⁵Cuahn che chihnevan Ananías ndudo cuh ne, chendāh se, ne chih se. Nducoyāca ihyan che checadino ye che tihcā chi ne, āma dihya ye chi. ⁶Ndā āma o sahn decahya, ne chahcotuma se tino sahn, quenda se sahn, chihche se sahn.

⁷Chihno tenduh ino ura ne, ndā tañh ndahta me, nde hua devano te deh che chi. ⁸Tumerune Pedro tañh:

—¿A cuāco che tuhva tume ca nchuhn yahn yañh yahn ne ne?

Ndahconan te:

—Cuāco. Nduco tihva.

⁹Tuhme rañh Pedro ri ye tañh:

—¿Dehco che tihcā din nchuhn, che ntuhno ne cava che tumarande ne Vaco Ndah yahn Dihvo vo Dendiohs? A tañh cuenchi sahn che chahn se chihche se inchahn. Mañ ne, namin quenda se di, cuhche se di.

¹⁰Ndetañhno chendāh tañh min, ne chih te nañ Pedro. Cuahn che ntā sahn decahya chahn ne, a ndih te, ne quenda se tañh chihche se tañh dāma nduco inchahn te. ¹¹Nducoyāca ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, nde ihyan chenañh ne, checadino ye che tihcā chi, ne āma dihya ye chi.

Ama din ihyan apóstol vederihno

¹²Āma redin ihyan apóstol vederihno nañ ihyan, ne nducoyāca ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, rendo dāma ye yaço chahte, mañ corredor che duche Salomón.

¹³Ihyan yañ ne, āma renevahneacun ye ihyan chahn, ne andahre vahino ye, condā vañ ye min, ¹⁴ate āma yañh ye, nde ndahta, nde chañh ye, chitahno ye Dihvo vo, ne chinduco ye ihyan chahn. ¹⁵Quendi tihcā nde ndā ro cuahn che āma riquenda ihyan ihyan cah yahn ye nduco yundo, rentave ye chihto yune, cava che cuahn che chuh Pedro ne, amare dahno ye conan āma o ihyan chahn. ¹⁶Namin rica ihyan yañ che nino, renda ye yañ Jerusalén, nda ye ihyan cah yahn ye nduco ihyan che chenun vaco chihnga ihyan, ne ihyan cah chahn ne, rendoyahn ye, ne ihyan che chenun vaco chihnga ihyan ne, rendiquendañh.

Din se preso Pedro mañ, Juān mañ

¹⁷Tuhme chidocuyān che tahque ndinañ nduco sañh saduceo che rinduco se ihyan ne, chi tañ se, din vedeve. ¹⁸Din se preso

ihyan apóstol chahn, ne chih se ihyan vacoyahn. ¹⁹Ate ama ángel yahn Dendiohs ne, nahne ye vacoyahn me vino, ne ndetendah ye ihyan chahn, ne rahn ye ri ye ihyan:

²⁰—Cuahn nchuhn chete yaco chahte, cuahndudo ne nan ihyan vederihquentiyon che rendahcorun Dendiohs ihyan, rendedevahn ye ihyan.

²¹Dinahn ihyan chahn, ne tama ro tiyan ndita ne, chenda ye chete yaco me, cahndudo ye.

Numanahmin ne, chidocuyan che tahque ndinan nduco sahn che rinduco se ihyan ne, nedin dama ye nducoyaca sahn ndinan yahn nación yahn Israel man, sahn intiyahn man. Tuhme tahve ye che chehua ihyan apóstol che chenun ye vacoyahn. ²²Ate cuahn che nda sahn policia vacoyahn me ne, metah ihyan chahn, ne ndaconan se, chengu se ndudo. ²³Rahn se:

—Vacoyahn ne, ndah ntude, ne sandado chahn ne, chenun se cudado chendevah. Ate cuahn che nahne nuhn chende vacoyahn me ne, metah duhva.

²⁴Cuahn che chihnevan chidocuyan che tahque ndinan man, sahn ndinan yahn policia che redin cudado yaco man, chidocuyan ndinan chahn man ne, retumerune vih se nde ti nda, nde ti tuno che tihca ri. ²⁵Ura min ne, nda ama se, ne rahn se ri se sahn chahn:

—Sahn che chih nchuhn vacoyahn ne, chete yaco chenun se, ricuahn se.

²⁶Tuhme cuahn sahn ndinan me nduco policia yahn se, chehua se ihyan apóstol chahn nduco ndah. Hua din tan se nduco ye, te vah se che cah ihyan yan tu sahn. ²⁷Cuahn che nta se ne, chengu se ihyan nan sahn ndinan chahn. Tuhme rahn chidocuyan che tahque ndinan me ri ye ihyan apóstol chahn:

²⁸—Nuhn ne, numacuahn vedeyudo chihquentiyon nuhn che hua quendi nchuhn cacuahn ne vederihquentiyon yahn sahn min. Ate hua dinahn ne, te a ndacotuhn ne ndudo che ricuahn ne numachahte yan Jerusalén. Avane ne, ricueh dame ne nuhn che nuhn chihno nuhn sahn min.

²⁹Tuhme Pedro nduco ihyan apóstol chenahn chahn ne, ndahconan ye:

—Nuhn ne, quenun cuma che dinahn nuhn vederihquentiyon yahn Dendiohs, te chemin che tahque

yudo che co vederihquentiyon yahn ihyan iyehnse. ³⁰Nchuhn ne, nahn yah ne Jesucristo nan ama cruz, chihno ne ihyan, ate Dendiohs yahn indihnte yuhn vo ne, ndedetuhche ye ihyan, ³¹ne chihco ye ihyan lado tah cuaco ye, ndahco ye vederihquentiyon tah ye che conan ye man, ndedevahn ye ihyan iyehnse man, cava che nto ino ihyan naci3n yahn Israel nunde yahn ye, ne ndaca ye vederenchahco. ³²Nuhn ne, racotuhn nuhn ndudo yahn dehtenduh che tuhchan numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs, che redin Dendiohs che renun ihyan che redinahñ ye ndudo yahn ye.

³³Cuahn che chihnevan sahn ndinan chahn che tihca rahn ihyan ap3stol ne, ama chi tan se, ne nahn cahno se ihyan. ³⁴Ate van sahn chahn ne, nduco ama ihyan fariseo che duche ye Gamaliel. Ihyan min ne, ihyan devano ley che dirun Mois3s, ne ama renevahnecun ihyan yan ihyan. Chandi ye, ne chihquentiyon ye che ndiquendah vah ihyan ap3stol chahn menan lihn. ³⁵Tuhme rahn ye ri ye combiero yahn ye:

—Nchuhn, ihyan ndinan yahn naci3n yuhn vo Israel, cuihco ne cudado deh che rihco ne che din ne nduco ihyan sih. ³⁶Cuenecahco ne te ametah rahn me che necuan Teudas, chinun se ihyan che va tah se ama vederihquentiyon, ne chinduco tenduh cun ciento ihyan sahn. Ate chihno sandado sahn, chihno chano nducoyaca ihyan che chinduco ye sahn, ne min chihnonan yahn se. ³⁷Adiva ne, ro che renan ca3a ihyan ne, necuan Judas yahn estado yahn Galilea, ne ama yahn ihyan chinduco ye sahn. Ate namin chihno sandado sahn, ne chihno chano ihyan che chinduco ye sahn. ³⁸Chemin che tahque ndahca che hua cahdenun nchuhn yune yahn ihyan sih, te ndete che vederihquentiyon yahn man ye che ricuahn ye ne, va che cuihno. ³⁹Ate ndete che vederihquentiyon yahn Dendiohs che ricuahn ye ne, hua co decuihno nchuhn. Avane ne, ndete che tihca ne, cahnda yahn ne, te redin vahche ne yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs.

⁴⁰Quenan ino nducoyaca sahn ndinan chahn che rahn ihyan min, ne cah se ihyan ap3stol chahn, chahn se ihyan. Chihquentiyon se che ametah ndaconan cacuahn ye vederihquentiyon yahn Dihvo vo, ne ndedechuh se ihyan, conahn ye. ⁴¹Ndaca ihyan ap3stol chahn nan sahn ndinan

chahn, ne ama yeno ye, te cah yune Dendiohs che chuhrihn ye cava Dihvo vo. ⁴²Quendi ihyan apóstol chahn chicuahn ye vederihquentiyon yahn Dihvo vo ro ro, chete yaco man, vaco ihyan man.

Tendahnun ye ndache diácono

6 ¹Tahn min ne, ama ri yahn ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo. Ihyan che rente ye devaco griego ne, chica nunde ye yahn ihyan che rente ye hebreo, te ura che rih ye dehtenduh che cheh ihyan ne, hua ndahva recah ye ndahta vah che rente ye griego. ²⁻³Tuhme nedin dama ihyan apóstol che ndichio chahn nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne rahn ye:

—Dihno nuhn, hua ndahca che cahcoman nuhn che rahndudo nuhn Ndudo yahn Dendiohs, din nuhn ntiyon che cuih nuhn che cheh nchuhn. Chemin che van nchuhn ne, cuetendahnun ne ndache ihyan che quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan man, che chenan ino vo ihyan man, che ndahca vederendedecadino yahn ye man, ne ihyan chahn ne, ndahco nuhn ntiyon cuh tah ye. ⁴Me nuhn ne, quendi nuhn covah nuhn man, cacuahn nuhn Ndudo yahn Dendiohs man.

⁵Chahtenan ino ihyan chahn, ne tendahnun ye Esteban, ama ihyan che numa ino ye ritahno ye Dihvo vo Jesucristo man, che quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan man. Namin tendahnun ye Felipe man, Prócoro man, Nicanor man, Timón man, Parmenas man, Nicolás man, ama ihyan yan Antioquía che chitahno ye dama nduco ihyan nación yahn Israel ro menan. ⁶Tuhme covah ihyan apóstol cava ihyan chahn, nahn tah ye ihyan, ndahco ye ntiyon min tah ye.

⁷Ndudo yahn Dendiohs ne, ama retuhn, ne min yan Jerusalén ne, ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, ama ri yahn ye. Nde chidocuyan, ama yahn ye chitahno ye, chinduco ye ihyan chahn.

Din se preso Esteban

⁸Esteban ne, redin ye vederihno nan ihyan, te ama yahino Dendiohs ihyan man, necah ye vederihquentiyon ihyan man. ⁹Ama o sahn ndiyaco che duche Esclavos Libertados, nduco ama o sahn yan Cirene man, Alejandría man, yahn yahn

Cilicia man, Asia man ne, canan se ruhn chende se nduco Esteban. ¹⁰Ate hua chi ndahco ndiya se ihyan, te quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan man, ama va vededevano yahn ye man. ¹¹Tuhme nedihve se ama o sahn cava che cuacotuhn se ndudo cuahnde, ne cahma se te chihnevan se che chihnga rahn Esteban yahn Dendiohs man, yahn ley che dirun Moisés man. ¹²Nduco chemin ne, ndedecuan se sahn yan man, sahn ndinan man, sahn devano ley che dirun Moisés man, ne chi tan sahn chahn nduco Esteban, quenda se ihyan nan intiyahn. ¹³Namin nuhn sahn chahn ama o se che cahma se ndudo cuahnde tuhca:

—Cuahn dama chihnga rahn sahn tih yahn yaco cuh che nihnde vih yahn Dendiohs man, yahn ley che dirun Moisés man. ¹⁴Cuaco chemin, te chihnevan nuhn che rahn se te Jesucristo yahn yan Nazaret ne, ndatera ye yaco cuh man, ndahcorun ye costumbre che chihco Moisés man.

¹⁵Nducoyaca sahn ndinan che vate se min ne, ndihchero se Esteban, ne nduhca che ro nan angel, tihca ro nan ye.

Cahndudo Esteban che rendedevahn ye ihyan

7 ¹Tuhme chidocuyan che tahque ndinan me ne, chiquerune ye Esteban:

—¿A cuaco nducuahn che rica nunde sahn sih yehn ne?

²Ndahconan Esteban, ne rahn ye:

—Nducoyaca nchuhn, dihnó man, ihyan ndinan yahn nación yuhn vo man, cuihcovan ne che cahma. Dendiohs yuhn vo, ihyan min che ama yudo vederihquentiyon yahn ye ne, nda nan indihnte yuhn vo Abraham, cuahn che quenana ca ye yahn yahn Mesopotamia, ro che ametah cuhnde ye yan Harán, ³ne rahn ye ri ye ihyan: “Cuihcoman yan vaque man, nducoyaca ihyan yehn man, ne cuehn ama cuan yahn nan che nahma di.” ⁴Tuhme chica Abraham yan vaco ye, Caldea, ne chahn ye, chihnde ye yan Harán. Adiva ne, chih chida ye, ne nahma Dendiohs ihyan yune, nde nan che nda ye muhn, yahn nan che vahto vo man ro cuh. ⁵Hua cah Dendiohs nde ama ndi yahn cuh ihyan, nde nan che cahno ye ama cah ye. Ate cah ye ndudo yahn ye ihyan te co yahn ndata yahn ye, andahre ro min ne, ametah nde ama daya ye. ⁶Namin rahn Dendiohs ri ye ihyan te ndata yahn ye ne, va che cuahtenan ye yan

vaco ihyan t̄ama naci3n, ne din t̄an ihyan naci3n min nduco ye m̄an, din ye ntiyon yahn ihyan chahn nduco fuerza m̄an, nde cuihno cun ciento nduyo. ⁷Ate namin r̄ahn Dendiohs ri ye ihyan: “U d̄in castigo ihyan naci3n min che c̄ahcantiyon ye numacuahn vedetan nd̄ata yehn che din ye ntiyon yahn ye. Cuihno min ne, nd̄aca ye naci3n min, ne cochi ye muhn ȳahn cuh, ndeva ye yaven̄an.” ⁸Namin c̄ah Dendiohs ndudo yahn ye Abraham, ne chihquentiyan ye che conan ama seña queri ama ihyan, nd̄ata yahn ye, c̄ava che c̄ahco ran ye che nevahneacun ye ndudo min. Chemin che cuahn che chihndeyan daȳa Abraham che duche Isaac ne, chihno nine ro ne, chaconahn ye seña. Tihc̄a chaconahn Isaac seña daȳa ye Jacob, ne Jacob ne, tihc̄a chaconahn ye seña nducoyaca daȳa ye. A ihyan min che chihco nd̄ata ye nduh che ndichio nd̄ata yahn ihyan naci3n yahn Israel.

⁹Daȳa Jacob che ihyan ndico yuhn vo ne, a ihyan chahn che din ve ye yahn dihno ye Jos̄e, ne ndihcue ndeh ye ihyan nduco s̄ahn che quenda se ihyan nde naci3n yahn Egipto. Ate Dendiohs ne, chinduco ye Jos̄e, ¹⁰ne ndedevahn ye ihyan yahn nducuahn che rechuhrihn ye. C̄ah Dendiohs vederendedecadino che nd̄ahc̄a ihyan, ne din ye che Fara3n, rey yahn Egipto ne, din yahino ye ihyan. Chemin che chaconahn Fara3n ihyan che c̄ahcantiyon ye ndevaco ye m̄an, nde numachahte naci3n yahn Egipto m̄an.

¹¹Tuhme chihnde cuico numachahte naci3n yahn Egipto m̄an, Cana3n m̄an, ne ama chuhrihn nducoyaca ihyan, nde indihthe yuhn vo, ne ametah rend̄aca che cheh ye. ¹²Ate cuahn che checadino Jacob che min naci3n yahn Egipto va trigo ne, dechuh ye daȳa ye. T̄ahn min ne, cade ama yune chahn ihyan ndico yuhn vo. ¹³Cuahn che chi o yune che chahn ihyan chahn ne, c̄ah Jos̄e che checadino ye te ihyan min che dihno ye, ne nduco chemin checadino Fara3n ti chica nd̄ata yahn Jos̄e. ¹⁴Tuhme dechuh Jos̄e che chehua chida ye Jacob nduco ihyan yahn ye. Nducoyaca ihyan chahn ne, ri ye ino raco ntihiyon. ¹⁵Tihc̄a chi che chahn Jacob, chihnde ye naci3n yahn Egipto. Adiva ne, chih ye, ne namin a min chih ihyan ndico yuhn vo. ¹⁶Adiva ne, ndiquenda ihyan ine yahn ten̄ahn chahn nde yan Siquem. Min chihche tun ye ihyan nan yayan che ca Abraham, ndihcue daȳa Hamor.

¹⁷Cuahn che a nda nino ro che conahn ndudo che cañ Dendiohs numacuahn vedeyudo Abraham ne, ihyan nación yahn Israel ne, ama chi yahn ye min nación yahn Egipto. ¹⁸Tahn min chihnde tama rey yahn Egipto che hua rendihche ye José. ¹⁹Rey min ne, din tan ye numacuahn vederihnecheh nduco ihyan ndico yuhn vo, ne chihquentiyon ye ihyan chahn che cade cuahteyan daya ye che chahn ne, cahn ye, cuacondah ye cava che coh. ²⁰Tahn min chihndeyan Moisés, ne ama quenan ino Dendiohs lihn me. Ino iyo ra chi tave indihche yahn se sahn, ²¹ne cuahn che chihcoman ye lihn me ne, tahn daya man rey ntaca te sahn. Ndeva te sahn, ne tave te sahn nduhca daya man te. ²²Chemin che chahn Moisés nducuahn vededevano yahn ihyan nación yahn Egipto. Cuahn che chi chahte ye ne, ama dito nan ye nan che rente ye man, nan dehtenduh che redin ye man.

²³Cuahn che a chi ye o raco nduyo ne, chahn ye chendihchero ye ihyan nación yahn ye, Israel. ²⁴Min ndihchero ye che chahn ama sahn Egipto ama sahn nación yahn ye, ne chihno ye sahn Egipto me, ndedevahn ye sahn che tama me. ²⁵Tihca din ye, te rahco ye te nduco chemin ne, ihyan nación yahn ye ne, conahn ye te dechuh Dendiohs ihyan, ndedevahn ye ihyan chahn. Ate ihyan chahn ne, hua chenahn ye. ²⁶Tama ro me ne, ndihchero Moisés o sahn nación yahn ye che rahteruhn se nduco vih, ne nahn cahco dihn ye sahn. Rahn ye ri ye sahn: “Nchuhn ne, dama nación yuhn vo nduco vih, ¿dehco che rahteruhn ne nduco vih?” ²⁷Ate sahn che redin tan nduco combiero yahn me ne, chaconda se ihyan, ne rahn se: “¿Duh chaconahn di che conan yahn nuhn, techecade yahn nuhn?” ²⁸¿A namin nahn cahne u nduhca che chihne sahn Egipto me ico?” ²⁹Cuahn che chihnevan Moisés che tihca rahn sahn min ne, chano ye, ne cuahn ye, chihnde ye ama cuan yahn che duche Madián. Min chihnevaco ye, ne ndaca o daya ye.

³⁰Chihno o raco nduyo ne, min yahn nan che metah duhva, nino nan cuete che duche Sinaí ne, adenan chihnde ro ama ángel van ruchiyahn yahn ama yahn lihn che riche, ndihchero Moisés. ³¹Moisés ne, ama cuahn ino ye yahn vederihno che rendihchero ye, ne cuahn che chahn nda ye cava che ndihchero ndah ye ne, chihnevan ye che rahn

Dihvo vo Dendiohs: ³²“U che Dendiohs yahn ihyan ndico yehn, Abraham man, Isaac man, Jacob man.” Tuhme ama dihya Moisés chi, nde tuno rendoh ye che vah ye, nde metah chihquino ye ndihchero ca ye. ³³Rahn Dendiohs ri ye ihyan: “Cuehnevi ndaco che chenun cah, te cahnda yehn yahn che nti nino nan che quenun. ³⁴A ndihcheró che rechuhrihn ihyan yahn min nación yahn Egipto, ne chihneván che revah ye. Chemin che cochí, ndedevahn ihyan. Man ne, conan yan, te dechuh di Egipto.”

³⁵Andahre hua nevahnecon ihyan chahn Moisés ro menan, rahn ye ri ye ihyan: “¿Duh chaconahn di che conan yahn nuhn, techecade yahn nuhn?” Ate man Dendiohs dechuh ye ihyan cava che conan ye yahn ihyan chahn man, cava che ndedevahn ye ihyan man, nduhca che rahn ye ro che chihnde ro ángel me nan yahn lihn che riche me. ³⁶A Moisés che ndetendah ye ihyan ndico yuhn vo min nación yahn Egipto, ne din ye vederihno yahn min man, nan Nuniyahn Cuah man, yahn nan che metah duhva man, chete che o raco nduyo. ³⁷A Moisés che rahn ye ri ye ihyan nación yuhn vo, Israel: “Dendiohs ne, ndedecuan ye ama ihyan profeta van ndata yuhn vo nduhca che ndedecuan ye u, ne che cahma ihyan min ne, chemin che codinahn nchuhn.” ³⁸A Moisés che quendahn nan ye yahn ihyan nación yuhn vo, Israel, min yahn nan che metah duhva, ne a ihyan min che nte ángel nduco ye min Cuete Sinaí cava che cah ye ndudo min ihyan ndico yuhn vo. A ihyan min che chihnevan ye ndudo yahn che ndedevahn Dendiohs ihyan iyehense, chihco ye cavo vo.

³⁹Ate ihyan ndico yuhn vo ne, chacotahn ye yahn Moisés man, nahn ndaconan ye nación yahn Egipto man. ⁴⁰Rahn ihyan chahn ri ye Aarón: “Nahn nuhn che dendah ne ama o dendiohs che quendahn nan ye yuhn vo, te Moisés, ihyan min che ndetendah ye uvo nación yahn Egipto ne, a hua renta ye, ne hua devano nuhn deh chi yahn ye.” ⁴¹Tuhme dendah ihyan chahn ama itenine lihn. Chihno ye ama o ite cava che co te vedino nan itenine me, ne ama chi yeno ye nduco dendiohs min yahn ye che dendah man ye. ⁴²Chemin che chihcoman Dendiohs ihyan chahn, ne cah yune ye che chitahno ye iyon che chenan nan ro, chivahn dendiohs yahn ye, nduhca che dirun ama cha ihyan profeta tuhca:

Nchuhn, ihyan nación yahn Israel, cuahn che chahtechica
ne yahñ nãñ che metah duhva chete che o raco nduyo
ne,

ndotenan che cãhno ne ite cãva che co te vedino, ndeva ne
yavenãñ ne,

⁴³ tahque ndah ne ne, quenda ne yãco nãñ che quenun Moloc
mãñ, iyon yahn Renfãñ mãñ,
ndeva ne yavenãñ dendiohs chemin chan che dendah mãñ
ne.

Chemin che quenãñ cuma che dín castigo nchuhn, dechúh
nchuhn nde tahque cãna yahn nación yahn Babilonia.

⁴⁴ Min yahñ nãñ che metah duhva ne, ihyan ndico yuhn
vo ne, chihnde tãh ye yãco che chindah nduhcã che ñahma
Dendiohs Moisés taçã va che dendah ye. A chete yãco min
ne, chenun ndah tu rahno nãñ che ndirun ley yahn Dendiohs.

⁴⁵ Chan rine, chihnde tãh ihyan chahn yãco me nde ro che ndã
ye nduco Josué, chetãh ye yahñ yahn ihyan tãma nación che
chehnevi Dendiohs nãñ ye. Tihcã chihco cudãdo ye yãco me
nde ro che quenãñ David. ⁴⁶ Dendiohs, ihyan min che ndeva
Jacob yavenãñ ye ne, din yahino ye rey David, ne nahn cãhno
rey me ãma yãco yahn ye. ⁴⁷ Ate Salomón che chihno ye yãco
yahn Dendiohs, ⁴⁸ andahre Dendiohs, ihyan min che ãma yudo
vederihquentiyon yahn ye, hua rendotenan ye yãco che rihno
ihyan. Tihcã nduhcã che dirun ihyan profeta me tuhcã:

⁴⁹ Rãhn Dihvo vo Dendiohs: “Rihquentiyón nde vahchetero
mãñ,

nde numachahte iyehñse mãñ.

¿Tãcã conún chete ãma yãco che rihno ihyan?

¿Tãcã cuhndé ãma cuãñ no?

⁵⁰ A mãñ dendáh nducuahn dehtenduh che va.”

⁵¹ Quendi Esteban, ne rãhn ye:

—Nchuhn ne, cheche chedave yahn ne. Dãma ri ne nduco
ihyan che hua ritahno ye Dendiohs, te hua redinahn ne.
Numacuahn ro ne, rahcotãhñ ne vederihquentiyon yahn Vaco
Ndah yahn Dendiohs. Nduhcã ihyan ndico yahn ne ne, tihchan
ne. ⁵² Nducoyãca ihyan profeta ne, din tãñ ihyan ndico yahn
nchuhn nduco ye. Ihyan ndico yahn ne ne, chihno ye ihyan
profeta chahn che dirun ye nde ro menãñ che va che chi Daya
Dendiohs, ne cuahn che ndã ye ne, a mãñ nchuhn hua chitahno

ne ihyān, ne chihno ne ihyān. ⁵³Nchuhn ne, nduco ángel dechuh Dendiohs ley yahn ye cava che dinahn ne, ate hua redinahn ne.

⁵⁴Cuahn che chihnevan sahn ndinan chahn che tihca rahn Esteban ne, ama chi tan se, nde tuno reh dihyon se. ⁵⁵Ate Esteban ne, quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyān, ne chenihyon nan ye nan ro, ne ndihchero ye che ama yudo vederihquentiyon yahn Dendiohs man, che nti Dihvo vo Jesucristo lado tah cuaco ye man. ⁵⁶Tuhme rahn ye:

—¡Condihche nchuhn! ¡Quendah vahchetero! ¡Nga Ihyān min che rinduco ye nducoyaca ihyān, nti ye lado tah cuaco Dendiohs!

⁵⁷Ate sahn chahn ne, necahde se iverevan se, nde tuno rah tan se, tumangan se Esteban. ⁵⁸Quenda se ihyān cuahn chihto yan, ne min cah se tu ihyān. Ama sahn che duche se Saulo ne, din se cudado tino yahn sahn che chenan se ntiyon che cah se tu ihyān. ⁵⁹Ura che recah se tu Esteban ne, covah ye tuhca:

—Dihvé Jesucristo, ndahcó chedave yahn tah ne.

⁶⁰Tuhme chehntihya ye, ne rahn ye numa dito ye:

—Dihvé, cuenchahco ne yahn sahn sih che tihca redin se. Chihno rahn ye chemin ne, chih ye.

Din tan Saulo nduco ihyān che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

8 ¹Saulo ne, dama chi se nduco sahn chahn che chihno se Esteban.

A ro min no canan ama redin tan se nduco ihyān yan Jerusalén che ritahno ye Dihvo vo. Van ihyān chahn ne, atenan ihyān apóstol che chahtenan ye min, te chihno chano nducoyaca ye, cuahn muhn cuahn min ye estado yahn Judea man, nación yahn Samaria man. ²Ihyān che ndah ihyān ye nan Dendiohs ne, ama chi ran ye cava Esteban, ne chahn ye chihche ye ihyān. ³Saulo ne, quendi se redin tan se nduco ihyān che ritahno ye Dihvo vo, ne renda se nduh vah nduh vah, retendah vah se ihyān. Nde ndahta, nde chahn ye, rihnda rudo se ihyān, riquenda se ihyān, rih se ihyān vacoyahn.

Rahndudo ye ndudo ndah yahn Dendiohs min nación yahn Samaria

⁴Ihyān che chano chahn ne, rahndudo ye ndudo ndah yahn Dendiohs nduh cuan yan nan che renda ye. ⁵Ama cha

ihyan chahn che duche ye Felipe ne, cuahn che nda ye ama cuan yan yahn Samaria ne, min rahndudo ye ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo, che a ihyan min che a va cade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehense. ⁶Ama rendo dama ihyan, rihnevan ye numacuahn vedenevan che rahndudo Felipe man, rendihchero ye vederihno che redin ye man. ⁷Ama yahn ihyan che chenun vaco chihnga ihyan ne, rendihquenda vaco chahn, ama rah. Namin rendoyahn ama yahn ihyan che ndi cheche ye man, che neneva doh cah ye man, tah ye man. ⁸Chemin che nducoyaca ihyan yan min ne, ama yeno ye.

⁹Yan min ne, va ama sahn che duche se Simón, che cuah se. A rahn me ne, ama chihncheh se ihyan che vate ye numachahte nación yahn Samaria, rahn se te ametah nde ama ihyan nduhca sahn min. ¹⁰Nducoyaca ihyan, nde ihyan ndico man, nde checahya man, renevahnecun ye sahn, ne rahn ye: —Sahnguh ne, quenan cuma se vederihquentiyon chahte yahn Dendiohs.

¹¹Ama rahn chitahno ihyan chahn sahn, te nduco vedecuah yahn se ne, chihncheh se ihyan. ¹²Ate cuahn che chihnevan ihyan chahn che rahndudo Felipe yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs man, yahn che ndedevahn Dihvo vo Jesucristo ihyan man ne, nducoyaca ye, nde ndahta, nde chahn ye, chitahno ye Dihvo vo, ne chedenune ye. ¹³Nde Simón cuah me ne, chitahno se, ne chedenune se. Chinduco se Felipe, ne ama rahn ino se yahn vederihno che rinahn.

¹⁴Cuahn che ihyan apóstol che chenun ye yan Jerusalén checadino ye che nevahnevan ihyan yahn yahn Samaria Ndudo yahn Dendiohs ne, dechuh ye Pedro nduco Juan. ¹⁵Cuahn che nda ihyan apóstol chahn ne, covah ye cava che conun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan chahn. ¹⁶Ametah conun Vaco Ndah yahn Dendiohs nde ama ihyan chahn, te cade chedenune ye che nevahnevan ye Dihvo vo Jesucristo. ¹⁷Tuhme Pedro nduco Juan ne, nahn tah ye ihyan chahn, ne quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan.

¹⁸Cuahn che ndihchero Simón che renun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan che renahn tah ihyan apóstol chahn ne, nahn cah se tume ihyan, ¹⁹ne rahn se:

—Cuedin nchuhn che namin nducó conan cumá vederihquentiyon tih, cava che adecoduhno ihyan che nahn tah ihyan ne, conun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan.

²⁰Tuhme rahn Pedro ri ye sahn:

—A ndinda di nde nduco tume yehn, te rendedecadine te co cua nduco tume vederihquentiyon che recah Dendiohs. ²¹Di ne, nde hua co conen nan ntiyon cuh, te hua ndah chedave yehn nan Dendiohs. ²²Cuento ine yahn nunde yehn, ne cuique Dendiohs ndete che nchahco ye yehn che tihca rendedecadine, ²³te ndero ndi che a ndinda di, nedin nunde yehn.

²⁴Ndahconan Simón, ne rahn se ri se ihyan:

—Covah nchuhn cava che nchahco Dihvo vo Dendiohs nunde yahn, ne hua cuahno có nduhca che rahn ne.

²⁵Cuahn che a nte ihyan apóstol chahn yahn vederihno che din Dendiohs man, cahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs man ne, conahn ye yan Jerusalén, racotuhn ye ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo ama ndeh yan yahn Samaria nan che rechuh ye.

Felipe nduco sahn nación yahn Etiopía

²⁶Chihno min ne, rahn ama ángel yahn Dihvo vo Dendiohs ri ye Felipe:

—Cuehn cuahn yune che rica yan Jerusalén, rahn cuahn yan Gaza.

Yune min che rechuh cuahn yahn nan che metah duhva.

²⁷Tuhme cuahn Felipe, ne ura che a quenun yune ye ne, ntaca ye ama sahn ndinan, che tesoroero yahn tahn Candace, reina yahn nación yahn Etiopía. Ro min ne, a ndaconan se che chahn se yan Jerusalén, ndeva se yavenan Dendiohs.

²⁸Conahn se yan vaco se, va se chete carro yahn se, ne rahndudo se libro che dirun ihyan profeta Isaías. ²⁹Tuhme rahn Vaco Dendiohs nduco Felipe:

—Cuehn, cotone carro tih.

³⁰Cuahn che tuno Felipe carro me ne, chihnevan ye che rahndudo sahn min libro che dirun Isaías, ne tumerune ye sahn:

—¿A renahn ne ndudo tih che rahndudo ne ne? ³¹Ndahconan se yahn ye:

—Hua, te metah duh che te cuande u.

Tuhme yahve se ihyan che condā ye chete carro me, cuhnde ye dama nduco se. ³²Nan Ndudo yahn Dendiohs che rahndudo se ne, ndirun tuhca:

Nduhca che riquenda ihyan itecuche nan che cahno ye ite ne, tihca quenda ye ihyan.

Nduhca ama itecuche lihn che hua rah te che rendu ihyan ite ne, tihca ihyan min, te hua dehva cahma ye.

³³ Ndere caca nunde se yahn ye, ne ametah deh che cahma ye, te hua ndaca duh che techecade yahn ye numa cuaco. ¿Duh co cahma yahn ndata yahn ihyan min?, te cahno se ihyan, ne ndaca ye iyehmse cuh.

³⁴ Tumerune sahn min Felipe:

—Codin favor, ne cahme co u, ¿Duh yahn che tihca dirun ihyan profeta me? ¿A yahn man ye, o yahn tama ihyan?

³⁵ Tuhme canan Felipe nde nan che rahndudo se, cah cuande ye sahn ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo. ³⁶ Cuahn che nda ihyan chahn ama cuan nan che va nune ne, rahn sahn ndinan me:

—Muhn va nune, ¿a hua co cuedenune ne?

³⁷ Ndahconan Felipe yahn se:

—Ndete che ritahnó ne numacuahn chedave yahn ne ne, taca hua, co cuedenune ne.

Tuhme rahn sahn min:

—Ritahnó te Jesucristo ne, ihyan min che Daya Dendiohs.

³⁸ Chihquentiyon se che chan carro me. Tuhme cochahn se nduco Felipe nan nune me, ne chehdenune ye sahn. ³⁹ Cuahn che ndiquendah ihyan chahn van nune ne, quenda Vaco Dihvo vo Dendiohs Felipe, ne chehnan se ihyan. Tuhme ndonun yune se, conahn se, ne ama yeno se. ⁴⁰ Felipe ne, adenan nda ye yan Azoto, ne chuh ye nduh yan nduh yan, rahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs nde nda ye yan Cesarea.

Nto ino Saulo nunde yahn se

9 ¹ Numacuahn ro min ne, riquendi Saulo redin tan se nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, nahn cahno se ihyan. Chahn se nan chidocuyan che tahque ndinan, ² chica se ama caca, quenda se, cava che cahno se yaco yahn ihyan naci6n yahn Israel che vate ye yan Damasco, din se preso nde ndahna, nde chahn, ihyan che ritahno ye Dihvo vo, quenda se ihyan yan Jerusal6n. ³ Ate cuahn che nda nino se yan Damasco ne, adenan chiya ama dave che chica nan ro nan se. ⁴ Ndetahno chendah se ndiyahn, ne chihnevan se ama ndudo che rahn:

—Saulo, Saulo, ¿dehco che redin tan nduco ihyan yáhn?

⁵Tumerune se:

—Dihvé, ¿duh ndih ne?

Ndaconan ndudo me:

—U che Jesucristo che redin tan nducó. Nduhca itenine che renun yah man te ite, renun te yahñ cuiyon che rahco nduco ihyan ite ne, tihca redin.

⁶Saulo ne, ama dihya se chi, nde tuno rendoh se che vah se, ne rahn se:

—Dihvé, ¿deh nahn ne che dín ne?

Ndahconan Dihvo vo yahn se:

—Cuenecuen, ne cuehn viyan. Min cahma ama ihyan co ye di deh va che din.

⁷Namin sahn che nduco Saulo ne, ama dihya se chi, te chihnevan sahn chahn ndudo me, ate hua duhva ndihche se.

⁸Tuhme necuan Saulo, ate cuahn che nahne se ndutinan se ne, ametah ro nan se. Chemin che chetah sahn chahn tah se, ne quendanan se sahn nde nda se yan Damasco. ⁹Min quenán se ino ro, ne hua ro nan se, nde hua cheh se, nde hua chih se.

¹⁰Yan min va ama ihyan che duche ye Ananías che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo. Ndihero ihyan min ama vederihno van yahnde yahn ye che nda Dihvo vo nan ye, ne yahve ye ihyan:

—¡Ananías!

Ndahconan ye:

—Dihvé, cahma ne.

¹¹Tuhme rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Cuehn cuahn yune che duche Yune Cuaco, ne min ndevaco Judas, cuiquerone cava ama sahn yan Tarso che duche se Saulo. Min quenun se, revah se. ¹²Sahn min ne, din Dendiohs che van yahnde yahn se ndihchero se di che nda, nahn tah sahn cava che ndaconan co ro nan se.

¹³Cuahn che chihnevan Ananías che tihca ne, rahn ye:

—Dihvé, ama yahñ ihyan rente ye nducó yahn sahn min che ama redin tan se min yan Jerusalén nduco ihyan che ritahno ye ndih. ¹⁴Man ne, nda se muhn, nda se ama caca che dendah chidocuyan che tahque ndinan cava che din se preso nducoyaca nuhn che ritahno nuhn ndih, quenda se nuhn.

¹⁵Ate rahn Dihvo vo ri ye ihyan:

—Cuehn, te mán tendahnún sahn cava che cuahndudo se ndudo yáhn, cahnevan ihyan nación yahn Israel man, ihyan nación chenahn man, rey yahn ye man. ¹⁶Cah cuandé sahn che va che ama chuhrihn se che cuande yáhn.

¹⁷Tuhme cuahn Ananías, chenda ye vah nan che quenun Saulo. Nahn tah ye sahn, ne rahn ye ri ye sahn:

—Dihno Saulo, Dihvo vo Jesucristo, ihyan min che chihnde ro ye nan cuahn yune ne, dechuh ye u cava che ndaconan co ro nan man, cava che conun Vaco Ndah yahn Dendiohs di man.

¹⁸Ndetahno chera che deca ro yun ro che chenandutinan se, ne chi ro nan se. Tuhme necuan se, ne chedenune se.

¹⁹Chihno min ne, cheh se, ne ndeva fuerza sahn. Quenan se neve ro min yan Damasco nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo.

Cahndudo Saulo Ndudo yahn Dendiohs yan Damasco

²⁰Chihno min ne, canan cahndudo Saulo nduh cuan chete yaco, ne rahn ye te Jesucristo ne, ihyan min che Daya Dendiohs. ²¹Nducoyaca ihyan che rihnevan ye ne, rahn ino ye, ne retumarune vih ye:

—¿A ndiyu sahn tih che redin tan se yan Jerusalén nduco ihyan che ritahno ye Jesús? ¿A ndiyu sahn tih che nda se muhn cava che quenda se ihyan che ritahno ye ihyan min, necah se ihyan tah chidocuyan ndinan?

²²Ate Saulo ne, nde tahque numa ino se rahndudo se che cuaco te Dihvo vo Jesucristo ne, a ihyan min che a va cade che chi ye ndedevahn ye ihyan iyehense. Nde nan che ametah deh che cahma ihyan nación yahn Israel che vate ye min yan Damasco.

Chano Saulo

²³Chihno ndeh ro ne, ihyan nación yahn Israel chahn ne, ntuhno ye cava che cahno ye Saulo, ²⁴ate checadino se. Nde ro nde rahn rano ihyan chahn sahn nduh cuan chende chan yahn yan me cava che cahno ye sahn. ²⁵Ate ama vino ne, ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, ndedevah ye sahn chete ama cuahte chahte nan chete che ndi chan yahn yan me, ne tihca chi che ndevahn se.

Nta Saulo yan Jerusalén

²⁶Cuahn che nta Saulo yan Jerusalén ne, nahn conduco se ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, ate nducoyaca ihyan chahn ne, vah ye, te rahco ye te co hua cuaco che a ritahno se Dihvo vo. ²⁷Ate Bernabé ne, quenda ye Saulo nan ihyan apóstol chahn, ne necah cuande ye ihyan nduhca che chihnde ro Dihvo vo nan se cuahn yune man, nduhca che yahve ye sahn man, nduhca che numa ino se cahndudo se yan Damasco vederihquentiyon yahn Dihvo vo man. ²⁸Tuhme chinduco Saulo ihyan apóstol chahn, ne quenan se min yan Jerusalén. ²⁹Numa ino se rahndudo se vederihquentiyon yahn Dihvo vo, riyahve se ihyan, ndata yahn Israel, che rente ye devaco griego. Ate ihyan chahn ne, rinuhn ino ye taca co cahno ye sahn. ³⁰Cuahn che checadino ihyan che ritahno ye Dihvo vo che tihca ne, quenda ye sahn yan Cesarea, ne ndedechuh ye sahn yan vaco se Tarso.

³¹Tahn min ne, numachahte estado yahn Judea man, Galilea man, nación yahn Samaria man ne, nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, cheguan redin tan ihyan nduco ye, ne a ndevate tahn ye, rendeva ye yavenan Dihvo vo Dendiohs numacuahn vedenecon. Renecah yan Vaco Ndah yahn Dendiohs chedave yahn ihyan chahn, ne redin Dendiohs che ama yahn ihyan ritahno ye Dihvo vo, rinduco ye ihyan.

Ndoyahn Eneas

³²Cuahn che quechica Pedro, rahndudo ye van ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, chahn ye, chendihchero ye ihyan che vate ye yan Lida. ³³Min ntaca ye ama sahn cah che duche se Eneas. A nine nduyo ndi cheche se, quendite se nan yundo. ³⁴Rahn Pedro ri ye sahn:

—Eneas, Dihvo vo Jesucristo din ye che ndoyehn.

Cuenecuen, condihte ndah yundo yehn.

Ndetahno ndoyahn Eneas, ne necuan se. ³⁵Nducoyaca ihyan yan Lida man, yan Sarón man, ndihchero ye che ndoyahn se, ne ama yahn ye chihcoman ye dehtenduh che ritahno ye ro menan, ne chitahno ye Dihvo vo Jesucristo.

Ntuche Dorcas

³⁶Tahn min ne, chihnde ama ihyan ndahnta yan Jope che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo. Ihyan min ne, duche ye Tabita,

ne che devaco griego ne, Dorcas. Ama ndah ihyan ye, ne ama yeno ye, rinan ye ihyan chevah. ³⁷Chetah cah ihyan min, ne chih ye. Chihno nāno ihyan tenahn me ne, chacondihte ndah ye ihyan chete cuarto che va nan o cuahto. ³⁸Checadino ihyan che ritahno ye Dihvo vo che yan Lida quenan Pedro, ne nducote nino yan min ne, tahve ye o ihyan che cahn ye, ngua ye ihyan, ne rahn ye:

—Cuhn vo nduco ne yan Jope tenun tenun no.

³⁹Tuhme cuahn Pedro nduco ihyan chahn, ne cuahn che nda ye min ne, quenda ihyan chahn ihyan chete vah nan che quendite tenahn me. Min chenun nducoyaca ndahta vah, ama raco ye, ne nahme ye Pedro vestido man, coyano man, che ndahyon tenahn me ro che quenan ye iyehense.

⁴⁰Chihquentiyon Pedro che ndiquendah vah nducoyaca ihyan chahn, ne chentihya ye, covah ye. Ndiherero ye tenahn me, ne rahn ye:

—Tabita, cuenecuen.

Ndetahno nahne ye ndutinān ye, ne ndihchero ye Pedro, ne necuan ye, va ye nan yundo. ⁴¹Tuhme chetah Pedro tah ye, ne ndedecuan ye ihyan. Cah ye nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo man, ndahta vah chahn man, ne nahme ye ihyan ndahta me che a ntuche ye van tenahn. ⁴²Nducoyaca ihyan yan Jope ne, checadino ye yahn vederihno me, ne ama yahn ye chitahno ye Dihvo vo. ⁴³Rahn quenan Pedro min yan Jope, ndevaco Simón, ama sahn che redin dave se ima.

Chahn Pedro ndevaco Cornelio

10 ¹Min yan Cesarea chihnde ama capitān che duche se Cornelio, che ndi cuande se compañía che duche Italiana. ²Sahn min nduco nducoyaca ihyan yahn se che chenun ye ndevaco se ne, rendeva se yavenān Dendiohs numacuahn vedenecon. Ama recāh se tume che rinan se ihyan nación yahn Israel, ne revah se ro ro. ³Ama ro, tenduh nan rahco ino a chino ne, chinahn ama vederihno nan se, ndihchero ndah se ama ángel yahn Dendiohs che chenda ye nan quenun se, ne yahve ye sahn:

—¡Cornelio!

⁴Ama dihya se chi, ndihchero se ángel me, ne tumerune se ihyan:

—Dihvé, ¿deh nahn ne ne?

Ndahconan ángel me yahn se:

—Dendiohs, a chihnevan ye che revah, ne ndihchero ye che redin vedevahino nduco ihyan chevah. ⁵Man ne, cuedechoh ihyan che cahñ ye yan Jope, ngua ye Simón che namin duche ye Pedro. ⁶Quenan ye ama vah che nti nino nuniyahñ, vaco ama sahn redin dave ima che namin duche se Simón. Ihyan min cahma ye co ye di deh che va che din.

⁷Cuahn che conaahn ángel me ne, cah Cornelio o sahn decahya yahn se nduco ama sandado che quenan se ndevaco se che namin ritahno se Dendiohs. ⁸Chihno necah cuande se sahn nducuahn ne, dechuh se sahn yan Jope.

⁹Tama ro me ne, tenduh nan inguiyahñ ne, cuahn che a cuahn nino sahn chahn yan Jope ne, cocha Pedro tin vah yuto nan che quenan ye, cava che covah ye. ¹⁰Ama chi cuico ye, ne numanahn che rindah che cheh ye ne, chinahn ama vederihno nan ye. ¹¹Ndihchero ye nan ro ama che decá ro ama tino chahte tihca ro che nechiche nduh che cun esquina yahn, ne cochahn cuahn ndiyahñ nino nan ye. ¹²Min chete tino me chenun nducoyaca nan ite che cun cah te man, cu man, yahda man. ¹³Tuhme chihnevan ye ama ndudo che rahñ:

—Pedro, cuihne ite sih, coheh ite.

¹⁴Ate ndahconan Pedro:

—Dihvé, hua, te u ne, nde menahn metah chéh nde ama nan ite che chihnga te.

¹⁵Ndaconan ndudo me:

—Cha che a nedin dave Dendiohs ne, hua quendi ndedecadine che chihnga.

¹⁶Ino yune ndaconan ndihchero ye vederihno me. Tuhme conda tino me cuahn nan ro. ¹⁷Nahmin che ama rendedecadino Pedro deh conahn vederihno me ne, sahn che dechuh Cornelio ne, a nda se chendevah, retumerune se ti che vaco Simón. ¹⁸Tuhme tumerune se a min quenán ama ihyan che duche ye Simón che namin duche ye Pedro. ¹⁹Rendedecadino ca Pedro yahn vederihno me cuahn che yahve Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan:

—Nda ino se, rinuhn se di. ²⁰Cuenchehn, ne cuehn nduco se. Dehve rahque, te u dechuh sahn. ²¹Tuhme cuenchahn Pedro cuahn nan che vatendi sahn che dechuh Cornelio, ne rahñ ye ri ye sahn:

—U che rinuhn nchuhn. ¿Deh ntiyon cochi ne ne?

²²Ndahconan sahn chahn:

—Huate, capitán Cornelio dechuh ye nuhn. Ihyan min ne, ama ndah ihyan ye, ne rendeva ye yavenan Dendiohs. Nducoyaca ihyan nación yahn Israel ne, yahino ye ihyan. Rañ ama ángel yahn Dendiohs ri ye ihyan che dechuh ye chehua ndih, cava che cahn ne ndevaco ye, cahnevan ye deh che va che cahma ne co ne ihyan.

²³Tuhme rañ Pedro che conda sahn chahn chete vah, ne chahtenan se nduco ye. Nde tama ro me cuahn ye nduco se, nduco neve ihyan yan Jope che ritahno ye Dihvo vo. ²⁴Nañ che chi o ro me ne, nda ihyan chahn yan Cesarea, ne quenan rino Cornelio nduco nducoyaca ihyan yahn se man, amigo yahn se man, che ndiyahve se. ²⁵Cuahn che nda nino ihyan chahn vaco Cornelio ne, quenda se vah cava che nevahnevan se Pedro, ne chehtihya se nan ye, rendeva se yavenan ye.

²⁶Ate ndedecuan Pedro sahn, ne rañ ye:

—Cuenecuen, cuandi. Hua ndahca che ndeva yavenan, te u ne, ihyan iyehse u nduhca di.

²⁷Ca rañ ca rica ye, chenda ye chete vah, ne ndihche ye che ama yahn ihyan ndi dama ye min. ²⁸Tuhme rañ ye ri ye ihyan chahn:

—Nchuhn ne, a devano ne te cahnda va yahn nuhn, ihyan nación yahn Israel, che cahn nuhn ndevaco ihyan tama nación man, che conduco nuhn ihyan chahn man. Ate Dendiohs ne, te ye, checadinó te hua quendi ndedecadinó che hua ndahca che codama nuhn nduco ihyan tama nación. ²⁹Chemin che cuahn che tahve nchuhn che chehua u ne, ndetahno cochí, hua chacotahn. Man ne, nahn cadinó deh cuande che tahve ne che chehua u.

³⁰Tuhme ndahconan Cornelio:

—A man cun ro, co tenduh ura cuh ne, va yahté man, revah man, muhn chete vacó, cuahn che chihnde ro ama ángel, quenun ye tino che tuno diyahn ro. ³¹Rañ ye ri ye u: “Cornelio, chihnevan Dendiohs che revah, ne ndihchero ye che redin vedevahino nduco ihyan chevah. ³²Man ne, cuedechoh nde yan Jope che ngua Simón che namin duche ye Pedro. Quenan ye ama vah che nti nino nuniyahn, ndevaco ama sahn che redin dave ima, che namin Simón duche se.”

³³Chemin che a ndetahno dechúh che chehua ndih. Ndahca din ne che cochi ne. Man ne, nto dama nducoyaca nuhn nuhn nan Dendiohs cava che cahnevan nuhn nducuahn che chihquentiyon ye che cahma ne.

³⁴Tuhme cahndudo Pedro:

—Man ne, a chenahn te Dendiohs che cuaco niyon ne, hua retendah nun ye ihyan, ³⁵te dama no yahino ye nducoyaca ihyan adecotino nación yahn ye, ndete che rendeva ye yavenan ye man, redin ye che ndah man. ³⁶Dendiohs ne, dechuh ye Jesucristo, Dihve nducoyaca ihyan, van ihyan nación yahn Israel, cava che cuahndudo ye ndudo ndah yahn che ndo yan Dendiohs nduco ihyan iyehense. ³⁷Nchuhn ne, a devano ndah ne yahn nducuahn che coman chinahn numachahte nación yahn Israel, canan nde estado yahn Galilea, cuahn che a chuh che cahndudo Juan Bautista man, chehdenune ye ihyan man. ³⁸A devano ne te Dendiohs ne, din ye che quenun Vaco Ndah yahn ye Jesucristo yahn yan Nazaret, ne ndahco ye vederihquentiyon chahte tah ye. Ihyan min ne, quechica ye, redin ye che ndah, ne rendedevahn ye ihyan che rechuhrihn ye, redin chundah. Tihca redin ye, te quenun cuma ye vederihquentiyon yahn Dendiohs. ³⁹Nuhn racotuhn nuhn ndudo cuaco yahn nducuahn che din Dihvo vo Jesucristo numachahte nación yahn Israel man, yan Jerusalén man. Ihyan min ne, nahn yah se ihyan nan ama cruz, chihno se ihyan. ⁴⁰Ate chihno ino ro ne, ndedetuhche Dendiohs ihyan, ne cahnevan ye che quechica ro ye van nuhn. ⁴¹Hua quechica ro ye van nducoyaca ihyan yan, ate quechica ro ye van nuhn che a tendah nun Dendiohs nuhn nde ro menan cava che cuacotuhn nuhn ndudo yahn che tihca chi. Cuahn che a ntuche ye van tenahn ne, dama cheh nuhn, dama chih nuhn nduco ye. ⁴²Chihquentiyon ye che cuahndudo nuhn nan ihyan che ndahco Dendiohs vederihquentiyon tah ye cava che teche cade ye yahn nducoyaca ihyan che chenduche ye man, che ndih ye man. ⁴³A yahn ihyan min che dirun nducoyaca ihyan profeta nde a rahn me. Dirun ye te nducoyaca ihyan che cotahno ye ihyan min ne, nchahco Dendiohs nunde yahn ye che cuande yahn ihyan min.

⁴⁴Nde metah cuihno cuahndudo Pedro cuahn che quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs nducoyaca ihyan che rihnevan ye

ndudo me. ⁴⁵Ihyan nación yahn Israel che ritahno ye Dihvo vo che nduco ye Pedro ne, ama cuahn ino ye chi yahn che quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs nde ihyan tama nación. ⁴⁶Devano cuaco ye te quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan chahn, te rente ye tama te o nan devaco man, rendeva ye yavenan Dendiohs man. ⁴⁷Chemin che rahn Pedro:
—¿A va duh che cahco tan che cuedenune ihyan chuhn?, te a quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan nduhca che quenun uvo.

⁴⁸Tuhme chihquentiyon ye che cuedenune ihyan chahn, cuah ye Dihvo vo Jesucristo. Chihno min ne, chica ihyan chahn favor Pedro che conan ye neve ro nduco vih.

Necah cuande Pedro ihyan ndiyaco che vate ye yan Jerusalén

11 ¹Ihyan apóstol chahn nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo che vate ye estado yahn Judea ne, checadino ye te nde ihyan tama nación a chitahno ye Ndudo yahn Dendiohs. ²Cuahn che nta Pedro yan Jerusalén ne, ihyan nación yahn Israel che ritahno ye Dihvo vo ne, rahva ye nduco ye. ³Tumerune ihyan chahn:

—¿Dehco che chehn vaco ihyan tama nación, cheh dama nduco ye ne?

⁴Tuhme necah cuande Pedro ihyan chahn nducuahne che chi:

⁵—Ama ro cuahn che quenán yan Jope ne, ura che revah ne, chinahn ama vederihno nan. Ndiheró ama che deca ro tino chahte tihca ro, ne nechiche nduh che cun esquina yahn, chica nan ro, cochahn cuaco nan che quenún. ⁶Cuahn che chihco ndáh cudado deh chenun chete ne, ndiheró ite che cun cah te man, ite chano man, cu man, yahda man, ⁷ne chihneván ndudo che rahn: “Pedro, cuihne ite sih, cocheh ite.” ⁸Ate ndahconán: “Dihvé, hua, te nde menahn metah chéh nde ama ite che chihnga te.” ⁹Tuhme ndaconan ndudo me nde nan ro: “Cha che u, Dendiohs, a nedin davé ne, hua quendi ndedecadine che chihnga.” ¹⁰Ino co ndaconan chinahn vederihno me nan, ne condá cuahn nan ro. ¹¹A ura min no ndá ino se che rinuhn se u, che chica se nde yan Cesarea. ¹²Chihquentiyon Vaco Dendiohs che hua dehve rahcó, cahn nduco se. Namin an dino vo chuhn ne, chinduco ye u, chahn nuhn vaco ama sahn, ¹³che nte cuande se nuhn che ndiherero se ama ángel

che chandi ye, chihto nan se ndevaco se, ne tuhca rahn ye ri ye sahn: “Cuedechoh che ngua Simón che namin duche ye Pedro, quenan ye yan Jope. ¹⁴Ihyan min cahma ye co ye di nduco ihyan yehn deh va che din nchuhn cava che ndevahn ne.” ¹⁵Cuahn che chihno nte sahn min ne, canan cahndudó. Ate numanahn che cahndudó ne, adenan quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan chahn nduhca che quenun uvo ro menan me. ¹⁶Tuhme necahcó che rahn Dihvo vo: “Juan ne, chehdenune ye ihyan, ate nchuhn ne, conun Vaco Ndah yahn Dendiohs nchuhn.” ¹⁷Nducote man Dendiohs din ye nduco ihyan chahn nduhca che din ye nduco uvo che chitahno vo Dihvo vo Jesucristo ne, ¿duh u cava che din vahché yahn Dendiohs?

¹⁸Cuahn che chihnevan ihyan chahn ne, chahtedihn chende ye, ne ndeva ye yavenan Dendiohs, ne rahn ye: “Tuhme ne, rahnecun Dendiohs che nto ino ihyan tama nación nunde yahn ye, cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro.”

Ihyan yan Antioquía che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

¹⁹Cuahn che chuh che chih Esteban ne, canan redin tan ihyan nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne chano ihyan chahn. Nahñ ye ne, cuahn ye nde nación yahn Fenicia man, Chipre man, yan Antioquía man. Min chacotuhn ye Ndudo yahn Dendiohs atenan van ihyan nación yahn Israel, te van ihyan tama nación ne, hua chacotuhn ye ndudo me. ²⁰Ate neve ihyan nación yahn Chipre man, yan Cirene man, cuahn ye yan Antioquía, ne ihyan chahn chacotuhn ye ndudo ndah yahn Dihvo vo Jesucristo nde van ihyan tama nación. ²¹Nducote chenana cuma ihyan chahn vederihquentiyon yahn Dihvo vo ne, ama yahn ihyan chihcoman ye dehtenduh che ritahno ye ro menan me, ne chitahno ye Dihvo vo.

²²Cuahn che checadino ihyan che ritahno ye Dihvo vo che chenana ye yan Jerusalén ne, dechuh ye Bernabé nde yan Antioquía. ²³Cuahn che nda Bernabé min ne, ndihchero ye che ama va vedeyahino yahn Dendiohs van ihyan chahn, ne ama chi yeno ye. Yahve ye ihyan chahn che quendi ye numa ino ye vederihquentiyon yahn Dihvo vo. ²⁴Tihca din Bernabé, te ama ndah ihyan ye man, quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan man, numa ino ye ritahno ye man. Yan min ne, ama yahn ihyan chitahno ye Dihvo vo.

²⁵Chihno min ne, cuahn Bernabé yān Tarso, ngua ye Saulo. Cuahn che ntāca ye ihyan ne, ndaconan ye nduco vih yān Antioquía. ²⁶Min chahtenan ye āma nduyo nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo, chicuahn ye āma yāhn ihyan. Min yān Antioquía cade canān ihyan rāhn ye yāhn ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo te cristiāno ye.

²⁷Tāhn min ne, āma o ihyan che recadino ye yāhn che va che co ne, chica ye yān Jerusalén, ne ndā ye min yān Antioquía. ²⁸Āma cha ihyan chahn che duche ye Agabo ne, din Vaco Dendiohs che checadino ye che āma cuhnde cuico numachahte iyehñse. Chandi ihyan min nān ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne rāhn ye che tihcā va che co. Ndudo min ne, chinahn adive cuahn que quenān Claudio emperador. ²⁹Tuhme ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo che vate ye min yān Antioquía ne, nte cāde ye nduco vih che nedin dāma ye tume nduhva che tuno tāh ye, dechuh ye yāhn dihno vo che vate ye estādo yāhn Judea cāva che conan ye ihyan. ³⁰Tihcā din ihyan chahn, ne dechuh ye Bernabé nduco Saulo, quenda ye tume me, necāh ye tāh intiyāhn yāco che vate ye min.

Chihno se Jacobo mān, chaconuhn se Pedro vācoyāhn mān

12 ¹Tāhn min ne, redin tān rey Herodes nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo. ²Jacobo, dihno Juān ne, chihquentiyon rey me che chihno se ihyan nduco espāda, ³ne nducote ndihchero se che quenān ino ihyan naciōn yāhn Israel ne, namin din se preso Pedro. Ro che tihcā din se ne, ro vihco che reh ihyan pān che hua nduco yā yāhn. ⁴Cuahn che a din se preso Pedro ne, chaconuhn se ihyan vācoyāhn, ne ntihyon āma sandādo chahtenan se cudādo ihyan, te chuh vihco me ne, nahn tendāh se ihyan, techecāde se yāhn ye, ne cāhno se ihyan nān ihyan yān. ⁵Āma vateyān sandādo che redin se cudādo Pedro che quenun ye vācoyāhn, ne ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, revāh ye numa ino ye cāva ye.

Din Dendiohs che ndiquendāh Pedro vācoyāhn

⁶Vino che co dave tāma ro me che nahn tendāh Herodes Pedro nān ihyan yān ne, quiyādo ye chete vācoyāhn me mendāhn yāhn o sandādo, nchiche ye nduco o cadena. Sandādo chenāhn chahn ne, redin se cudādo chende vācoyāhn

me. ⁷Adenān chendā āma ángel yahn Dihvo vo Dendiohs chete vacoyahn me, ne āma chiya dave. Denuhn nun ángel me Pedro, ndedetuhche ye ihyan, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Cuenecuen tenun tenun no.

Ndetahno ntahte cadena che nchiche tah Pedro, ⁸ne rahn ángel me:

—Condahco chiche ima che renan chete, ne condonun cah ndaco yehn.

Cuahn che a va yan Pedro ne, ndaconan rahn ángel me:

—Condonon tino tu yehn, ne cuiquendi u, cuhn vo.

⁹Pedro ne, quendi ye ángel me, nde hua devano ye a cuāco chemin, te rihno ye che rahco ye. ¹⁰Chuh ye o cuān nan che chenun sandado, redin se cudado, ne cuahn che ndā ye chendevah cu che a rendā nan calle ne, nane man chendevah me. Ndiquendāh ye, chica ca ye tah, ne conahn ángel me.

¹¹Tuhme chenahn Pedro, ne ndedecadino ye:

—Man ne, a devano cuācō te Dendiohs tahve ye āma ángel yahn ye cava che ndedevahn ye u tah Herodes man, yahn nducuah che chenān ino ihyan nación yahn Israel che cuahno có man.

¹²Pedro ne, ca rendedecadino ye yahn che tihcā chi, ca rica ye, cuahn ye ndevāco María, chaco Juan Marcos. Min ndi dama āma yahn ihyan, revah ye. ¹³Cuahn che ndā ye min ne, recah tah ye chendevah chahte man, riyahve ye man. Cuahn āma tahn dihn che duche te Rode, quendihchero te duh che riyahve. ¹⁴Ate cuahn che ndonahn te ndudo Pedro ne, nducote āma yeno te ne, nde hua nahne te chendevah me. Ndaconan te, rano te, ngu te ndudo che nti Pedro chendevah. ¹⁵Ihyan chahn ne, rahn ye ri ye tahn:

—¡Luco ri di, tahn dihn!

Ate tahn min ne, rahn te te cuāco che ihyan min. Tuhme rahn ihyan chahn:

—Ndiyu ihyan min. Co ángel che redin cudado ihyan.

¹⁶Numanahmin ne, quendi Pedro, recah tah ye chendevah. Cuahn ihyan chahn nahne ye chendevah me, ne cuahn che ndihchero ye Pedro ne, āma cuahn ino ye chi. ¹⁷Ate din tah Pedro yahn ihyan chahn che cuahte dihn chende ye nahmin che recah cuande ye nduhcā che ndetendāh Dendiohs ihyan vacoyahn. Namin rahn ye:

—Cahma nchuhn co ne Jacobo man, dihno vo chenahn man, nduhca che chi.

Tuhme chica ye min, cuahn ye tama cuan.

¹⁸Cuahn che chi dave tama ro me ne, a ri rite co luco sandado chahn, te hua devano se deh chi nduco Pedro.

¹⁹Herodes ne, dechuh ye che chinuhn Pedro, ne nducote hua ntaca ihyan ne, chica ye sahn chahn che necah cuande se ihyan deh chi. Tuhme chihquentiyon ye sandado chenahn che cahno se sahn. Chihno min ne, chica Herodes min estado yahn Judea, ne cuahn ye quenan ye yan Cesarea.

Chih Herodes

²⁰Herodes ne, tan ye nduco ihyan yan Tiro man, ihyan yan Sidon man, ate ihyan chahn ne, ntuhno ye cava che cah n ye nan Herodes. Yahve ye ama sahn ndinan yahn rey me che duche se Blasto, che cahma nan se ihyan, cava che ndoyan rey me nduco ye. Tihca din ihyan chahn, te nan yahn yahn rey me, rica dehtenduh che reh ye. ²¹Herodes ne, chihco vih ye ama ro cava che ndo dama ihyan chahn, ne nda ro min ne, ndonun ye tino che renun ye ura che retechecade ye. Chihnde ye nan che rihquentiyon ye, ne cahndudo ye, chihnevan ihyan chahn. ²²Tuhme rendeva ihyan chahn yavenan rey me, ne rah ye:

—Ihyan tih che rahndudo ye ne, ndiyu ihyan iyehense ye, te Dendiohs ye!

²³A ura min no chiya ama angel yahn Dendiohs, ne din ye che chetah cah Herodes. Chine ndah ihyan, ne ama yah vederih chih ye, te cah yune ye che ndeva ihyan yavenan ye, nduhca ndete che ihyan min che Dendiohs.

²⁴Tahn min ne, ama retuhn ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo, ri yahn ihyan che ritahno ye.

²⁵Cuahn che a dinahn Bernabé nduco Saulo ntiyon che chahn ye ne, ndaca ye yan Jerusalén, conahn ye yan Antioquia, quenda nduco ye Juan Marcos.

Bernabé nduco Saulo ne, canan chahtechica ye cahndudo ye

13 ¹Van ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, che vate ye yan Antioquia ne, chenun van ihyan che rahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs man, ihyan ricuahn man.

Ihyan chahn ne, Bernabé mañ, Saulo mañ, Simón cuan mañ, Lucio yahn yañ Cirene mañ, Manaén mañ, ihyan min che chihta ye daña nduco Herodes, gobernador yahn Galilea.

²Ama ro che vate ihyan chahn yahte mañ, revah ye mañ ne, rañ Vaco Ndah yahn Dendiohs nduco ye:

—Cuedechuh nchuhn Bernabé nduco Saulo che cañ se, din se ntiyon che a necañ che din se.

³Tuhme chahte tun ihyan chahn yahte, ne covah ye. Chihno min ne, nahn tañ ye ihyan che o chahn cava che nuhnde tañ ye ntiyon min, ne dechuh ye ihyan, cuahn ye.

Cahndudo ihyan apóstol yahn yahn Chipre

⁴Bernabé nduco Saulo ne, cuahn ye yañ Seleucia nduhca che chihquentiyon Vaco Ndah yahn Dendiohs. Min chahtenun ye ama barco, ne cuahn ye yañ yahn Chipre.

⁵Cuahn che nda ihyan chahn yañ Salamina ne, canañ rahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs chete yaco. Juan Marcos ne, nduco se ihyan chahn, rinan se ihyan. ⁶Chahtechica ye numachahte yañ min, ne nda ye yañ Pafos. Min ntaca ye ama sañ, ndata yahn Israel, che duche se Barjesús. Sañ min ne, cuah se, ne redin ca se che Dendiohs rinan ye sañ.

⁷Nduco se gobernador Sergio Paulo, ama ihyan che renahn ye. Ihyan min ne, tahve ye che chehua Bernabé nduco Saulo, te nahn cahnevan ye Ndudo yahn Dendiohs. ⁸Ate sañ cuah me, che namin duche se Elimas ne, redin vahche se yahn ihyan chahn, te hua nahn se che cotahno gobernador me.

⁹Tuhme Saulo, che namin duche ye Pablo ne, quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyan. Ndihe ro ndah ye sañ, ¹⁰ne rahva ye nduco se:

—Di, ¡daya chundah! ¡Ama duhtuno ihyan di! ¡Ndere quechique, rihncneh! ¡Hua renan ine nde ama dehtenduh che ndah! ¿Dehco che hua reguen, redetohnen vederihquentiyon yahn Dendiohs? ¹¹Mañ ne, Dendiohs din ye castigo di. Co ve nan, ne hua co ro nan.

Ndetahno chiya man nan se, ametah chi ro nan se. Canañ rinuhn tañ se duh che quendanan sañ, te hua ro nan se.

¹²Cuahn che ndihchero gobernador me che tihca chi ne, chitahno ye Dihvo vo Jesucristo, te ama rahn ino ye yahn ndudo yahn Dihvo vo che ricuahn ihyan chahn.

***Pablo nduco Bernabé ne, nda ye yan
Antioquía, yahn yahn Pisidia***

¹³Pablo nduco combiero yahn ye ne, chahtenun ye ama barco, ne chica ye yan Pafos, nda ye yan Perge, yahn yahn Panfilia. Juan Marcos ne, chihcoman se ihyan chahn, ne conahn se yan Jerusalén. ¹⁴Ihyan chahn ne, quendi ye yune yahn ye, chica ye yan Perge, ne nda ye yan Antioquía, yahn yahn Pisidia. Ama ro che rahte tuhno ihyan ne, chenda ye chete yaco yahn ihyan nación yahn Israel, chahte ye. ¹⁵Cuahn che a chihno cahndudo ihyan ley che dirun Moisés man, ndudo che dirun profeta man ne, ihyan ndinan yahn yaco me ne, dechuh ye ndudo yahn ihyan chahn:

—Dihno nuhn, ndete che va ndudo che cahma ne nduco ihyan ne, co cahma ne meniyon.

¹⁶Tuhme necuan Pablo, ne din tah ye che cuahteyan ihyan chahn, ne cahndudo ye:

—Nchuhn, ndata yahn Israel, che rendeva ne yavenan Dendiohs, cuihnevan ne. ¹⁷Dendiohs yahn nación yuhn vo Israel ne, tendahnun ye ihyan ndico yuhn vo. Cuahn che chenan ca ihyan chahn nación yahn Egipto ne, din ye che ama chi yahn ye, ne ndetendah ye ihyan numacuahn vederihquentiyon yahn ye. ¹⁸Cuahn che chenan ihyan chahn yahn nan che metah duhva ne, din chahtino Dendiohs yahn ye tenduh o raco nduyo, ¹⁹ne decuihno ye ndache nación min yahn yahn Canaán, ne cah ye yahn min ihyan chahn. ²⁰Canan nde ro min, chete che cun ciento quenán o raco ndiche nduyo, nde ro che quenán ihyan profeta Samuel ne, raconahn Dendiohs juez che rihquentiyon ye ihyan chahn. ²¹Tuhme chica ihyan chahn ama rey cava che cahcantiyon ye ihyan, ne cahnecun Dendiohs. Chaconahn ye Saúl, daya Cis, ndata yahn Benjamín, cava che co se rey yahn ihyan chahn o raco nduyo. ²²Cuahn che tuno ro ne, Dendiohs ne, chehnevi ye Saúl. Cah ye vederihquentiyon me David, ne rahn ye: “David, daya Isaí ne, ama sahn che renevahnecun se che náhn, ne dinahn se nducuahn che cahcantiyón.” ²³Van ndata yahn David ne, ndedecuan Dendiohs Jesucristo, nduhca che a cah ye ndudo yahn ye cava che ndedevahn ye ihyan nación yahn Israel. ²⁴Numanahn che metah nda Jesucristo ne, nda Juan,

cahndudo ye che nto ino nducoyaca ihyan nación yahn Israel nunde yahn ye, ne cuedenune ye. ²⁵Cuahn che a nino cuihno ntiyon yahn Juan ne, rahn ye: “Co rahco nchuhn te u ne, ihyan che chenán rino ne, ate ndiyu u, te adiva ne, cochi ama ihyan che ama yudo vederihquentiyon yahn ye. U ne, nde hua rigonun chihve u cava che co mozo yahn ihyan min, ntahte correa yahn ndaco yahn ye.”

²⁶Nchuhn dihnó, ndata yahn Abraham, che rendeva ne yavenan Dendiohs, a dechuh ye ndudo cuh yahn ne cava che ndevahn ne. ²⁷Ihyan yan Jerusalén nduco ihyan ndinan yahn ye ne, hua checadino cuaco ye deh vederihquentiyon quenán cuma Dihvo vo Jesucristo, nde hua chenahn ye che dirun ihyan profeta, andahre ndate ndate, ro che rahtetuhno ihyan, rihnevan ye ndudo min, rahndudo ihyan chete yaco. Chemin che chihco cade ye che cahno se ihyan min, ne nduco chemin chinahn nducuahn che dirun ihyan profeta chahn. ²⁸Andahre metah nde ama nunde yahn Dihvo vo, ate chica ihyan chahn che cahcantiyon Pilato che cahno sandado ihyan. ²⁹Cuahn che a din ihyan chahn nducuahn che a va cade che cuahno Dihvo vo co, nduhca che a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs ne, ndedevah ye ihyan nan cruz, ne chacondihte ye ihyan chete ama yayan. ³⁰Ate Dendiohs ne, ndedetuhche ye ihyan van tenahn, ³¹ne ama ndeh ro chinduco ye ihyan che chica ye estado yahn Galilea, nda ye nduco ye yan Jerusalén. Man ne, a ihyan chahn che racotuhn ye ndudo yahn ihyan min van nducoyaca ihyan.

³²Namin nuhn ne, rahndudo nuhn nan nchuhn yahn ndudo ndah che cah Dendiohs ihyan ndico yuhn vo. ³³Man ne, a dinahn Dendiohs ndudo min, te a ndedetuhche ye Dihvo vo Jesucristo cava uvo, nduhca che a ndirun nan Salmo o tuhca: “Di che Dayá. Man ro cuh ne, a chihco ró di nan nducoyaca ihyan, cava che codevano ye te Daya man di.” ³⁴Namin tama cuan nan Ndudo yahn Dendiohs a ndirun tuhca: “U, Dendiohs, din yahinó nchuhn nduhca che a cah ndudo yahn David.” Nduco ndudo cuh ne, chihco ro ye che ndedetuhche ye Dihvo vo Jesucristo van tenahn cava che hua cha ye. ³⁵Namin va tama ndudo che ndirun nan tama Salmo tuhca: “Hua cuahnecon ne che cha Daya ne.” ³⁶Me David ne, a devano vo che, nduhca che chihquentiyon Dendiohs ne, chichihve

ye n̄an ihyan che vate ye ro che quenan ye iyeh̄nse. Tuno ro yahn ye ne, namin chih ye nduhc̄a ihyan ndico yahn ye, ne ch̄a ye. ³⁷Ate ihyan min che ndedetuhche Dendiohs ihyan ne, hua ch̄a ye. ³⁸Nchuhn, dihnó, cuedevano ne te che cuande yahn ihyan min ne, co nd̄aca ne vederenchahco yahn nunde yahn ne. Chu che rahndudo nuhn n̄an ne. ³⁹Che cuande yahn Dihvo vo Jesucristo ne, nducoȳaca ihyan che ritahno ye ihyan ne, rend̄aca ye vederenchahco yahn nunde yahn ye, che hua nd̄aca ihyan ro che rihquentiyon ley che dirun Moisés. ⁴⁰Man ne, cuihco nchuhn cud̄ado che hua conahn nduco ne nduhc̄a che dirun ama cha ihyan profeta tuhc̄a:

⁴¹Nchuhn che duche rino ne, condihche ne.

Cuahn ino ne, ne cuih ne, te ro che vate ne ne,
u, Dendiohs, dín vederihno rahte, che nde hua cotahno ne,
andahre cahma ihyan co ye nchuhn.

⁴²Cuahn che ndiquend̄ah P̄ablo nduco combiero yahn ye chete ȳaco me ne, ihyan che hua nd̄ata yahn Israel ne, chica ye che ndaconan cuahndudo ye yahn dehtenduh che tuhchan, ndate che t̄ama, ro che rahtetuhno ihyan. ⁴³Cuahn che a conahn ihyan ne, ama yahn ihyan nación yahn Israel man, ihyan t̄ama nación man, che ritahno ye numa ino ye nduco vih ne, cuahn ye nduco P̄ablo nduco Bernabé. Ama riyahve ye ihyan chahn che quendi ye numa ino ye, cotahno ye, ne hua cahcoman ye Dendiohs, ihyan min che redin yahino ye ihyan.

⁴⁴T̄ama ndate me, ro che rahtetuhno ihyan ne, ndo dama a nahn numa yan, ihyan che nahn cahnevan ye Ndudo yahn Dendiohs. ⁴⁵Ate cuahn che ndihchero ihyan nación yahn Israel chahn che ama yahn ihyan ne, chi ve ye, ne canan ruhn chende ye nduco P̄ablo man, rahn tan ye man. ⁴⁶Tuhme P̄ablo nduco Bernabé ne, numa ino ye rahn ye ri ye ihyan chahn:

—Nchuhn, ihyan nación yahn Israel, a cava nchuhn menan vihca che rahndudo nuhn Ndudo yahn Dendiohs. Ate man ne, nducote hua nahn nevahnevan nchuhn man, rahco ne te dehve rendotenan ne man ne, cahcoman nuhn nchuhn, ne cuahndudo nuhn, cahnevan ihyan t̄ama nación. ⁴⁷Va che dinahn nuhn nduhc̄a che chihquentiyon Dihvo vo Jesucristo nuhn tuhca:

Tend̄ah nún di cava che cuahndode ndudo yahn van ihyan nducuahn nación.

Nde numachahte iyehñse, nducoyāca ihyān che nevahñecun ye ndudo yāhn, ndevahn ye.

⁴⁸Cuahn che chihñevan ihyān tāma nación che chenun ye min che tihcā rāhn ihyān chahn ne, āma chi yeno ye, ne nevahñecun ye ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo. Vān ihyān chahn ne, chitahno nducoyāca ihyān che a va cāde che cuahtenan ye vahchetero numacuahn ro. ⁴⁹Tihcā chetuhn ndudo yahn Dihvo vo numachahte yāhn min. ⁵⁰Ate ihyān nación yahn Israel chahn ne, chinun ye āma o sāhn nāhn nduco āma o tāhn ndahta che ndah ihyān te, che renevahñecun ihyān yān tāhn. Tihcā ndedecuan ihyān chahn ihyān che chi tān ye nduco Pāblo nduco Bernabé nde cande che ndetendāh ye ihyān yāhn min. ⁵¹Tuhme chihde ihyān chahn ndāco yahn ye, chihñtera ye yuniyāhn cāva che nāhma ye ihyān yān min te hua ndāhcā dīn ye che hua nevahñecun ye Ndudo yahn Dendiohs, ne cuahn ye yān Iconio. ⁵²Me ihyān che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, āma yeno ye, ne quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs ihyān.

Pablo nduco Bernabé ne, ndā ye yān Iconio

14 ¹Cuahn che ndā Pāblo nduco Bernabé yān Iconio ne, chendā ye chete yāco, ne āma ndāhcā cahndudo ye. Chemin che āma yāhn ihyān nación yahn Israel mān, ihyān tāma nación mān, chitahno ye. ²Ate ihyān nación yahn Israel che hua chitahno ye ne, chinun ye ihyān tāma nación che ametah cotahno ye, cāva che ndihche tān ye ihyān che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo. ³Āma rāhn chahtenan ihyān chahn min, ne rahndudo ye numa ino ye, chenan ino ye Dendiohs. Dendiohs ne, redin ye che renahn ihyān te cuāco che yahino ye ihyān iyehñse nduhcā che rahndudo ihyān chahn, te cah ye vederihquentiyon ihyān cāva che dīn ye vederihno. ⁴Ihyān yān min ne, o cuān ndi ye. Āma cuān ye ne, rinduco ye ihyān nación yahn Israel, ne tāma cuān ye ne, rinduco ye ihyān apóstol chahn. ⁵Tuhme ihyān nación yahn Israel chahn nduco ihyān tāma nación ne, ntuhno ye nduco intiyahn cāva che dīn tān ye nduco ihyān apóstol chahn, cah ye tu ihyān. ⁶Ate Pāblo nduco Bernabé ne, checadino ye, ne chano ye, cuahn ye yāhn yahn Licaonia, yān Listra mān, yān Derbe mān, nduh cuān nān che nino mān. ⁷Mīn chahtechica ye, cahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs.

Ihyan yan Listra ne, cah ye tu Pablo

⁸Min yan Listra va ama sahn che nenevadoh cah se nde ro che chihndeyan se, nde tah hua ri rica se. ⁹Sahn min ne, va se, rihnevan se che rahndudo Pablo. Ndihero ndah ye sahn, ne checadino ye te ritahno se che co din Dendiohs che ndoyahn se. ¹⁰Tuhme cah ye yahn se:

—Cuenecuen, cuandi cuaque.

Ndetahno chandi cuaco se, ne canan rica se. ¹¹Cuahn che ndihero ihyan yan vederihno che din Pablo ne, nduco devaco yahn man ye, devaco yahn Licaonia ne, rah ye:

—O dendiohs yuhn vo, ndaconda ye ihyan, chiya ye iyehse.

¹²Rahn ihyan chahn te Bernabé ne, dendiohs yahn ye che duche ye Júpiter, ne Pablo ne, Mercurio, te ihyan min che rahndudo ye. ¹³Chidocuyan yahn Júpiter che nti yaco yahn ye chihto yan me ne, nda ye, nda ye nanda man, itenine man, cava che cahno ye ite che co te vedino, ndeva ye nduco ihyan yan chahn yavenan Bernabé nduco Pablo. ¹⁴Cuahn che checadino ihyan apóstol chahn che tihca ne, canan rendeh ye tino yahn ye cava che nahma ye che hua tihca din ihyan chahn, ne chenda ye van nducoyaca ye, rah ye:

¹⁵—¿Dehco che tihca redin nchuhn?, te nuhn ne, ihyan iyehse nuhn nduhca nchuhn. A cava chemin che cochi nuhn, cahma nuhn nduco ne che cahcoman ne dehtenduh che tihchan che hua cochihve, ne cotahno ne Dendiohs, ihyan min che quenduche ye. A ihyan min che dendah ye nan ro man, iyehse man, nuniyahn man, nducuahn che va man. ¹⁶Ro menan me ne, cah yune ye che quendi ihyan yune yahn man ye. ¹⁷Ate hua chihcoman ye ihyan, te din ye che ndah nduco ye, chihco ro ye vedeyahino yahn ye. A Ihyan min che redin ye che ran co man, che ndah ri chendata man. Rihquechey ye uvo man, renecah yan ye chedave yuhn vo man.

¹⁸Andahre tihca rahn Pablo man, Bernabé man, ate aconunde cuahn chicade chica tan ye che cahno ihyan yan chahn itenine che co te vedino, che ndeva ye yavenan ye.

¹⁹Tuhme nda neve ihyan, ndata yahn Israel, che chica ye yan Antioquia man, yan Iconio man, chinun ye ihyan yan, ne cah ye tu Pablo. Chihno min ne, co a ndih Pablo rahco ihyan chahn, ne chihnda rudo ye ihyan nde cuahn chihto yan. ²⁰Ate

ura che ndi dama ihyan che ritahno ye Dihvo vo nan Pablo ne, necuan ye, ne conahn ye viyan nduco vih. Tama ro me ne, chica ye min nduco Bernabé, nda ye yan Derbe.

²¹Min cahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs, ne ama yahn ihyan chitahno ye Dihvo vo. Chihno min ne, ndaconan ye, nchuh ye yan Listra man, yan Iconio man, nta ye yan Antioquía. ²²Queri ama yan nan che nchuh ye ne, renehah yan ye chedave yahn ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne riyahve ye ihyan che quendi cotahno ye numa ino ye. Rahn ye ri ye ihyan chahn te va che ama chuhrihn ye muhn iyehanse, ate adiva ne, cuahtenan ye vahchetero. ²³Namin tendah nun ye neve ihyan queri ama cuan cava che co ye intiyahn yaco. Covah ye man, chahte ye yahte man, ne ndahco ye nducoyaca ihyan chahn che ritahno ye Dihvo vo tah Dendiohs.

***Pablo nduco Bernabé ne, conahn ye yan
Antioquía, yahn yahn Siria***

²⁴Chihno min ne, nchuh ihyan chahn yahn yahn Pisidia, ne nda ye yahn yahn Panfilia. ²⁵Cahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs yan Perge, tuhme cuahn ye yan Atalia. ²⁶Chahtenun ye ama barco, chica ye min, conahn ye yan Antioquía, a yan min che ndahco intiyahn yaco ihyan chahn tah Dendiohs che ama va vedeyahino yahn ye, cava che cahn ye nan ntiyon che man ne, a dinahn ye. ²⁷Cuahn che a nta ye ne, nedin dama ye nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne necah cuande ye ihyan chahn nducuahn che din Dendiohs nduco ye man, nduhca che din Dendiohs che chitahno ihyan tama nación man. ²⁸Pablo nduco Bernabé ne, ama rahn chahtenan ye yan min nduco ihyan che ritahno ye Dihvo vo.

Chi ama junta yan Jerusalén

15 ¹Tahn min ne, ama o sahn che chica se estado yahn Judea, nda se yan Antioquía ne, min chicuahn se ihyan che ritahno ye Dihvo vo te cava che co ndevahn ye ne, va che conan seña ihyan nduhca che chihquentiyon Moisés. ²Pablo nduco Bernabé ne, riyahve ye sahn chahn che ndiyu tihca, ate ama chahtecuhn chende se nduco ye. Nducote hua chi chihnde cade min ne, nte cade ihyan che ritahno ye Dihvo vo che dechuh ye ihyan chahn nduco tama te o ihyan yan

Jerusalén cava che nte cade ye nduco ihyan apóstol man, intiyahn yaco man.

³Chica ihyan chahn yan Antioquía, chuh ye nación yahn Fenicia man, Samaria man, renecah cuande ye ihyan che ritahno ye Dihvo vo che vate ye min, nduhca che chihcoman ihyan tama nación dehtenduh che ritahno ye menan, ne chitahno ye Dendiohs. Nducoyaca ihyan che chihnevan ye ndudo me ne, ama chi yeno ye.

⁴Cuahn che nda Pablo nduco Bernabé min yan Jerusalén ne, nducoyaca ihyan ndiyaco man, ihyan apóstol man, intiyahn yaco man, nevahnevan ye ihyan. Tuhme Pablo nduco Bernabé necah cuande ye ihyan chahn yahn nducuahn che din Dendiohs nduco ye. ⁵Ate ama o sahn fariseo che namin ritahno se Dihvo vo ne, chahtendi se, ne rahn se:

—Va che conan seña ihyan tama nación che ritahno ye Dihvo vo man, va che dinahn ye ley che dirun Moisés man.

⁶Tuhme ndodama ihyan apóstol chahn nduco intiyahn yaco cava che nte cade ye yahn chemin. ⁷Cuahn che a ama ndeh rente ihyan chahn ne, chandi Pedro, ne rahn ye:

—Dihno, a devano nchuhn te a rahn ne, van uvo ne, tendah nun Dendiohs u cava che cuahndudó Ndudo yahn ye, cahnevan ihyan tama nación, ne cotahno ye. ⁸Dendiohs che rendihche ye chedave yahn nducoyaca ihyan ne, te ye, checadino vo che ndeva ye ihyan chahn, te din ye che quenun Vaco Ndah yahn ye ihyan, nduhca che quenun uvo. ⁹Dendiohs ne, dama no yahino ye uvo nduco ihyan chahn, te namin ihyan chahn ne, nchahco ye nunde yahn ye yahn che chitahno ye. ¹⁰¿Dehco che retumarande nchuhn Dendiohs? Che tihca rihquentiyon ne ne, recah rihn ne ihyan tama nación che ritahno ye Dihvo vo, te nducuahn che nahn ne che dinahn ye ne, nde ihyan ndico yuhn vo, nde man vo, hua chi dinahn vo. ¹¹A devano vo te deman nduco vedeyahino yahn Dihvo vo Jesucristo che ndevahn vo man, ihyan chahn man.

¹²Tuhme chahtedihi chende ihyan, ne chihcovan ye che necah cuande Pablo nduco Bernabé yahn vederihno che din Dendiohs nduco ye van ihyan tama nación. ¹³Cuahn che chihno nte ihyan chahn ne, necuandi Jacobo, ne rahn ye:

—Dihno, cuihcovan nchuhn che cahma. ¹⁴Simón Pedro ne, a neco ye uvo nduhca che din yahino Dendiohs ihyan tama

nación, ne tendah nun ye van ihyan chahn, ihyan che co yahn ye. ¹⁵Tihca va che co, te a tihca dirun ama cha ihyan profeta tuhca:

¹⁶Rahn Dendiohs: “Cuihno min ne, ndaconán, ne ndahco cadé vederihquentiyon yahn David che va man.

Dín che ndaconan ndo chahte man, che cahcantiyon man man,

¹⁷cava che ihyan yahn nducuahn nación che a tendahnún ne, cotahno ye u che Dihve ye.”

¹⁸Tihca rahn Dihvo vo Dendiohs, te ye, checadino vo dehtenduh che tuhchan nde a rahn me.

¹⁹Chemin che rahn te hua ndahca che cah rihv vo ihyan nación chenahn che a chihcoman ye dehtenduh che ritahno ye ro menan me, ne chitahno ye Dendiohs. ²⁰Tahque ndahca che dirun vo yahn ye che hua cheh ye che rihco ihyan nan che rahn ye dendiohs yahn ye man, che hua cheh ye yute yahn ite che hua ra yun yahn te man, che hua cheh ye yun man, che hua ndere cuahtenan ye nduco ndahta che ndiyu ndahta yahn ye man. ²¹Tihca din vo, te nducuahn yan, nde a rahn me, ndate ndate, ro che rahtetuhno ihyan ne, rahndudo ihyan ley che dirun Moisés, ne hua ndahca che din vo che co ndache ihyan che riquendi ye ley min.

²²Tuhme ihyan apóstol man, intiyahn yaco man, nducoyaca ihyan chenahn che ritahno ye Dihvo vo man ne, nte cade ye, ne tendahnun ye o ihyan cava che dechuh ye ihyan nduco Pablo man, Bernabé man, yan Antioquía. Quendah yahn o ihyan che namin ndinan ye van ihyan che ritahno ye Dihvo vo. Ama ye ne, Judas, che namin duche ye Barsabás, ne tama ye ne, duche ye Silas. ²³Nduco ihyan chahn ne, dechuh ye ama caca nan che dirun ye:

“Nuhn, ihyan apóstol man, intiyahn yaco man, nducoyaca ihyan chenahn che ritahno ye Dihvo vo man ne, rente nuhn Dendiohs nchuhn, dihno nuhn, ihyan nación chenahn che vate ne yan Antioquía man, yahn yahn Siria man, Cilicia man. ²⁴Checadino nuhn te ama o ihyan che chica ye muhn, ne nda ye tan ne, redin vahche ye yahn nchuhn man, redetoh ye ino nchuhn man, che ndere ricuahn ye che va che conan seña nchuhn man, dinahn ne ley che dirun Moisés man. Hua ndiyu nuhn che dechuh nuhn ihyan chahn. ²⁵A nte cade nuhn, ne

tendahnun nuhn o dihno vo van nuhn, dechuh nuhn ihyan tan, quendihchero ye nchuhn dama nduco dihno vo che ama yahino vo ihyan, Bernabé man, Pablo man. ²⁶Ihyan chahn che ndihco mendahn ye ihyan, redin ye ntiyon yahn Dihvo vo. ²⁷Me ihyan che o che dechuh nuhn ne, Judas man, Silas man. A ihyan chahn che nte cuande ye nchuhn yahn nducuahn che nte cade nuhn. ²⁸Numacuahn vederihquentiyon yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs nte cade nuhn che hua cah rihn nuhn nchuhn nduco ama ndeh nan dehtenduh. Atenan dehtenduh che tuhchan, va che dinahn ne. ²⁹Hua cheh nchuhn yute che rihco ihyan che ri vedino nan dehtenduh che redin ye dendiohs yahn ye man, hua cheh ne yun man, yute yahn ite che hua ra yun yahn te man, hua ndere cuahtenan ne nduco ndahta che ndiyu ndahta yahn man ne man. Ndete che dinahn ne dehtenduh che tuhchan ne, ndahca din ne. Dendiohs conduco ye nchuhn.”

³⁰Tuhme chica ye min, ne nda ye yan Antioquia. Nedin dama ye nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne necah ye caca me. ³¹Cuahn che cahndudo ihyan caca me, chihnevan ihyan chahn ne, ama necah yan ye chedave yahn ye, ne chi yeno ye. ³²Judas nduco Silas ne, namin quenán cuma ye vederihquentiyon che rahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs, ne cuahn che cahndudo ye, chihnevan ihyan chahn ne, ama necah yan ye chedave yahn ye. ³³Cuahn che a ndeh ro chahtenan ye min ne, ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, ndedechuh ye ihyan numacuahn vedeyeno yan Jerusalén. ³⁴Ate Silas ne, quenán ye min yan Antioquia. ³⁵Namin Pablo man, Bernabé man, chahtenan ye min, ne nduco ama yahn ihyan ne, quendi ye, ricuahn ye ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo man, rahndudo ye man.

Chahn Pablo tama yune cahndudo ye

³⁶Adiva ne, rahn Pablo ri ye Bernabé:

—Cuhn vo tama yune nduco ne, quendihchero vo nducoyaca dihno vo che vate ye nducuahn yan nan che a chahtechico vo, cahndudo vo ndudo yahn Dihvo vo. Ndiychero vo taca chenan ye.

³⁷Bernabé ne, nahn ye che cahñ Juan Marcos, co nduco se ihyan. ³⁸Ate Pablo ne, rahn ye te hua ndahca che quenda ye

sahn yahn che, cuahn che chahn ye menan me ne, chihcoman se ihyan yahn yahn Panfilia, conahn se, ne hua quendi se nduco ye nan ntiyon. ³⁹Nducote hua chidama ndudo yahn ye nduco vih ne, chihcoman vih ye. Bernabé ne, quenda ye Juan Marcos, ne chahtenun ye ama barco, ne cuahn ye yahn yahn Chipre. ⁴⁰Me Pablo ne, quenán ino ye che conduco Silas ihyan. Covah ihyan che ritahno ye Dihvo vo cava che numacuahn vedeyahino conduco Dendiohs ihyan, ne cuahn ye. ⁴¹Chuh ye yahn yahn Siria man, Cilicia man, renecah yan ye chedave yahn ihyan che ritahno ye Dihvo vo.

Timoteo ne, chinduco se Pablo nduco Silas

16 ¹Pablo nduco Silas ne, chuh ye yan Derbe, ne nda ye yan Listra. Min va ama sahn che duche se Timoteo, che ritahno se Dihvo vo Jesucristo. Sahn min ne, daya ama ndahta nación yahn Israel che namin ritahno ye Dihvo vo. Chida se ne, ihyan nación yahn Grecia. ²Ihyan che vate ye yan Listra man, yan Iconio man, che ritahno ye Dihvo vo ne, rahn ye yahn se che ndah ihyan se. ³Pablo ne, nahn ye che conduco sahn min ihyan, ne nahn ye seña sahn cava che hua co yudo yahn ihyan nación yahn Israel che vate ye yahn min, te nducoyaca ye ne, devano ye te chida se ne, ihyan tama nación ye. ⁴Nducuahn yan nan che renda ye ne, recah cuande ye ihyan che ritahno ye Dihvo vo nduhca che chihco cade ihyan apóstol man, intiyahn yaco man, che vate ye yan Jerusalén. ⁵Me nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, riquendi ritahno ye numa ino ye, ne ro ro ne, ihyan che ranan ritahno ye Dihvo vo ne, rinduco ye ihyan chahn, ne ri yahn ye.

Chinahn ama vederihno, ne ndihchero Pablo ama sahn yahn yahn Macedonia van yahnde yahn ye

⁶Vaco Ndah yahn Dendiohs ne, hua cah yune che cah ihyan chahn, cuahndudo ye yahn yahn Asia. Chemin che chahtechica ye yahn yahn Frigia man, Galacia man, ⁷nde nda ye nan ri vah yahn yahn Misia. Cuahn che chenan ye min ne, nahn cah ye yahn yahn Bitinia, ate hua cah yune Vaco Dihvo vo Jesucristo che cah ye. ⁸Tuhme chuh dama ye yahn yahn Misia, ne nda ye yan Troas. ⁹Min chinahn ama vederihno, ne ndihchero Pablo van yahnde yahn ye che nti ama sahn yahn

yahn Macedonia nan ye, ne rica se favor ihyan: “Cahn ne yan vacó, Macedonia, conan ne nuhn.” ¹⁰Ndetahn che ndihchero ye vederihno me ne, chihco yan nuhn dehtenduh yahn nuhn cava che cahn nuhn yahn yahn Macedonia, te a devano cuaco nuhn te nahn Dendiohs che cahn nuhn, cuahndudo nuhn Ndudo yahn ye min.

Pablo nduco Silas ne, nda ye yan Filipos

¹¹Min yan Troas chahtenun nuhn ama barco, ne cuahn cuaco nuhn yahn yahn Samotracia, ne tama ro me ne, nda nuhn yan Neápolis. ¹²Chica nuhn min, ne nda nuhn yan Filipos, yan che tahque chahte che co tama yan min yahn yahn Macedonia. Yan min ne, Roma ndi cuande. Min chahtenan nuhn neve ro. ¹³Nda ro che rahte tuhno ihyan ne, cuahn nuhn cuahn chihto yan. Nda nuhn chendico nan che rahn ihyan, revah ye. Min chahte nuhn, ne cahndudo nuhn Ndudo yahn Dendiohs, chihnevan neve ihyan ndahta che chi dama ye min. ¹⁴Min nduco ama ndahta yahn yan Tiatira che duche ye Lidia. Ihyan min ne, ihyan rendihcue tino morado, ne ritahno ye Dendiohs. Rihnevan ye che rahndudo Pablo, ne din Dihvo vo che chenahn ye ndudo me. ¹⁵Ihyan min nduco ihyan ndevaco ye ne, chedenune nducoyaca ye. Chihno min ne, chica ye favor nuhn:

—A ndihche nchuhn che a chitahnó Dihvo vo Jesucristo. Cuhn vo nduco ne ndevacó, cuahtenan ne.

Tuhme din ye fuerza nuhn che chahtenan nuhn.

¹⁶Ama ro ne, ura che cuahn nuhn, covah nuhn ne, ndihchero nuhn ama tahn dihn che quenun vaco chihnga tahn, che recadino suerte yahn ihyan. Vate ama o dihve te, ne ama rendaca se tume nan ntiyon min. ¹⁷Tahn min ne, quendah te nuhn, ne rah te:

—Ihyan chuhn ne, redin ye ntiyon yahn Dendiohs, ihyan min che ama yudo vederihquentiyon yahn ye, ne rahndudo ye ndudo nduhca che co ndevahn ihyan.

¹⁸A ama nde ro che tihca redin te, nde nan che chi yudo yahn Pablo, ne chaconan ye, ndihchero ye tahn, ne rahn ye ri ye vaco chihnga che quenun tahn:

—Numacuahn vederihquentiyon yahn Jesucristo, rahn rí di, cuendiquendah tahn tih.

A ndetahno ndiquendah vaco me tahn.

¹⁹Cuahñ che checadino dihve te che a ndiquendah vaco chihnga me tahn, che ametah ndaca se tume nan ntiyon min ne, chetah se Pablo nduco Silas, ne quenda se ihyan ndevacoyan nan intiyahn. ²⁰Chih nunde se yahn ye, ne rahñ se:

—Sahn chuññ ne, sahn naciñ yahn Israel, ne rendedecuan se ihyan yan vaco vo. ²¹Ricuahn se costumbre che hua co nevahñecun vo, nde hua co quendi vo, te uvo ne, Roma ndi cuando vo.

²²Tuhme chi tan ihyan yan nduco ihyan chahn, ne chihquentiyon intiyahn che cahñevi se tino yahn ye, ne cuahn se ihyan nduco nducodi. ²³Chihno che ama chahn se ihyan ne, chih se ihyan vacoyahn, ne chihquentiyon se sahn che redin cudado vacoyahn me che din ndah se cudado ihyan. ²⁴Sahn che redin cudado vacoyahn me ne, chih se ihyan chahn chete ama cuarto che va nde cuahn candevah chete vacoyahn me, ne chih chiche se cah ye nduco ama nan vihto che duche cepo.

²⁵Tenduh nan mahñ yan me ne, revah Pablo nduco Silas, rita ye himno, rendeva ye yavenan Dendiohs, ne sahn preso che chenun se min ne, rihcovan se. ²⁶A ura min no adenan ama nuhn yahn, nde name yahn vacoyahn me, ama chihde. Nane nducuahñ chende vacoyahn me, ne chihno ntahte cadena che nechiche nducoyaca preso chahn. ²⁷Sahn che redin cudado vacoyahn me ne, ntuche se, ne cuahn che ndihchero se che chendah chende vacoyahn me ne, tico se espada yahn se, nahn cahno man se sahn, te rahco se te co a chihno chano preso chahn. ²⁸Ate cah Pablo yahn se:

—Hua te cahne man di, te muhn chenun nducoyaca nuhn.

²⁹Tuhme chica se ama yahn, ne aderano se, chenda se nan che chenun preso chahn, nde tuno rendoh se che vah se, ne chehntihya se nan Pablo nduco Silas. ³⁰Ndetahno ndetendah se ihyan chahn, ne tumerune se ihyan:

—¿Deh va che dín cava che ndevahn u ne?

³¹Ndahconan ye yahn se:

—Cuitehne Dihvo vo Jesucristo, ne ndevahn di nduco ihyan ndevaue.

³²Tuhme cahndudo ihyan chahn ndudo yahn Dihvo vo, chihñevan se nduco nducoyaca ihyan ndevaco se. ³³A ura

min no chete rahn, nāno se nan ntāca yah yahn ihyan chahn. Tuhme chedenune se nduco nducoyāca ihyan ndevāco se.

³⁴Chihno min ne, ndiquenda se ihyan chahn ndevāco se, ne cah se, cheh ye. Ama yeno se che chitahno se Dendiohs, ne ihyan ndevāco se ne, namin ama yeno ye che chitahno ye.

³⁵Cuahn che a chi dave me ne, dechuh intiyahn sahn policia che cahma se nduco sahn che redin cudado vacoyahn me, che ntahte se Pablo nduco Silas. ³⁶Tuhme rahn sahn che redin cudado vacoyahn me ri se Pablo:

—A chihquentiyon intiyahn u che ntahté nchuhn. Man ne, co ndiquendah ne, hua dehve rahco ne.

³⁷Rahn Pablo ri ye sahn policia chahn:

—Ihyan che ndi cuande ye Roma ne, rihquentiyon ley che hua co co ye castigo numanahn che metah cuhnde cade yahn ye. Nuhn ne, Roma ndi cuande nuhn, ate nchuhn ne, nde hua teche cade ne yahn nuhn, ne chahn ne nuhn nan nducoyāca ihyan yan, chih ne nuhn vacoyahn. Man ne, ¿a rihco nchuhn che ndetendah ne nuhn cuahn ndeh ne? Hua. Chi man intiyahn, ndetendah ye nuhn.

³⁸Nta sahn policia chahn, ne necah cuande se intiyahn chahn. Cuahn che checadino ye te ndi cuande ihyan chahn Roma ne, ama dihya ye chi, ³⁹ne cuahn ye, ndaca ye che nchahconunde Pablo nduco Silas. Tuhme ndetendah ye ihyan chahn, ne chica ye favor ihyan che ndaca ye yan min. ⁴⁰Cuahn che ndiquendah ye vacoyahn me ne, cuahn ye ndevāco Lidia, quendihchero ye ihyan chahn che ritahno ye Dihvo vo. Chihno yahve ye ihyan chahn ne, chica ye min, ne cuahn ye.

Ndo dama sahn yan Tesalónica, nahn cuahn se Pablo

17 ¹Pablo nduco Silas ne, chuh ye yan Anfipolis man, yan Apolonia man, ne nda ye yan Tesalónica, nan che nti ama yaco yahn ihyan nación yahn Israel. ²Pablo, nducote a ntiyon min nda ye ne, chahn ye yaco me, ne ino ndate, ro che rahte tuhno ihyan ne, rahndudo ye che ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs, rihnevan ihyan yan min. ³Rahndudo ye nduhca che va che chuhrihn Dihvo vo Jesucristo man, nduhca che chihno se ihyan man, nduhca che va che ntuche ye man. Namin rahn ye:

—Dihvo vo Jesucristo che rahndudó yahn ye nan nchuhn ne, a ihyan min che a va cade che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyehense.

⁴Tuhme neve ihyan nación yahn Israel chahn ne, chitahno ye Dihvo vo, ne chinduco ye Pab̄lo nduco Silas. Namin āma yāhn ihyan nación yahn Grecia, che renevahnecun ye Dendiohs nde menān, nduco āma yāhn ndahta nchico ne, chitahno ye Dihvo vo. ⁵Ate sāhn nación yahn Israel che hua chitahno se ne, chi ve se, ne din dāma se āma o sāhn dāhnde che duhtuno ihyan se, vatechica se viyān, ne chinun se sāhn che ndedecuan se ihyan yān. Chahn se vāco āma ihyan che duche ye Jasón, rinuhn se Pab̄lo nduco Silas cāva che tendāh vah se ihyan, necāh se ihyan tāh ihyan yān. ⁶Nducote hua ntāca se ihyan chahn min ne, chihndā rudo se Jasón nduco āma o dihno vo che chenān ye min, quenda se ihyan nān intiyahn, ne cah se:

—Sāhn che rinun se ihyan, rendedecuan se ihyan numachahte iyehñse ne, mān ne, ndā se muhn. ⁷Jasón tih ne, retuma ino se sāhn ndevāco se. Nducoyāca sāhn chahn ne, redetoh nan se ley yahn César, te rāhn se te va tāma rey che duche ye Jesús.

⁸Cuahn che chihnevan ihyan yān mān, intiyahn mān, che tihcā ne, āma chi tān ye. ⁹Ate Jasón nduco ihyan chenāhn chahn ne, nedihve ye intiyahn, ne ntāhte ye ihyan.

Pab̄lo nduco Silas ne, ndā ye yān Berea

¹⁰Ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, a vino min no dechuh ye Pab̄lo nduco Silas nde yān Berea. Cuahn che ndā ye min ne, chendā ye chete yāco yahn ihyan nación yahn Israel. ¹¹Ihyan nación yahn Israel che vate ye min ne, tahque renahn ye che co ihyan che vate ye yān Tesalónica, te nevahnecun ye Ndudo yahn Dendiohs numacuahn vedeyeno, ne ro ro rendihchenan ye Ndudo min cāva che cadino ye a cūaco nduhcā che rahndudo Pab̄lo. ¹²Chemin che āma yāhn ihyan chahn chitahno ye Dihvo vo Jesucristo. Namin vān ihyan nación yahn Grecia, nde ndahta nchico mān, nde chāhn mān, chitahno ye ihyan. ¹³Cuahn che checadino sāhn nación yahn Israel che vate se yān Tesalónica che quenān Pab̄lo min yān Berea, rahndudo ye Ndudo yahn Dendiohs ne, chahn se min, chinun se ihyan yān, ndedecuan se ihyan. ¹⁴Ate ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, ndetāhno dechuh ye Pab̄lo cuāhn chihto nuniyāhn. A demān Silas nduco Timoteo chahtenan

ye min yan Berea. ¹⁵Me ihyan che chengu yune ye Pablo ne, chinduco ye ihyan nde yan Atenas. Ndetahno ndaconan ihyan chahn, nda ye ndudo yahn Pablo che cahñ Silas nduco Timoteo, ntuno ye ihyan tenun tenun no.

Quenan Pablo yan Atenas

¹⁶Numanahn che quenan rino Pablo che nda Silas nduco Timoteo min yan Atenas ne, ama rendedecadino ye yahn ihyan yan min, te ndihche ye te ama vate dehtenduh che redin vahn ye dendiohs yahn ye. ¹⁷Chemin che ama rente ye chete yaco nduco ihyan nación yahn Israel man, ihyan tama nación che renevahnecon ye Dendiohs man. Namin rente ye ro ro nduco ihyan che chenun ye ndihve. ¹⁸Ama o sahn che rahn se vededevano yahn Epicureo nduco tama te o se che rahn se vededevano yahn estoico ne, canan rente se nduco Pablo. Ama o se ne, tumerune se:

—¿Deh che rahn sahn tih che ama cahnda chende se?

Tama te o se ne, rahn se:

—Cane racotuhn se ndudo yahn tama te o dendiohs.

Tihca rahn sahn chahn, te rahndudo Pablo ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo man, yahn che va che ntuche tenahn man. ¹⁹Tuhme quenda se ihyan ama cuete che duche Areópago nan che rendo dama ihyan ndinan, rente cade ye, ne tumerune se ihyan:

—¿A nahn te cuande ne nuhn yahn ndudo ra che rahndudo ne ne?, ²⁰te rente ne dehtenduh ndudo che hua nihnevan nuhn, ne nahn cadino nuhn deh conahn.

²¹Tihca rahn se, te nducoyaca ihyan yan Atenas man, ihyan nación chenahn che vate ye min man ne, deman yahn dehtenduh che hua devano ye nahn nte ye man, nahn cahnevan ye man.

²²Tuhme chandi Pablo min Areópago nan nducoyaca sahn chahn, ne cahndudo ye:

—Nchuhn ihyan yan Atenas, rendihché te ama ritahno ne dendiohs yahn ne, ²³te cuahn che quechicá, rendihcheró yaco yahn nchuhn, ne namin ntacá ama nan ta nan che ndirun tuhca: “Nan ta yahn Dendiohs che hua rendihche ihyan.” Dendiohs min che rendeva nchuhn yavenan ye andahre hua rendihche ne ihyan ne, a ndudo yahn ye che rahndudó.

²⁴A Dendiohs min che dendah ye iyehñse nduco nducuahn che va. A Dendiohs min che rihquentiyon ye numachahte iyehñse, nde ñan ro ñan, nde ndiyahn ñan. Hua renun ye chete yaço che rihno ihyan, ²⁵nde hua rendotenan ye dehtenduh che co din ihyan ça va ye, te ñan ye redin ye che chenun ico nducoyaço vo ñan, rete ye vedevihche yuhn vo ñan, nducuahn dehtenduh che rendotenan vo ñan. ²⁶A ihyan min dendah ye ama ndata no ihyan yahn nducuahn nación, ne chihquentiyon ye che cuahte ye numachahte iyehñse. Chihco çade ye ro che cuahte ye ñan, ñan che cuahte ye ñan. ²⁷Nahn Dendiohs che nuhn ihyan iyehñse ihyan ndete che ndaça ye ihyan, andahre çaço te hua yahn quenán ye yahn queri ama vo. ²⁸Hua yahn quenán ye, te a ihyan min che redin ye che chenun ico vo ñan, vatechico vo ñan, chenduche vo ñan. Namin ñahn ama o ihyan devano yahn nchuhn ndudo cuh che dama: “Ndata yahn Dendiohs uvo.” ²⁹Tuhme, nducote ndata yahn Dendiohs uvo ne, hua ndedecadino vo che Dendiohs ne, ama mieca che ndindah nduco diyahnguan ñan, o diyahngua ñan, o tu ñan, che redendah ihyan nduhca che nahn ñan ye. ³⁰Ro menan me ne, din chahtino Dendiohs vedetundo yahn ihyan, ate ñan ne, rihquentiyon ye ihyan che vate ye numachahte iyehñse che nto ino ye nunde yahn ye, ³¹te a ndihco çade ye ro che techecaçe ye numa çaço yahn nducoyaça ihyan iyehñse. A tendah nun ye ama ihyan che techecaçe ye menun ye, ne ndedetuhche ye ihyan min van tenahn. Nduco chemin ne, çah ye, checadino nducoyaça ihyan che tihca va çade.

³²Cuahn che chihnevan sahn chahn yahn che ntuche tenahn ne, ñahn se ne, rihyon nan se Pablo, ne ñahn se ne, ñahn se: —Tahque ndah tama ro cuahndudo ne, çahnevan nuhn.

³³Tuhme chica Pablo min, conahn ye. ³⁴Ate van sahn chahn ne, chenun neve ihyan che chitahno ye Dihvo vo Jesucristo, ne chinduco ye Pablo. Ama ye ne, duche ye Dionisio. Ihyan min ne, ama intiyahn yahn junta Areópago. Tama ye ne, ama ndahta che duche ye Dámaris. Namin te neve ihyan, chitahno ye Dihvo vo.

Nda Pablo yan Corinto

18 ¹Chihno min ne, chica Pablo yan Atenas, ne nda ye yan Corinto. ²Min ntaca ye ama sahn, ndata yahn

Israel, che duche se Aquila. Yahn yahn Ponto chihta se. Adiva ne, chihnde se yahn yahn Italia. Nducote chihquentiyon emperador Claudio che ndaça nducoyaca ihyan, ndata yahn Israel, Roma, yahn yahn Italia ne, chica se min nduco ndahta yahn se che duche te Priscila. Pablo ne, cuahn ye, quendihchero ye ihyan chahn, ³ne nducote dama ntiyon yahn ihyan chahn nduco ye, che renda^hyon ye tino tu cava che co vah tino ne, quenan ye nduco ihyan chahn, din ye ntiyon nduco vih. ⁴Ndate ndate, ro che rahtetuhno ihyan, rahn Pablo yaco. Min rahndudo ye, ne redin ye che renahn ihyan nación yahn Israel man, ihyan tama nación man.

⁵Cuahn che nda Silas nduco Timoteo che chica ye yahn yahn Macedonia ne, chihcoman Pablo ntiyon che redin ye, ne rahndudo ye ro ro nan ihyan nación yahn Israel. Rahndudo ye te Dihvo vo Jesucristo ne, a ihyan min che a va cade che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyehse. ⁶Ate ihyan chahn ne, chi tan ye nduco Pablo, ne rahn tan ye nduco ye. Chemin che chihde ye tino yahn ye, cah ye, checadino ihyan chahn che ndaça ye min, cahcoman ye ihyan. Rahn ye:

—A man nchuhn chendihco ne nunde che conda ne, te u ne, a yahvé nchuhn. Man ne, cahn, cuahndudó, cahnevan ihyan nación chenahn.

⁷Ndiquenda^h ye yaco min, ne cuahn ye vaco ama ihyan che duche ye Justo, che nti chihto yaco. Ihyan min ne, namin rendeva ye yavenan Dendiohs. ⁸Ama intiyahn yaco che duche ye Crispo nduco nducoyaca ihyan ndevaco ye ne, chitahno ye Dihvo vo Jesucristo. Namin cuahn che chihnevan ama yahn ihyan yan Corinto Ndudo yahn Dendiohs ne, chitahno ye, ne chedenune ye. ⁹Ama vino ne, chinahn ama vederihno nan Pablo, ne chihnevan ye che rahn Dihvo vo nduco ye:

—Cuiquendi, cuahndode. Hua te vah. Hua ngüen, ¹⁰te u ne, nducó di, ne nde ama ihyan hua co nahn tah ye di cava che nuhn yah ye di. Cuiquendi, cuahndode, te muhn yan cuh ne, vate ca ama yahn ihyan che cotahno ye u.

¹¹Chemin che quenan Pablo min yan Corinto ama nduyo quenan man, ricuahn ye Ndudo yahn Dendiohs, rihnevan ihyan chahn.

¹²Ate cuahn che quenan Galión gobernador yahn Acaya ne, ihyan nación yahn Israel ne, chi tan ye nduco Pablo, ne ndo dama ye, quenda ye ihyan nan se. ¹³Rahn ye ri ye sahn:

—Sahnguh ne, rinun se ihyan che cotahno ye Dendiohs, ate hua nduhca che rihquentiyon ley.

¹⁴Pablo ne, adeche cuanan cahma ye cuahn che rahn Galión ri se ihyan chahn:

—Nchuhn, ihyan nación yahn Israel, ndete che cava ama nunde chahte che nda ne sahn tih nan ne, va vedeyenó che techecadé yahn se. ¹⁵Ate nducote deman ndudo man, che duche ihyan man, yahn ley yahn man nchuhn man ne, tan condihche ne taca techecade man ne, te u ne, nde hua nahn techecadé yahn dehtenduh che tihchan.

¹⁶Chihno rahn se chemin ne, chihquentiyon se che ndiquendaḥ vah ihyan chahn. ¹⁷Tuhme nducoyaca sahn nación yahn Grecia che nduco se min ne, tumangan se ihyan ndinan yahn yaco che duche ye Sóstenes, ne a min no chahn se ihyan. Gobernador ne, ndihchero se, ate nde hua tumacah se.

Nta Pablo yan Antioquía, ne ndaconan cuahn tun ye che co ino yune, cuahndudo ye

¹⁸Pablo ne, ndeh ro ca quenán ye yan min. Tuhme yahve ye ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne chahtenun ye ama barco nduco Aquila nduco Priscila, ne cuahn ye nduco vih yahn yahn Siria. Min yan Cencrea, ura che ametah conun Pablo chete barco me ne, ndu rah tin ye cava che nahma ye che a tuno ro yahn ama ndudo che a necah ye Dendiohs ro menan. ¹⁹Cuahn che nda ihyan chahn yan Efeso ne, Pablo ne, chihcoman ye Aquila nduco Priscila, ne cuahn ye yaco, nte ye nduco ihyan nación yahn Israel che rendo dama ye min. ²⁰Ihyan chahn ne, chica ye favor ihyan che conan ca ye min, ate hua cahnecon ye. ²¹Tuhme yahve ye ihyan chahn:

—Va che cahñ yan Jerusalén cava che a min quenán nda ro vihco. Ate ndete che nahn Dendiohs ne, ndaconan tún, ndihchero vih vo.

Tuhme ndonun ye barco me, ne chica ye yan Efeso.

²²Cuahn che nda Pablo yan Cesarea ne, chahn ye yan Jerusalén, necah ye Dendiohs ihyan ndiyaco. Tuhme conahn ye yan Antioquía. ²³Cuahn che a chi rahn che nta ye min ne, cuahn tun ye nduh yan nduh yan, yahn yahn Galacia man, Frigia man, renecah yan ye chedave yahn nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo.

Rahndudo Apolos yan Efeso

²⁴Tahn min ne, ama ihyan, ndata yahn Israel, che duche ye Apolos ne, nda ye yan Efeso. Ihyan min ne, chihta ye yan Alejandría. Ama devano ye Ndudo yahn Dendiohs, ne ama ndahca rahndudo ye. ²⁵Ndah nahn ye vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo, ne numa cuaco man, numa ino ye man, rahndudo ye yahn ye, andahre deman yahn che chehdenu Juan Bautista devano ye. ²⁶Min chete yaco ne, tihca cahndudo ye numa ino ye, ne cuahn che chihno cahndudo ye ne, Aquila nduco Priscila ne, quenda ye ihyan deva vih, ne cah cuande ndah ye ihyan yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs. ²⁷Cuahn che nahn cah Apolos yahn yahn Acaya ne, ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo ne, chinan ye ihyan, ne dirun ye ama caça yahn ihyan che ritahno ye Dihvo vo che vate ye yahn min cava che nevahnecon ye ihyan. Cuahn che nda ye yahn min ne, ama chinan ye ihyan chahn che numacuahn vedeyahino yahn Dendiohs chitahno ye Dihvo vo Jesucristo, ²⁸te rihco ro ye nan nducoyaca ihyan te hua ndahca che rendedecadino ihyan nación yahn Israel, nde nan che cahma ye metah. Nduco Ndudo yahn Dendiohs ne, recah cuande ye ihyan chahn te Dihvo vo Jesucristo ne, a ihyan min che va cade che ndedevahn ye ihyan iyehense.

Nda Pablo yan Efeso

19 ¹Numanahn che quenan Apolos yan Corinto ne, chuh Pablo cuahn icoyahn, ne nda ye yan Efeso. Min ndihche ye neve se che ritahno se Dihvo vo Jesucristo, ²ne tumerune ye sahn:

—¿A quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs nchuhn cuahn che chitahno ne Jesucristo ne?

Ndahconan sahn chahn:

—Nde hua nihnevan nuhn yahn Vaco Ndah yahn Dendiohs.

³Tuhme ndaconan tumerune ye sahn chahn:

—¿Taca chedenune nchuhn tuhme ne?

Ndahconan se:

—Chedenune nuhn nduhca che chehdenu Juan Bautista ihyan.

⁴Rahn Pablo ri ye sahn:

—Juan ne, chehdenune ye ihyan cava che co ro che a nto ino ihyan chahn nunde yahn ye. Namin rahn Juan ri ye ihyan te va che cotahno ye ama ihyan che cochi ye adiva. A ihyan min che Jesús che a va cade che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyehense.

⁵Cuahn che chihnevan sahn chahn che tihca ne, chedenune se, cah se Dihvo vo Jesucristo. ⁶Nahn tah Pablo sahn, ne quenun Vaco Ndah yahn Dendiohs sahn, din che nte se tama te o devaco man, cahndudo se Ndudo yahn Dendiohs man. ⁷Van nducoyaca ne, ri se tenduh ndichio ihyan se.

⁸Numanahn che quenah Pablo min ino iyo ne, rahn ye yaco, rahndudo ye numa ino ye, redin ye che renahn ihyan yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs. ⁹Ate ama yahn ihyan ne, nducote cheche chedave yahn ye ne, hua chitahno ye, ne chihnga rahn ye yahn ndudo ndah yahn Dendiohs. Chemin che Pablo nduco nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, chihcoman ye ihyan chahn, ne cuahn ye, ndo dama ye chete escuela yahn ama ihyan che duche ye Tiranno. Min cahndudo ye ro ro. ¹⁰Chete che o nduyo quendi ye, rahndudo ye min, ne ama yahn ihyan, ihyan nación yahn Israel man, ihyan nación chenahn man, che vate ye yahn yahn Asia ne, chihnevan ye ndudo yahn Dihvo vo. ¹¹Dendiohs ne, cah ye vederihquentiyon, quenah cuma Pablo, ne rinahn vederihno rahte. ¹²Nde tino che retoh Pablo, o payon yahn ye ne, riquenda ihyan, renahn ye ihyan cah, ne rendoyahn ye, renahn ye ihyan che chenun vaco chihnga ihyan, ne rendiquendah.

¹³Ate ama o sahn nación yahn Israel che vatechica se, rendetendah se vaco chihnga che chenun ihyan ne, nahn ndetendah se vaco chihnga nduco vederihquentiyon yahn Dihvo vo Jesucristo. Rahn se ri se vaco chahn:

—Numacuahn vederihquentiyon yahn Jesucristo che rahndudo Pablo yahn ye ne, rihquentiyon nuhn nchuhn che ndiquendah ne.

¹⁴Esceva, ama ihyan nación yahn Israel, che chidocuyan ndinan ye ne, vate ndache daya ye, ne sahn chahn ne, tihca redin se. ¹⁵Ate ama yune cuahn che tihca rahn se nduco ama vaco chihnga ne, ndahconan vaco me yahn se:

—A rendihché Jesucristo. Namin a devanó duh che Pablo. Ate nchuhn ne, ¿duh nchuhn ne?

¹⁶Tuhme sahn che quenun vaco chihnga me ne, tumangan se sahn chahn, ne chahn se sahn numacuahn vedetan, nde nan che din cuno se nducoyaca se. A devane sahn chahn man, ntaca yah se man, ndiquendah vah se, chano se. ¹⁷Nducoyaca ihyan naci6n yahn Israel man, ihyan naci6n chenahn man, che vate ye min yan Efeso ne, checadino ye che tihca chi. Ama chahn ino ye, ne ndeva ye yavenan Dihvo vo Jesucristo.

¹⁸Me ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, ama yahn ye ne, ntuma ino ye nunde yahn ye che chitahno ye vedecuah ro menan me. ¹⁹Namin ama yahn ihyan che quenan cuma ye vedecuah ro menan me ne, quenda ye libro yahn ye, chihquiyahn ye nan nducoyaca ihyan. Cuahn che tendah cuande ihyan tava chihve nducuahn libro chahn ne, rigonun o raco ndiche mil tume diyahngua. ²⁰Nduco tihca ne, ama chetuhn ndudo yahn Dihvo vo, chihnde ro vederihquentiyon yahn ye.

²¹Chihno min ne, chihco cade Pablo che cahn ye yahn yahn Macedonia man, Acaya man, quendihchero ye ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne quendi ye nde yan Jerusal6n. Tuhme va che cahn ye yan Roma. ²²Dechuh ye o combiero yahn ye che rinan se ihyan, Timoteo nduco Erasto, che cahn se yahn yahn Macedonia numanahn che quenan ca ye yahn yahn Asia.

Ndo dama ihyan yan Efeso numacuahn vedetan

²³Tahn min ne, ama chi tan ihyan yahn che retuhn ndudo ndah yahn Dendiohs. ²⁴Vedetan min ne, canan cava ama sahn vichedyahngua che duche se Demetrio. Sahn min ne, rendedevihne se diyahngua, redendah se yaco cahya nduhca yaco yahn Diana, dendiohs che va ye yan vaco se. Yahn chihve ntiyon min, ne yahn sahn che redin se ntiyon nduco se. ²⁵Din dama se sahn chahn man, nducoyaca ca sahn che rinan se sahn nan ntiyon min man, ne rahn se ri se sahn:

—Nchuhn ne, a devano ne te nan ntiyon cuh ama renda vo tume. ²⁶A rendihche ne man, a rihnevan ne man, nduhca che ama racotuhn Pablo ndudo van nducoyaca ihyan yan Efeso man, van ihyan che vate ye numachahte yahn yahn Asia man. Hua renguan se, rahndudo se te dendiohs che redendah ihyan ne, ndiyu dendiohs, ne a ama yahn ihyan ritahno ye.

²⁷Che redin se ne, cahnda yahn ntiyon che redin vo, te co

cuihno, nde co cuhnde man yaco yahn dendiohs Diana, che ama yudo ye, che rendeva nducoyaca ihyan yavenan ye, numachahte yahn yahn Asia man, numachahte iyehse man. Ndete che quendi tihca ne, nde ametah tumecah ihyan yahn vederihquentiyon yahn ye.

²⁸Cuahn che chihnevan sahn chahn che tihca ne, ama chi tan se, ne canan cah se:

—¡Ama yudo vederihquentiyon yahn Diana, dihve ihyan yan Efeso!

²⁹Nduco chemin ne, necuan ihyan yan numacuahn vedetan, chetah ye Gayo nduco Aristarco, o ihyan yahn yahn Macedonia che nduco ye Pablo, ne chihnda rudo ye ihyan chahn, quenda ye ihyan ndevacoyan. ³⁰Pablo ne, nahn cahñ ye min, yahve ye ihyan yan chahn, ate ihyan che ritahno ye Dihvo vo ne, hua cahñecun ye. ³¹Namin o ino ihyan ndinan che rihquentiyon ye yahn yahn Asia, che amigo yahn Pablo ne, tahve ye ndudo yahn ye che hua nahme nan ye min.

³²Numanahmin ne, vari chende ihyan yan chahn, chenun ye min. A vih rah ama, a vih rah tama ye, te a nahn nducoyaca ye nde hua devano ye deh cuande che nto dama ye. ³³Ama o sahn che nduco se min ne, cah cuande se Alejandro deh che ri, ne chaconahn ihyan naciön yahn Israel sahn nan nducoyaca ihyan cava che cahma nan se ihyan. Din tah se che cuahte dihn chende nducoyaca ihyan yan chahn cava che cuahndudo se. ³⁴Ate cuahn che checadino ye te ndata yahn Israel sahn ne, cah ye tenduh o ura tuhca:

—¡Ama yudo vederihquentiyon yahn Diana, dihve ihyan yan Efeso!

³⁵Tuhme nda sahn secretario, chihco dihn se ihyan chahn, ne rahn se:

—Nchuhn, ihyan yan Efeso, numachahte iyehse ne, devano ihyan te redin ihyan yan Efeso cudado yaco yahn dendiohs Diana che chica ye nan ro. ³⁶Nducote nducoyaca ihyan devano ye yahn chemin ne, cuahte dihn nchuhn. Hua cuhma ne numanahn che metah ndedecadino ndah ne, ³⁷te sahn sih che nda ne muhn ne, hua chihnga rahn se yahn dendiohs yahn ne. ³⁸Ndete che Demetrio nduco sahn che redin ntiyon nduco se vate canda se nduco adecoduhno ihyan ne, va vacoyan man, vate intiyahn che retechecade ye man. Min cahñ queri ama

se cuhnde çade yahn se. ³⁹Ate ndete che tahque chahte çanda yahn se ne, conan rino se, te va che ndo ðama nducoyaca ihyan yan, ne ro min ne, co cuhnde çade yahn se. ⁴⁰Nde çahnda yuhn vo che tihcã rendo ðama nchuhn, rah ne, te co çaca nunde ihyan yuhn vo che rendedecuan vo çanda. Ndete che çacarune ihyan ndinan ne, nde nan che çahma vo metah.

⁴¹Chihno rahñ ye chemin ne, ndedechuh ye ihyan yan chahn, conahn ye.

***Ndaconan Pablo, nchuh ye yahñ yahn
Macedonia, ntã ye yahñ yahn Grecia***

20 ¹Cuahn che a chahte dihn ihyan yan chahn ne, nedin ðama Pablo ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne yahve ye ihyan. Chihno min ne, chahtemahn vih ye, ne ndaca ye min, ndã ye yahñ yahn Macedonia. ²Quechica ye nduh yan nduh yan yahn Macedonia, yahve ye nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo, nde ndã ye yahñ yahn Grecia. ³Min quenán ye ino iyo, ne cuahn che a va yan yahn ye che conun ye ama barco, nahn ye yahñ yahn Siria ne, checadino ye te ihyan nación yahn Israel ne, nahn çahno ye ihyan. Chemin che ndonun yune ye, ndaconan ye yahñ yahn Macedonia. ⁴Sópater yahn yan Berea man, Aristarco nduco Segundo yahn yan Tesalónica man, Gayo yahn yan Derbe man, Timoteo man, Tíquico man, Trófimo yahn yahñ yahn Asia man ne, cuahn ye nduco Pablo. ⁵Quendah nan ihyan chahn yahn nuhn, ne chahtenan rino ye nuhn nde yan Troas. ⁶Chuh ro yudo, vihco che reh ihyan pan che metah ya yahn ne, chahtenun nuhn ama barco, chica nuhn yan Filipos. Chihno uhn ro ne, ntuno nuhn ihyan chahn min yan Troas, ne min chahtenan nuhn nduco vih ndache ro.

Rahndudo Pablo yan Troas

⁷Ro che ndeva ndate ne, ndo ðama nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo çava che ndeh ye pan nduhca che a va çade, ne riyahve Pablo ihyan. Quendi ye rente ye nde chi mahñ yan, te tama ro me ne, va che ndaca ye min. ⁸⁻⁹Nto ðama ihyan chahn nde nan cuarto che tahque yaco, nan ino cuahto, ne ama chendihco lámpara, riche. Ama sahn yuno che duche se Eutico ne, va se nan ventana, ne nducote ama rahñ

quendi Pab̄lo rahndudo ye ne, chetaḥ yaḥnde sahn, ne cuahn che a ndah quiyado se ne, ndaconda se min, chendaḥ se nde ndiyahn. Chahn ihyan chahn, ndedecuan ye sahn, ne a ndih se. ¹⁰Tuhme cuenchahn Pab̄lo, ne chahtemaḥn ye sahn. Raḥn ye ri ye ihyan chahn:

—Huata dihya nchuhn co, te maḥn ne, quenduche se, a ndedetuhche Dendiohs sahn.

¹¹Chihno min ne, conda Pab̄lo, ne cheh ye nduco ihyan chahn. Quendi ye rahndudo ye nde chi dave, ne tuhme cuahn ye. ¹²Me sahn yuno me ne, ndiquenda ihyan chahn sahn ndevaco se, quenduche se, ne ama chi yeno nducoyaḥa ye.

***Pab̄lo nduco combiero yahn ye, chica ye
yaḥn Troas, cuahn ye yaḥn Mileto***

¹³Chahtenun nuhn ama barco, quendaḥ naḥn nuhn yahn Pab̄lo, cuahn nuhn yaḥn Asón. A nte caḍe nuhn te min va che cuahtenan rino nuhn ihyan, te maḥn ye nahn caḥa caḥ ye nde min. ¹⁴Cuahn che ntaḥa vih nuhn nduco ye min yaḥn Asón ne, chendaḥ ye chete barco nduco nuhn, ne nda nuhn yaḥn Mitilene. ¹⁵Tama ro me ne, chica nuhn min, ne chuh nuhn yaḥn Trogilio, ne nde tama ro me ne, nda nuhn yaḥn Mileto. ¹⁶Tihcaḥa din nuhn, te nahn chuh dama Pab̄lo yaḥn Efeso caḥa che hua condah ye yaḥn yahn Asia. Ndete che conun ne, nahn ntaḥa nun ye yaḥn Jerusalén, conan ye min nda ro vihco Pentecostés.

Cahndudo Pab̄lo naḥn intiyahn yaḥo che vate ye yaḥn Efeso

¹⁷Cuahn che a chenan nuhn yaḥn Mileto ne, tahve Pab̄lo che chehua intiyahn yaḥo nde yaḥn Efeso. ¹⁸Cuahn che nda ihyan chahn min ne, cahndudo Pab̄lo:

—Nchuhn ne, a devano ne nduhca che quechicaḥa vaḥn nchuhn nde ro che ndaḥa yaḥn yahn Asia. ¹⁹Numacuahn ro che quenán nduco nchuhn ne, dín ntiyon yahn Dendiohs numacuahn vedenecon. Ama chuhríḥn maḥn, chihtera nune ndutinán maḥn, yahn che ihyan nación yahn Israel ne, chenun ino ye vedetaḥn nducó. ²⁰Ate hua cheguán cahndudó naḥn nchuhn nducuahn che cochihve yahn ne. Chicuaḥn nchuhn naḥn nducoyaḥa ihyan maḥn, queri ama ne ndevaco ne maḥn. ²¹Ihyan nación yahn Israel maḥn, ihyan nación chenaḥn maḥn, chicuaḥn nducoyaḥa ye che va che nto ino ye nunde yahn ye, ne cotahno ye Dihvo

vo Jesucristo. ²²Man ne, nahn Vaco Dendiohs che cahn yan Jerusalén, nde hua devanó nducuahn che cuahno có min. ²³Ate devanó te nduh cuan yan nan che ráhn ne, rahn Vaco Ndah yahn Dendiohs ri u te va che conún vacoyahn man, ama chuhríhn man. ²⁴Ate nde hua rendedecadinó yahn chemin, andahre cahno ihyan u, te nahn dináhn numacuahn vedeyeno ntiyon che te Dihvo vo Jesucristo u, che cuahndudó ndudo ndah yahn vedeyahino yahn Dendiohs.

²⁵Man ne, a devano cuacó te nde ama nchuhn che cahndudó ndudo yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs nan ne ne, ametah ndaconan ndihchero ne u. ²⁶Chemin che cahmá có nchuhn te ametah quendihcó nunde cava nde ama ne, ²⁷te a cahndudó nan ne nducuahn che ndihco cade Dendiohs, nde tah hua chinán. ²⁸Cuihco nchuhn cudado man ne. Namin codin ne cudado nducoyaca ihyan che ritahno ye Dihvo vo, te chaconahn Vaco Ndah yahn Dendiohs nchuhn che din ne ntiyon min. Nunde yahn ihyan chahn ne, a nenevihve nduco yun yahn Dihvo vo. ²⁹U devanó te cuahn che a conáhn ne, nda sahn che conun se ihyan che ritahno ye Dihvo vo, ne din se che cuihno cotuhn ye nduhca che retuhn itecuche cuahn che renda lobo. ³⁰Van man nchuhn ne, quenda sahn che detoh nan se ndudo cuaco, cahncheh se ihyan che a ritahno ye Dihvo vo, ne quenda se ihyan lado yahn se. ³¹Chemin che cuihco nchuhn cudado, ne cuenecahco ne te ino nduyo nde ro nde rahn, riyahvé queri ama ne, nde chihterá nune ndutinán cava ne.

³²Dihno, man ne, ndahcó nchuhn tah Dendiohs. Codinahn ne ndudo yahn vedeyahino yahn ye, te va vederihquentiyon yahn, ne co din che quendi cotahno ne Dihvo vo Jesucristo numa ino ne. Namin nedin dama Dendiohs nchuhn nduco nducoyaca ihyan che a ndihco vih ye cava che co ye ihyan yahn man ye. ³³Cava man ne, hua nahn yahn nde ama dehtenduh yahn ihyan, nde tume, nde tino. ³⁴Man redín ntiyon cava che ndaca che rechuhnún nduco ihyan che rinduco ye u. A man nchuhn devano ne. ³⁵Cuahn dama chicuáhn nchuhn che tihca va che din vo ntiyon, ne conan vo ihyan che metah yahn ye nduhca che rahn Dihvo vo Jesucristo: “Tahque ndah che cah vo ihyan che co che cotah vo che te ye.”

³⁶Cuahn che a chihno cahndudo Pab̄lo ne, chehntihya ye, ne covah̄ ye nduco nducoyacā ihyan chahn. ³⁷Tuhme amā chaco nducoyacā ihyan chahn, chatemahn̄ ye Pab̄lo, ne tenan̄ ye ihyan, ³⁸te amā chi ran̄ ye yahn che rahn̄ Pab̄lo te ametah̄ ndaconan̄ ndihche vih̄ ye. Tuhme chengu yune ye Pab̄lo nde nan̄ che va barco.

Cuahn Pab̄lo yan̄ Jerusalén

21 ¹Chihco man̄ nuhn̄ dihno vo chahn, chahtenun̄ nuhn̄ chete barco me, ne cuahn̄ damā nuhn̄ nde yahn̄ yahn̄ Cos. Tamā ro me ne, ndā nuhn̄ yahn̄ yahn̄ Rodas, ne chicā nuhn̄ min, cuahn̄ nuhn̄ yan̄ Pátara. ²Min̄ ndihche nuhn̄ amā barco che cuahn̄ cuahn̄ yahn̄ yahn̄ Fenicia, ne chahtenun̄ nuhn̄ chete, cuahn̄ nuhn̄. ³Chuhnan̄ nuhn̄ yahn̄ yahn̄ Chipre, quen̄an̄ cuahn̄ ladō tah̄ cueh̄ nuhn̄, ne cuahn̄ damā nuhn̄ nde yahn̄ yahn̄ Siria. Nducote barco min̄ ne, yan̄ Tiro chan̄ cavā che ndevah̄ chede yahn̄ ne, cuenchahn̄ nuhn̄. ⁴Min̄ ntacā nuhn̄ ihyan che ritahnō ye Dihvo vo, ne chahtenan̄ nuhn̄ nduco ye ndache ro. Ihyan chahn̄ ne, din̄ Vaco Dendiohs che checadinō ye deh che va che co, ne rahn̄ ye ri ye Pab̄lo che huā cah̄n̄ ye yan̄ Jerusalén. ⁵Ate chihnō ndate min̄ ne, chicā nuhn̄ min̄, ne nducoyacā ihyan chahn̄, nde ndahtā, nde chahn̄, nde checahyā yahn̄ ye man̄, chengu yune ye nuhn̄ nde chihtō nuniyah̄n. Min̄ chehntihya nducoyacā nuhn̄, covah̄ nuhn̄. ⁶Chihnō yahve vih̄ nuhn̄ man̄, chahtemahn̄ vih̄ nuhn̄ man̄, tuhme chahtenun̄ nuhn̄ barco me, ne ihyan chahn̄ ne, conahn̄ ye ndevacō ye.

⁷Chicā nuhn̄ yan̄ Tiro, ndā nuhn̄ yan̄ Tolemaida. Min̄ ntacā nuhn̄ ihyan che ritahnō ye Dihvo vo, ne chahtenan̄ nuhn̄ nduco ye amā ro. ⁸Tamā ro me ne, chicā nuhn̄ min̄, ne ndā nuhn̄ yan̄ Cesarea. Chendā nuhn̄ vacō dihno vo, Felipe evangelista, amā ihyan diáconō che ndache chahn̄, ne min̄ chahtenan̄ nuhn̄ nduco ye. ⁹Ihyan min̄ ne, vate cun̄ tah̄n̄ ntucō dayā ye, che rahndudo te Ndudo yahn̄ Dendiohs. ¹⁰A ndeh ro chenan̄ nuhn̄ min̄ cuahn̄ che ndā amā ihyan che duche ye Agabo che chicā ye estadō yahn̄ Judea. Ihyan min̄ ne, recah̄ Dendiohs che recadinō ye deh che va che co. ¹¹Ndā ye nan̄ che chenun̄ nuhn̄, ne chetah̄ ye payon̄ chahnō yahn̄ Pab̄lo. Dechiche ye cah̄ ye man̄, tah̄ ye man̄, ne rahn̄ ye:

—Rahn̄ Vaco Ndah̄ yahn̄ Dendiohs te ihyan nación̄ yahn̄ Israel che vate ye yan̄ Jerusalén ne, tuhcā dechiche ye ihyan

che yahn ye payon chahno cuh, ne necah ye ihyan tah sahn tama nación.

¹²Tuhme nuhn nduco dihno vo che vate ye yan Cesarea ne, ama ndeh rahn nuhn nduco Pablo che hua cahñ ye yan Jerusalén. ¹³Ndahconan ye, ne rahn ye ri ye nuhn:

—¿Dehco che raco nchuhn, recah ran ne chedave yáhn?, te u ne, a va yán ndiyu demañ che dechiche ihyan u, ate a va yán andahre cahno ye u min yan Jerusalén yahn che rahndudó ndudo yahn Dihvo vo.

¹⁴Nducote hua chicha ndudo yahn nuhn ne, cheguan nuhn riyahve nuhn ihyan, ne rahn nuhn:

—Co nduhcá che nahn Dihvo vo Dendiohs.

¹⁵Chihno min ne, chihco yan nuhn dehtenduh yahn nuhn, ne cuahn nuhn yan Jerusalén. ¹⁶Yahn dihno vo che vate ye min yan Cesarea ne, cuahn ye nduco nuhn. Namin cuahn ama dihno vo, yahn yahn Chipre, che duche ye Mnasón. Ihyan min ne, a rahn ritahno ye Dihvo vo, ne vaco ye va che cuahtenan nuhn min yan Jerusalem.

Chahn Pablo quendihchero ye Jacobo

¹⁷Cuahn che ndá nuhn yan Jerusalén ne, ihyan yan min che ritahno ye Dihvo vo ne, nte ye Dendiohs nuhn numacuahn vedeyeno. ¹⁸Tama ro me ne, chahn nuhn nduco Pablo, chendihchero ye Jacobo, ne min nto dama nducoyaca intiyahn yaco. ¹⁹Pablo ne, necah ye Dendiohs ihyan chahn, tuhme necah cuande ye ihyan queri ama vederihno che din Dendiohs van ihyan nación chenahn. ²⁰Cuahn che chihnevan ihyan chahn ne, ndeva ye numacuahn vedeyeno yavenan Dendiohs. Tuhme rahn ye ri ye Pablo:

—Dihno nuhn, ndahcá nduhcá che rahn ne, ate rendihche ne te ama yahn ihyan nación yahn Israel, cade mil ye, ritahno ye Dihvo vo Jesucristo, ne nducoyaca ye ne, nahn ye che quendi vo, dinahn vo ley che dirun Moisés. ²¹Checadino ihyan chahn te ndih ne, ricuahn ne ihyan nación yahn Israel che vate ye nación chenahn, che hua dinahn ye ley min man, hua nahn ye seña daya ye man, hua quendi ye costumbre ndico yuhn vo man. ²²Man ne, ¿deh din ye?, te ndo dama nducoyaca ye cuahn che cadino ye che a ndá ne. ²³Tahque ndah tuhca codin ne. Vate cun sahn dihno vo muhn che a nahn cuihno ro che

vate se yahte yahn ndudo che cah se Dendiohs. ²⁴Cuinduco ne sahn, ne cah ne tume sahn cava che cua se dehtenduh che co vedino ro min cuahn che va che ndu rah tin se. Tuhme cadino ihyan chahn te hua cuaco nduhca che rahn ihyan nduco ye yahn ne, ne codevano ye te namin ndih ne, redinahn ne che rihquentiyon ley. ²⁵Me ihyan tama naci3n che ritahno ye Dihvo vo ne, a dirun nuhn yahn ye che hua tume cah ye yahn nducuahn dehtenduh, atenan o ino che tuhchan. Hua cheh ye yute che ri vedino, rihco ihyan nan dehtenduh che redin vahn ye dendiohs yahn ye man, hua cheh ye yun man, yute yahn ite che hua ra yun yahn te man, hua cuahtenan ye nduco ndahta che ndiyu ndahta yahn ye man.

Din se preso Pablo chete yaco chahte

²⁶Tuhme chinduco Pablo sahn che cun chahn, ne tama ro me ne, ndodave ye nduco se nduhca costumbre min, ne chenda ye chete yaco chahte cava che co ye chidocuyan ro che cuihno yahte yahn se man, cah queri ama se vedino yahn se man.

²⁷Ate cuahn che a nahn tuno nduh che ndache ro che va che cah sahn chahn vedino yahn se ne, nda ino cun sahn naci3n yahn Israel che chica se yahn yahn Asia, ne ndihchero se Pablo chete yaco me. Chinun se nducoyaca ihyan yan, ne tumangan se Pablo, ²⁸cah se:

—Nchuhn, ihyan naci3n yahn Israel, ¡cuinan ne nuhn! Cotah vo sahnguh che quechica se nduh yan nduh yan, rinun se ihyan che hua dinahn ye che rihquentiyon naci3n yuhn vo man, yaco yuhn vo man, ley yuhn vo man. Avane ne, nda se ama o sahn tama naci3n muhn chete yaco, detoh nan se muhn nan che rendeva vo yavenan Dendiohs.

²⁹Tihca rahn sahn chahn yahn che ndihchero se Pablo viyan me che nduco ye Tr3fimo, ama sahn yan Efeso, ne rahco se te co quenda ye sahn min chete yaco.

³⁰A nahn nducoyaca ihyan yan, aderano ye, ndo dama ye, ne tumangan ye Pablo numacuahn vedetan. Chihnda rudo ye ihyan cuahn chevah, ne ndetahno necahde ye chende yaco.

³¹Adeche cahno ihyan chahn Pablo cuahn che checadino ihyan ndinan yahn sandado che nducoyaca ihyan yan Jerusal3n, a nto dama ye numacuahn vedetan. ³²Ndetahno quenda ihyan ndinan me sandado yahn ye man, capitán man,

ne cuahn ye rano ye n̄an che nto d̄ama ihyan ȳan chahn. Cuahn che ndihche ihyan ȳan chahn che nd̄a ihyan ndin̄an me nduco sand̄ado chahn ne, chenguan ye rahn ye P̄ablo. ³³Chihquentiyon ihyan ndin̄an me che din sand̄ado chahn preso P̄ablo, dechiche se ihyan nduco o cadena. Tuhme tumerune ye duh ihyan ye m̄an, deh nedin ye m̄an. ³⁴Ihyan ȳan chahn ne, a vih rah āma, a vih rah t̄ama ye, ne nducote hua chi chenahn ihyan ndin̄an me yahn che āma vari chende ye ne, chihquentiyon ye sand̄ado che quenda se P̄ablo chete cuartel. ³⁵Cuahn che nd̄a sand̄ado chahn nduco P̄ablo n̄an nda che rend̄a chete cuartel ne, quenda yāco se ihyan, te āma c̄anda chende ihyan ȳan chahn, ³⁶ndito cāhche ye, rah ye: —¡Cuihno nchuhn sahn tih!

Cahndudo P̄ablo n̄an ihyan ȳan

³⁷Cuahn che nd̄a se nduco P̄ablo chendevah cuartel ne, tumerune ye ihyan ndin̄an me:

—¿A te yune ne che cāhmá āma o ndudo ne?

Ndahconan ihyan ndin̄an me:

—¿A ri rente dev̄aco griego? ³⁸¿A ndiyu di sahn nación yahn Egipto che ndedecuen c̄anda a rahn me, quenda cun mil sahn rihno ihyan cuahn icoyahn?

³⁹Tuhme ndahconan P̄ablo:

—U ne, ihyan nación yahn Israel u. Ȳan vacó ne, Tarso, āma ȳan chahte, yahn yahn Cilicia. Codin ne favor, ne te yune ne che cāhmá nduco ihyan sih.

⁴⁰Cāh yune ihyan ndin̄an me che cāhma P̄ablo, ne chandi ye n̄an nda me, din t̄ah ye c̄ava che cuahte dihn chende ihyan ȳan chahn. Tuhme cahndudo ye dev̄aco hebreo:

22 ¹—Nducoȳaca nchuhn, ihyan ndico m̄an, dihnó m̄an, cuihcovan ne che cāhmá, te hua dehva nedín yahn ne.

²Cuahn che chihnevan ihyan chahn che dev̄aco hebreo rente ye ne, tahque chahte dihn chende ye, ne quendi ye rahn ye:

³—U ne, nd̄ata yahn Israel u. Chihndeȳan ȳan Tarso, yahn yahn Cilicia, ate muhn ȳan Jerusalén chihtá. Muhn chahn ndáh, Gamaliel chicuahn ye u nducuahn ley che dinahn ihyan ndico yuhn vo. Numacuahn ro ne, redináhn numa inó nducuahn che rihquentiyon Dendiohs, nduhc̄a che redin

nchuhn man ro cuh. ⁴Ro menan ne, tihca redin tan nduco ihyan che ritahno ye Jesucristo, ne retendah vah nde ndahta, nde chahn ye, rih ihyan vacoyahn, nde nahn decuihnó ihyan. ⁵Chidocuyan che tahque ndinan nduco intiyahn, a devano cuaco ye yahn chemin, te a ihyan chahn te ye caca u cava che cahn yan Damasco, nguá nducoyaca ihyan che ritahno ye ihyan min, din nuhn castigo ihyan muhn yan Jerusalén.

Cahndudo Pablo nduhca che chitahno ye Dihvo vo Jesucristo

⁶Ate cuahn che cuahn ninó yan Damasco, tenduh nan inguiyahn ne, adenan chiya chihto nan ama dave che chica nan ro, ⁷ne chendah nde ndiyahn. Ura min no chihneván ama ndudo che rahn nducó: “Saulo, Saulo, ¿dehco che redin tan nduco ihyan yahn?” ⁸Tuhme tumeruné: “Dihvé, ¿duh ndih ne?” Ndahconan ndudo me: “U che Jesucristo yahn yan Nazaret. A u che redin tan nducó.” ⁹Sahn che nduco se u ne, ama dihya se chi, ndihche se dave me, ate hua chenahn se ndudo me. ¹⁰Tuhme tumeruné: “Dihvé, ¿deh va che din ne?” Rahn Dihvo vo ri ye u: “Cuenecuen, ne cuehn dame yan Damasco. Min cahma ihyan co ye di deh che va che din.” ¹¹Chi ve u, din dave me, ne a sahn combiero yahn chetah se tãh, quenda nan se u nde nda nuhn viyan me.

¹²Min va ama ihyan che duche ye Ananías che redinahno ye ley che dirun Moisés, ne nducoyaca ihyan nación yahn Israel che vate ye yan min ne, ama renevahnecon ye ihyan. ¹³Nda ihyan min nan che quenún, ne rahn ye: “Dihnó Saulo, man ne, ndaconan co ro nan.” Ndetahno chi ro nan, ne ndihcheró ihyan. ¹⁴Tuhme rahn ye ri ye u: “Dendiohs yahn ihyan ndico yuhn vo ne, a tendah nun ye di nde ro menan cava che conehe deh che nahn ye man, cava che ndihche Daya Ndah yahn ye man, cava che cahneven ndudo che cahma ye co ye di man. ¹⁵Tihca din Dendiohs, te va che cuahndode ndudo yahn ye nan nducoyaca ihyan man, va che cuacotohn ndudo yahn nducuahno dehtenduh che ndihchero man, chihneven man. ¹⁶Man ne, ¿dehco che quenan rine? Cuenecuen, ne cuedenune di, cuah Dihvo vo Jesucristo cava che nchahco Dendiohs nunde yehn.”

Rahn Pablo nduhca che dechuh Dihvo vo Jesucristo ihyan, cuahndudo ye van ihyan nación chenahn

¹⁷Cuahn che ndaconán muhn yan Jerusalén ne, chahn, covah chete yaco chahte. Numanahn che revah ne, chinahn

ama vederihno nán. ¹⁸Ndihcheró Dihvo vo Jesucristo, ne rahn ye ri ye u: “Cuique muhn yan Jerusalén tenun tenun no, te muhn ne, hua tumacah ihyan che cuahndode ndudo yáhn.” ¹⁹Tuhme ráhn rí ihyan: “Dihvé, nducoyaca ihyan sih ne, a devano ye te quechicá nduh yan nduh yan, rendá chete yaco, rehuá ihyan che ritahno ye ndih, ne ráhn ihyan man, ríh ihyan vacoyahn man. ²⁰Cuahn che nte cade intiyahn che va che coh Esteban, ihyan min che dinahn ye ndudo yahn ne man, cahndudo ye ndudo yahn ne man ne, namin nducó, chi dama ndudo yáhn nduco ye, nde tuno dín cudado tino yahn sahn che chihno se ihyan.” ²¹Ate rahn Dihvo vo ri ye u: “Cuehn, te u dechúh di yahn yahn, cuahndode ndudo yáhn van ihyan nación chenahn.”

Va Pablo tah ihyan ndinan yahn sandado

²²Nde ndudo min chihnevan ihyan yan chahn, tuhme canan rah ye:

—¿Cuihno nchuhn sahn tih! ¡Ametah nahn ndihchero nuhn sahn!

²³Nducote quendi rah ihyan chahn numacuahn vedetan, ri yaco ye tino yahn ye man, ri yaco ye yuniyahn man, ²⁴chihquentiyon ihyan ndinan me che quenda sandado chahn Pablo chete cuartel, ne cuahn se ihyan cava che cahma ye deh cuande che tihca rah ihyan yan chahn yahn ye. ²⁵Ate cuahn che a dechiche sahn chahn Pablo che a cuanan cuahn se ihyan ne, tumerune ye sahn capitán che nti se min:

—¿A rihquentiyon ley che cuahn nchuhn ama ihyan che ndi cuande ye Roma numanahn che metah techecade ne yahn ye?

²⁶Cuahn che chihnevan capitán chemin ne, chahn se, chengo se ihyan ndinan yahn se:

—Cuihco ne cudado deh che redin ne, te sahnghah ne, Roma ndi cuande se.

²⁷Tuhme cuahn ihyan ndinan me nan Pablo, ne tumerune ye ihyan:

—¿A cuaco che Roma ndi cuande di ne?

Ndahconan Pablo yahn ye:

—Taca hua. Roma ndi cuandé.

²⁸Tuhme rahn ihyan ndinan me ri ye ihyan:

—U ne, ama ndeh tume nedihvé cava che chi cuandé Roma.

Rahn Pablo:

—Ate u ne, dehve nedihvé che ndi cuandé min, te chidá ne, min ndi cuande ye.

²⁹Nduco chemin ne, sandado che vatendi yan se che cuahn se Pablo ne, ndaca dame se, chihcoman se ihyan. Nde man ihyan ndinan me ne, nducote checadino ye che Roma ndi cuande Pablo ne, dihya nun ino ye chi yahn che chihquentiyon ye che chahyato ye.

Chahn Pablo nan nducoyaca sahn ndinan yahn nación yahn Israel

³⁰Tama ro me ne, nducote nahn cadino ihyan ndinan me deh cuande che redin tan ihyan yan chahn nduco Pablo ne, chihquentiyon ye che ntahte sandado cadena che nchiche ihyan, ne cah ye nducoyaca sahn ndinan yahn nación yahn Israel, chidocuyan ndinan man, sahn intiyahn man. Tuhme tendah ye Pablo, ne nda ye ihyan nan sahn chahn.

23

¹Ndihchero Pablo nducoyaca sahn ndinan chahn, ne rahn ye:

—Nchuhn, dihnó, u ne, dave yavenan nan Dendiohs nde meniyon.

²Tuhme chidocuyan che tahque ndinan che duche ye Ananías ne, chihquentiyon ye sahn che vatendi se min che cuahn se chende Pablo. ³Rahn Pablo ri ye ihyan min:

—O nan o chende ne, Dendiohs tihca cuahn ye ndih. ¿A ndiyu va ne tan che techecade ne yahn nduhca che rihquentiyon ley? ¿Me dehco che redin ne che hua rihquentiyon ley, chihquentiyon ne che cuahn sahn sih u?

⁴Sahn che vatendi min ne, rahn se ri si Pablo:

—¿Dehco che rahn tan nduco chidocuyan che tahque ndinan?, te a Dendiohs che necah ye vederihquentiyon ihyan.

⁵Rahn Pablo:

—Dihnó, a ndirun nan Ndudo yahn Dendiohs: “Hua cahme tan yahn ihyan ndinan yahn yan vaque.” Ate hua nta tin che ihyan tih che chidocuyan che tahque ndinan.

⁶A devano Pablo te sahn ndinan chahn che nto dama se, retechecade se ne, o cuan ndi se. Ama cuan se ne, saduceo, ne tama cuan se ne, fariseo. Chemin che rahn ye numa dito ye:

—Dihnó, u ne, fariseo u. Namin chidá ne, fariseo ye. Retechecade nchuhn yahn yahn che ritahnó te va che ntuche tenahn.

⁷Cuahn che tihcā rahn ye ne, sahn fariseo chahn nduco sahn saduceo chahn ne, canan rahteruhn chende se, ne hua chi dāma ndudo yahn se nduco vih, ⁸te sahn fariseo ne, ritahno se te va che ntuche tenahn man, vate ángel man, vaco man. Ate sahn saduceo ne, hua ritahno se nde ama nan dehtenduh che tihchan. ⁹Ama vari chende nducoyaca sahn chahn. Tuhme necuan neve sahn devano ley che dirun Moisés che ndi cuande se van fariseo, ne rahn nan se Pablo:

—Sahnguh ne, metah nunde yahn se. Ndete che ndiyahve ama vaco ndah, o ama ángel sahn ne, hua ndahcā che din tan vo nduco se, te co din vahcho vo yahn Dendiohs.

¹⁰Nducote ama rahteruhn chende sahn chahn ne, vah ihyan ndinan me che denan cahno se Pablo. Chemin che dechuh ye che chehua sandado cava che ndetendah se ihyan van sahn chahn, ndiquenda se ihyan nan cuartel.

¹¹Vino min ne, chihnde ro Dihvo vo Jesucristo nan Pablo, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Pablo, hua dehve rahque, te nduhcā che cahndode ndudo yahn muhn yan Jerusalén ne, namin va che cuahndode min yan Roma.

Rinuhn ino sahn yan Jerusalén tacā cahno se Pablo

¹²Tama ro me, ura che a chi dave ne, yahn sahn nación yahn Israel ntuhno se nduco vih che cahno se Pablo. Cah se ndudo yahn se numacuahn vedeyudo che nde hua cheh se nde hua cuh se numanahn che ametah dinahn se ndudo min. ¹³Sahn che tihcā ntuhno chahn ne, nchuh ca o raco ihyan se. ¹⁴Chahn sahn chahn nan chidocuyan ndinan man, sahn intiyahn yahn nación yahn Israel man, ne rahn se:

—Nuhn ne, ntuhno nuhn, ne cah nuhn ndudo yahn nuhn numacuahn vedeyudo che nde hua cheh nuhn nde hua cuh nuhn numanahn che ametah cahno nuhn Pablo. ¹⁵Man ne, nchuhn nduco nducoyaca ihyan ndinan chenahn ne, cuedechuh ne ndudo yahn ihyan ndinan yahn sandado che checu ye Pablo caviyan muhn nan ne, din ca ne che nahn techecade ndah ne yahn se. Me nuhn ne, cuahtenan yan nuhn yune, ne ura che metah ndā nino se ne, cahno nuhn sahn.

¹⁶Ate sahn dihn dacua Pablo ne, checadino se che nahn cahno sahn chahn ihyan, ne chahn se nan cuartel, chengo se

ihyan. ¹⁷Tuhme cah Pab^lo ama sahn capitán, ne rahn ye ri ye sahn:

—Cuiquenda ne sahn dihn cuh nan ihyan ndinan yahn ne, te va ama ndudo che cahma se nduco ye.

¹⁸Capitán min ne, quenda se sahn dihn me nan ihyan ndinan me, ne rahn se:

—Pab^lo che quenun ye vacoyahn ne, cah ye u, ne rahn ye ri ye u che checú sahn dihn cuh nan ne, te va ama ndudo che cahma se nduco ne.

¹⁹Ihyan ndinan me ne, chetah ye tah sahn dihn me, quenda ye sahn ama lado, ne tumerune ye sahn:

—¿Deh che nahn cahme nducó ne?

²⁰Tuhme rahn sahn dihn me ri se ihyan:

—Yahn sahn yan ne, ntuho se nduco ihyan ndinan yahn nación yahn nuhn che caça ye ndih che ngu ne Pab^lo nan ye caviyan, cava che techecade ndah ye yahn ye. ²¹Ate hua cotahno ne che cahma ye, te nchuh ca o raco se chenun ndeh se, chenan rino se Pab^lo. Sahn chahn ne, a cah se ndudo yahn se numacuahn vedeyudo che nde hua cheh se nde hua cuh se numanahn che ametah cahno se ihyan. Man ne, a vateyan se, chenan rino se deh ndudo ndahconan ne.

²²Tuhme rahn ihyan ndinan me ri ye sahn dihn me che hua cahma se nduco nde ama ihyan che cah se, checadino ye yahn chemin, ne ndedechuh ye sahn.

Dechuh ye Pab^lo tah gobernador Félix

²³Cah ihyan ndinan me o sahn capitán yahn ye, ne chihquentiyon ye sahn che cahcoyan se cun ciento quenun ino raco ndiche sandado, o ciento sahn che rica cah man, o ciento sahn che nda lanza man, ino raco ndiche sahn che ra yuhdo man. Cuahteyan se cava che cah se yan Cesarea nan rahco nun vino. ²⁴Namin chihquentiyon ye che cahcoyan se ama o caballo che ca Pab^lo man, din se cudado ihyan man, cava che ndahca nda ye nan gobernador Félix. ²⁵Nduco sahn capitán chahn dechuh ye ama caça nan che dirun ye tuhca:

²⁶“Gobernador Félix che ama renevahne cun ndih, u, Claudio Lisias nté Dendiohs ndih. ²⁷Ihyan nación yahn Israel ne, din ye preso sahnguh, a nahn cahno ye sahn, ate cuahn che checadinó che Roma ndi cuande se ne, chahn nduco sandado

yáhn, chehneví sahn tah ye. ²⁸Nducote nahn cadinó deh cuande che din ye preso sahn ne, quendá sahn nan sahn ndinan yahn ye. ²⁹Min checadinó te nahn techecade sahn chahn yahn se nduhca che rihquentiyon ley yahn man se. Ate nduhca che rihquentiyon ley yuhn vo ne, nde metah deh cuande che cahno ye sahn, nde hua ne che co se preso. ³⁰Adiva checadinó te ama yahn sahn yan ntuhno se che cahno se sahn. Chemin che man ne, dechuh sahn nan ne. A rahn rí sahn ndinan chahn che chi se nan ne, cuhnde cade yahn se nduco se. Caviyan tuhme.”

³¹Dinahn sandado chahn che chihquentiyon ihyan ndinan me, ne quenda se Pablo vino min, nda se nde yan Antipatris. ³²Tama ro me ne, a deman sandado ra yuhdo cuahn se nduco Pablo, ne sahn chenahn chahn ne, ndaconan se nan cuartel. ³³Cuahn che nda se yan Cesarea ne, necah se caça me tah gobernador. Namin necah se Pablo tah ye. ³⁴Cuahn che chihno ndihchenan gobernador caça me ne, tumerune ye Pablo deh estado ndi cuande ye, ne cuahn che checadinó ye che Cilicia ne, ³⁵rahn ye ri ye ihyan:

—Techecadé yehn cuahn che nda sahn che rica nunde se yehn.

Tuhme chihquentiyon ye sandado che din se cudado ihyan chete palacio yahn Herodes.

Pablo nan gobernador Félix

24 ¹Chihno uhn ro min ne, Ananías, chidocuyan che tahque ndinan nduco neve sahn intiyahn ne, nda se min yan Cesarea, nda se ama abogado che duche se Tértulo. Chahn sahn chahn nan gobernador caça che caça nunde se yahn Pablo. ²Cuahn che a chehua sandado Pablo ne, canan Tértulo, rica nunde se yahn ye:

—Gobernador, nundihve cuahn ndih yahn che numacuahn vededevano yahn ne, redin ne cudado numachahte yan vaco nuhn, ne ama dihn va man, ama ndahca chenan nuhn man. ³Gobernador Félix, ama renevahnecun nuhn ndih, ne nte nuhn nundihve cuahn ndih yahn nducuahn che redin ne caça nuhn. ⁴Man ne, caça che hua nduh tihyon nuhn ura yahn ne ne, codin chahtino ne, cuhnevan ne menan lihn che cahma nuhn. ⁵Sahn tih ne, nduhca ama cah caça nuhn, tihca se, te

quechica se numachahte yahn yahn Roma, rendedecuan se ihyan nación yahn Israel, rinun se ihyan che rahteruhn ye nduco vih. Namin ndinan se yahn partido yahn sahn yan Nazaret che duche se Jesús. ⁶Nde nahn detoh nan se yaco chahte yahn nuhn. Chemin che chetah nuhn sahn, nahn techecade nuhn yahn se nduhca che rihquentiyon ley yahn nuhn. ⁷Ate Lisias, ihyan ndinan yahn sandado ne, chenda ye, ntico ye sahn numacuahn fuerza tah nuhn, ⁸ne rahn ye te duh ihyan che nahn caca nunde ye yahn se ne, chi ye nan ne. Co cacarune man ne sahn, ne cadino ne te cuaco nducuahn che rica nunde nuhn yahn se.

⁹Sahn nación yahn Israel che nduco se min ne, namin rahn se te cuaco nducuahn chemin. ¹⁰Tuhme din tah gobernador cava che cahma Pablo, ne rahn ye:

—Ama yenó che ndih techecade ne yahn, te a devanó te a ndeh nduyo rihquentiyon ne yan vacó. ¹¹Co cadino man ne te coman ri ndichio ro che nda yan Jerusalén cava che ndevá yavenan Dendiohs. ¹²Hua rente candá nduco ihyan, hua rendedecuan ihyan, nde huane chete yaco chahte man, nde huane chete yaco cahya man, nde huane viyan man. ¹³Sahn sih ne, hua co ndahco cuaco se nde ama dehtenduh che rica nunde se yahn. ¹⁴Cahma cuacó có ndih te redinahn vederihquentiyon ra che ndahco cade Dendiohs yahn ihyan ndico yahn. Sahn sih ne, rahn se te a deva vih vederihquentiyon min, ate hua, te ritahnó Dendiohs man, nducuahn ley yahn ye man, nducuahn vederihquentiyon yahn ye che dirun ihyan profeta man. ¹⁵Nduhca che ritahnó sahn sih ndudo yahn Dendiohs che va che ntuche nducoyaca tenahn, ihyan che ndah ye nan Dendiohs man, ihyan che hua ndah ye man ne, tihca ritahnó. ¹⁶Chemin che ama rihcó cudado ro ro cava che dave yavenan nan Dendiohs man, nan ihyan man.

¹⁷Chihno ndeh nduyo che quechicá nan yahn yahn ne, ndaconán nación yahn cava che necah tume che ndi vedevahino cava ihyan chevah man, cah vedino yahn nan Dendiohs man. ¹⁸Chihno che ndo davé nduhca costumbre yahn nuhn ne, ama o sahn nación yahn Israel che chica se yahn yahn Asia ne, ndihchero se u chete yaco chahte ura che recah vedino yahn. Hua redin candá, nde hua yahn ihyan

nducó. ¹⁹A sahn chahn che va che chi se muhn, çaça nunde se yáhn ndete che va dehca che nedín yahn se. ²⁰Ndete che hua ne, sahn sih cahma se deh nunde ntaça se ro che ndo dama se, techecade se yáhn. ²¹Ametah nde ama nunde yáhn atenan che ama dito ráhn nan se tuhca: “Man ne, retechecade nchuhn yahn che ritahnó che va che ntuche tenahn.”

²²Cuahn che chihnevan Félix che tihca ne, nducote a ndah devano ye nduhca che ritahno ihyan Dihvo vo Jesucristo ne, chaconahn nan ye che retechecade ye, ne rahn ye ri ye sahn chahn:

—Cuahn che nda Lisias, ihyan ndinan yahn sandado ne, cadino ndáh yahn dehtenduh che rica nunde nchuhn.

²³Tuhme chihquentiyon Félix capitán me che quendi se, din se cudado Pablo. Ate hua tihyon chiche se ihyan man, cah yune se che cahñ ihyan yahn ye quendichero ye ihyan man, cah ye dehtenduh yahn ye man.

²⁴Chihno neve ro me ne, chenda Félix nan che retechecade ye, ne nduco ye ndahta yahn ye, Drusila, ama tahn nación yahn Israel. Dechuh tun ye che chehua Pablo cava che cahma ye nduhca che va che cotahno ihyan Dihvo vo Jesucristo.

²⁵Ate cuahn che rahn Pablo yahn che va che cahcoman ihyan dehtenduh che ri yeno man ye man, va che dinahn ye che rihquentiyon Dendiohs man, va che techecade Dendiohs yahn ihyan man ne, dihya Félix chi, ne rahn ye ri ye ihyan:

—Nduco chemin ne, a va. Tama ro cuahn che conun yáhn ne, tahvé che ngua di.

²⁶Namin quenan rino Félix che cah Pablo tume ihyan cava che ntahte ye ihyan, ne chemin che ama ndeh yune cah ye ihyan cava che nte ye nduco vih. ²⁷Tihca chihno o nduyo, ne ndiquendah Félix che quenan ye gobernador, chenda Porcio Festo menun ye. Nducote Félix ne, nahn ye che quendi co yeno ihyan nación yahn Israel nduco ye ne, hua ntahte ye Pablo.

Pablo nan gobernador Festo

25 ¹Tuhme nda Festo cava che conan ye gobernador. Chihno ino ro min ne, chica ye min yan Cesarea, ne nda ye yan Jerusalén. ²Chidocuyan che tahque ndinan nduco sahn ndinan yahn nación yahn Israel ne, necah cuande se

ihyan nduhcá che a chica nunde se yahn Pablo. ³Nducote a ntuhno sahn chahn che dechuh se sahn che cahno se Pablo cuahn yune ne, chica se ama favor chahte Festo che tahve ye che quengua Pablo yan Cesarea. ⁴Ate ndahconan Festo te Pablo ne, a yan Cesarea quenan ye vacoyahn, ne cuihno neve ro ne, va che ndaconan man ye min nan che rihquentiyon ye. ⁵Rahn ye ri ye sahn chahn:

—Co cahn nchuhn yan Cesarea nducó, ne min cuhnde cade yahn ne nduco sahn min ndete che va nunde chahte yahn se.

⁶Atenan nun, o ndiche ro quenan Festo yan Jerusalén, tuhme conahn ye yan Cesarea. Tama ro me ne, chihnde ye nan che retechecade ye, ne tahve ye che chehua Pablo. ⁷Cuahn che nda Pablo ne, ama yahn sahn ndinan yahn nación yahn Israel che chica se yan Jerusalén, nda se min ne, chahtendi se, chica nunde se yahn ye yahn ama nde nan nunde rahte, ate nde ama hua chi ndahco cuaco se. ⁸Tuhme rahn Pablo, rendedevahn ye ihyan:

—U ne, hua quendihcó nde ama nunde. Hua chihnga rahn, nde huane yahn ley yahn ihyan nación yahn Israel, nde huane yahn yaco chahte yahn ne, nde huane yahn emperador che rihquentiyon ye Roma.

⁹Ate nducote nahn Festo che co yeno ihyan nación yahn Israel nduco ye ne, tumerune ye Pablo:

—¿A nahn cahn yan Jerusalén cava che min techecadé yehn ne?

¹⁰Ndahconan Pablo yahn ye:

—A nan intiyahn yahn emperador yahn Roma ntí meniyon. A muhn va che cuhnde cade yahn. A devano ndah ne te nde ama nunde hua quendihcó yahn ihyan nación yahn Israel. ¹¹Ndete che quendihcó ama nunde che va che cóh ne, cuihquentiyon ne che cóh. Ate ndete che hua cuaco nde ama nan dehtenduh che rica nunde sahn sih yahn ne, nde ama ihyan hua co necah se u tah se. Man ne, ricá che man emperador teche cade ye yahn.

¹²Nte cade Festo nduco ihyan che rinan ye ihyan, tuhme rahn ye ri ye Pablo:

—Man ne, nducote a chique che techecade emperador yehn ne, nan emperador cahn.

Pablo nan rey Agripa

¹³Chihno neve ro min ne, rey Agripa nduco Berenice ne, chahn ye yan Cesarea che ndihchero ye Festo. ¹⁴Ndeh ro

chahtenan ihyan chahn min, ne ama ro ne, rente Festo nduco rey me yahn Pablo, ne rahn ye:

—Quenun ama preso vacoyahn che chaconahn Félix sahn. ¹⁵Cuahn che chahn yan Jerusalén ne, chidocuyan che tahque ndinan nduco sahn ndinan yahn nación yahn Israel ne, nte cuande se u yahn nunde che redcueh dame se sahn, ne chica se che coh se. ¹⁶Ndahconán yahn sahn chahn te ihyan ndinan yahn Roma ne, hua rihquentiyon ye che coh ama ihyan numanahn che ametah cuhnde cade yahn ye nduco ihyan che rica nunde ye yahn ye. ¹⁷Chemin che cuahn che nda sahn chahn muhn ne, hua chihco rinó ihyan. Tama ro me ne, chahn nan che retechecadé, ne tahvé che chehua sahn preso me. ¹⁸U rahcó te co ama nunde chahte quendihco se, ate sahn che rica nunde chahn ne, hua ri deh nunde che redcueh dame se sahn. ¹⁹Demán yahn dehtenduh che ritahno se nduco yahn ama ihyan che duche ye Jesucristo che a ndih ye, ne sahn preso ne, rahn se te quenduche ye. A chemin no che rica nunde sahn chahn yahn se. ²⁰Nducote u ne, hua devanó taca techecadé yahn dehtenduh che tihchan ne, tumerune sahn ndete che nahn cahñ se yan Jerusalén, cuhnde cade yahn se. ²¹Ate chica se che techecade emperador Augusto yahn se. Chemin che chihquentiyón che ndonun se vacoyahn nde ro che co dechúh sahn tah ye.

²²Tuhme rahn Agripa ri ye Festo:

—Namin u nahn cahneván che cahma se.

Ndahconan Festo yahn ye:

—Caviyan cahnevan ne che cahma se.

²³Tama ro me ne, Agripa nduco Berenice ne, chenda ye numacuahn vedeyudo chete palacio nduco ihyan ndinan yahn sandado man, ihyan nahñ che vate ye yan min man. Tuhme tahve Festo che chehua Pablo, ²⁴ne rahn ye:

—Rey Agripa man, nchuhn che nto dama ne muhn man, nga sahguh. Ama yahn sahn ndinan yahn nación yahn Israel, nde chica nunde se yahn se cuahn che chahn min yan Jerusalén, nde nda se muhn, hua renguan se rica se u che cahcantiyón che coh se. ²⁵Ate u ne, hua ntacá nde ama nunde yahn se cava che coh se, ne nducote man se chica se che techecadé emperador Augusto yahn se ne, chihquinó che dechúh sahn nan ye. ²⁶Ate nducote hua devanó deh nunde yahn se che

dirún ñan çaca che dechúh yahn emperador yuhn vo ne, tahvé che chehua sahn. Nti se ñan nducoyaca nchuhn, menan vihca ñan ndih, rey Agripa, çava che tumacadino ne deh nunde quendihco se che co dirún ñan çaca che dechúh, ²⁷te rahcó te dín ama vedenine ndete che dechúh ama preso che nde hua dirún deh nunde quendihco se.

Chihnevan rey Agripa yahn Pablo

26 ¹Tuhme rahn Agripa ri ye Pablo:
—Co cahme.

Chenihyon Pablo tah ye, ne rahn ye:

²—Rey Agripa, ama ndah ro yahn che co cahmá ñan ne yahn nducuahn che rica nunde sahn ndinan yahn nación yahn Israel yahn, ³te ndih ne, a devano ne nducuahn costumbre yahn nuhn, ihyan nación yahn Israel man, yahn che ndeh cuan ndi nuhn man. Chemin che ricá ndih che din chahtino ne yahn nducuahn che cahmá.

Nduhca che din Pablo ro che ametah cotahno ye Dihvo vo Jesucristo

⁴Nducoyaca ihyan nación yahn Israel ne, ndihche ye nduhca che quechicá yan vacó man, yan Jerusalén man, nde ro che lihn u. ⁵Ndete che nahn ye ne, co cahma ye te nde ro che chihotá ne, chinducó partido yahn fariseo, partido min che tahque yudo vederihquentiyon yahn. ⁶Man ne, cuhnde çade yahn, te ritahnó che va che ndedetuhche Dendiohs tenahn nduhca che a cah ye ndudo yahn ye ihyan ndico yahn nuhn. ⁷Nducoyaca ihyan, nduh che ndichio ndata yahn Israel ne, ritahno ye che dinahn Dendiohs ndudo yahn ye, ne chemin che, nde ro nde rahn, redinahn ye che rihquentiyon ye man, rendeva ye yavenan ye numacuahn chedave yahn ye man. Rey Agripa, man ne, a yahn che tihca ritahnó che va che conahn ndudo min che rica nunde sahn chahn yahn. ⁸¿Dehco che hua ritahno nchuhn che Dendiohs va che ndedetuhche ye tenahn?

Nduhca che din tan Pablo ro menan me, nahn cahno ye ihyan che ritahno ye Dihvo vo Jesucristo

⁹Ro menan me ne, ndedecadinó che va che din tan nduco ihyan che ritahno ye Jesucristo yahn yan Nazaret, ¹⁰ne tihca

din t̄an nduco ihyan chahn ȳan Jerusalén. Chidocuȳan ndin̄an ne, dirun ye āma c̄aca, te ye u c̄ava che cuíh ihyan vacoȳahn, ne chíh āma ȳahn ihyan che ritahno ye Jesucristo. Cuahn che rihno ye āma cha ihyan chahn ne, namin nducó ri d̄ama ndudo yáhn nduco ye. ¹¹Āma ndeh yune c̄ah ríhn ihyan chahn c̄ava che c̄ahcoman ye che ritahno ye Jesucristo. Tihc̄a redín nduh ȳan nduh ȳan chete ȳaco, te āma din t̄an nduco ihyan chahn che nde t̄ama nación ráhn, rinúhn ihyan.

Rente Pablo nduhc̄a che chitahno ye Dihvo vo Jesucristo

¹²A ntiyon min cháhn ȳan Damasco, ndá c̄aca che te chidocuȳan ndin̄an chahn u. ¹³Ndih rey, cuihcovan ndah ne. N̄an inguiȳahn, cuahn che quenun yuné, cuáhn ne, u nduco sah̄n che nducó, ndihchero nuhn āma dave che chica n̄an ro, che tahque yudo ro che co ȳahn che quendihco n̄an ro, ne chiya chihto n̄an nuhn. ¹⁴Chera nducoȳaca nuhn ndiȳahn, ne chihneván āma ndudo dev̄aco yahn m̄an, che rah̄n: “Saulo, Saulo, ¿dehco che redin tan nduco ihyan yáhn? Che tihc̄a redin ne, nduhc̄a redin itenine che renun yah m̄an te ite, renun te ȳahn cuiyon che rahco nduco ihyan ite.” ¹⁵Tuhme tumeruné: “Dihvé, ¿duh ndih ne?” Ndahconan Dihvo vo, ne rah̄n ye ri ye u: “A u che Jesucristo che redin tan nducó. ¹⁶Cuenecuen, te chihnde ró nan c̄ava che din ntiyon yáhn. A tendahnún di c̄ava che cuacotohn ndudo yáhn che ndihchero u m̄an ro cuh. M̄an va ca che ndihchero u, ne tihc̄a cuacotohn ndudo yahn chemin. ¹⁷Ndedeváhn di t̄ah ihyan nación yahn Israel m̄an, t̄ah ihyan nación chenahn m̄an, te v̄an ihyan chahn dechúh di, ¹⁸c̄ava che cacuehn ihyan, ne hua quendi ye vedetundo yahn ye m̄an, hua quendi ye, dinahn ye che rihquentiyon chundah m̄an. Ate quendi ye vededevano m̄an, dinahn ye vederihquentiyon yahn Dendiohs m̄an. Namin cotahno ye u, ne nduco chemin ne, nd̄aca ye vederenchahco yahn nunde yahn ye, ne cuahtenan ye d̄ama nduco ihyan yahn Dendiohs.”

Dinahn Pablo ndudo che chihnevan ye

¹⁹Rey Agripa, hua chacotáhn ndudo che chica vahchetero, chihneván, ²⁰te cahndudó ndudo min n̄an ihyan ȳan Damasco m̄an, n̄an ihyan ȳan Jerusalén m̄an, n̄an ihyan che vate ye

numachahte estádo yahn Judea man, nan ihyan che vate ye nación chenahn man. Riyahvé ihyan chahn che nto ino ye nunde yahn ye man, che cuah ye Dendiohs man, che ndahca cuahtenan ye cava che cahco ro ye che a nto ino ye man. ²¹Yahn che tihca redín ne, sahn nación yahn Israel ne, tumangan se u min chete yaco chahte, nahn cahno se u. ²²Ate rinan Dendiohs u, ne nde meniyon riquendí rahndudó ndudo yahn ye nan nducoyaca ihyan, ihyan nahñ man, ihyan chevah man. Ndudo che din Dendiohs che dirun ihyan profeta man, Moisés man, yahn che va che co ne, a ndudo min no che rahndudó. ²³Rahndudó che a va che chuhrihn ihyan min che a va cade che chi ye, ndedevahn ye ihyan iyehñse, ne cuihno che coh ye ne, ihyan min menan vihca va che ntuche ye van tenahn, cah ye ndudo ihyan nación yahn nuhn man, ihyan nación chenahn man, che ndevahn nducoyaca ihyan che cotahno ye ihyan.

Nahn Pablo che cotahno rey Agripa

²⁴Cuahn che tihca rahn Pablo, che rendedevahn ye ihyan ne, cah Festo:

—Pablo, jlucó ri di!, yahn che ama rehn.

²⁵Ate ndahconan Pablo:

—Festo, che ama renevahñecún ndih, hua dehve luco u, te che renté, rihnevan nchuhn ne, deman ndudo cuaco.

²⁶Ngá rey Agripa, a devano ndah ye dehtenduh che tuhchan. Chemin che nde hua rá cudado, renté nan ye. A devano cuacó te namin ihyan cuh ne, a devano ye nducuahñ dehtenduh che tuhchan, te nan nducoyaca ihyan chinahn. ²⁷Rey Agripa, ¿a ritahno ne ndudo che din Dendiohs che dirun ihyan profeta ne? U devanó te ritahno ne.

²⁸Rahn Agripa ri ye Pablo:

—Nduco tah cuahn ne, din che cotahnó Jesucristo.

²⁹Tuhme rahn Pablo:

—Nduco tah o nduco ndeh ama ndahca ndete che cuahñecun Dendiohs che ndih nduco nducoyaca ihyan che vate ye muhn, rihnevan ye che ráhn, cotahno nchuhn Jesucristo nduhca che ritahnó. Namin ama ndahca ndete che hua cuahñecun Dendiohs che co nchuhn preso nduhca u.

³⁰Chihno rahn Pablo chemin ne, rey me man, Berenice man, gobernador man, nducoyaca ihyan che vate ye min man ne,

necuan ye, ³¹cuahn ye ama lado, ne rente ye yahn Pablo van man ye nduco vih:

—Sahn tih ne, dehve quendihco se nde ama nunde cava che coh se, nde huane cava che conun se vacyahn.

³²Agripa ne, rahn ye ri ye Festo:

—Ndete che hua chica se che techecade emperador yahn se ne, co ntahte vo sahn.

Dechuh ye Pablo yan Roma

27 ¹Cuahn che a chihnde cade che dechuh ye Pablo yahn yahn Italia ne, chinduco nuhn ihyan. Ama capitán che duche se Julio, che ndi cuande se batallón che duche Augusto, ndonda tah se Pablo nduco te neve preso che va che cahn se. ²Chahtenun nducoyaca nuhn ama barco yahn yan Adramitio che a va yan che nahn yahn yahn Asia, ne chica nuhn min. Namin Aristarco yahn yan Tesalónica, yahn yahn Macedonia ne, chinduco ye nuhn. ³Tama ro me ne, nda nuhn yan Sidón, ne nducote Julio ne, renevahnecun se Pablo ne, cah yune se che chahn ye, chendihchero ye amigo yahn ye man, che conan ihyan chahn ihyan man. ⁴Cuahn che chica nuhn yan Sidón ne, chuhnan nuhn yahn yahn Chipre, quenán lado tah cueh nuhn, te cuahn nan che cuahn nuhn rechi yuhne. ⁵Chuh dama nuhn yahn yahn Cilicia man, Panfilia man, ne nda nuhn yan Mira, yahn yahn Licia.

⁶Min ndaca capitán me ama barco yahn yan Alejandría che cuahn yahn yahn Italia, ne chihquentiyon se che chahtenun nuhn chete, quendi nuhn cuahn nuhn. ⁷Chihno ndeh ro ne, a conunde nda nino barco me yan Gnido, te ama rino cuahn. Nducote ama rechi yuhne cahn nan cuahn ne, tahque ndah che chuh nino yan Salmón, ne chaconduto nan yahn yahn Creta. ⁸Ama conunde chuh barco me numacuahn chihto nuniyahn nde nda ama cuán nino yan Lasea nan che duche Buenos Puertos.

⁹Ama ndeh ro chinda, ne ama cahnda che cuahtechica ca barco nan nuniyahn, te a cochi nino ro iche. Chemin che yahve Pablo nducoyaca ihyan che chenun ye min, ¹⁰ne rahn ye:

—Nchuhn combiero, devanó te ama cahnda ndete che quendi vo cuhn vo, te denda vo barco cuh nduco chede che nda. Nde man vo ne, cahnda yuhn vo.

¹¹Ate capitán me ne, tahque tumacah ca ye yahn sahn che yahn se barco me man, sahn ndinan che ricahca man, che co che rahn Pablo. ¹²Nducote yan min ne, hua ndahca che cuahtenan ihyan ro iche ne, nducoyaca ihyan chahn ne, nahn ye che ndaca nuhn min, ndete che co nda nuhn Fenice, ama yan, yahn yahn Creta che rendihche cuaco cuahn nan Africa, cava che min cuahtenan nuhn ro iche.

Ama ri yudo nan nuniyahn

¹³Ama ro ne, canan quendihco yuhne cuto che hua dito rano, ne chihco dama ino ihyan chahn, ne cuahn nuhn numacuahn chihto yahn yahn Creta. ¹⁴Ate huane rahn me ne, canan ama dito rano yuhne tan, rahn nan barco me. ¹⁵Nducote hua rechah yune yuhne tan me che cahñ barco cuahn nan che nahn nuhn ne, tahque ndah chihcoman nuhn che quenda cuahn nan che nahn. ¹⁶Chuh nuhn nino nan ama yahn lihn che duche Claudia nan che ametah nduh dito rano yuhne, ne a conunde chi ndo tah ihyan chahn indu lihn che renda barco, ¹⁷ndeterun ye chete. Tuhme chahcotuma ye ihyo barco me cava che hua condan. Nino min va ama cuan nan che duche Sirte, nan che hua yano nune, ne vah ye che min cuan barco me. Chemin che ndedevah ye tino tu che quendihco nan yahn yahn barco me cava che hua cahñ min. ¹⁸Tama ro me ne, quendi ca rano yuhne tan me, ne chihtera ye chede che nda barco me van nuniyahn. ¹⁹Chihno ino ro min ne, chihtera ye nde ama ndeh nan dehtenduh yahn barco me. ²⁰A ama ndeh ro che nde yahn nde iyon hua rendihchero nuhn, ne a min cuihno coh nuhn che rahco nuhn, te ama riquendi ri yudo.

²¹Chihno ndeh ro che hua reh nuhn ne, chandi Pablo mendahn, ne rahn ye:

—Combierno, ndete che dinahn nchuhn che rahn ro che chenán vo yahn yahn Creta ne, hua chica vo min, ndere chinda dehtenduh. ²²Man ne, hua dehve rahco nchuhn, te andahre conda barco, ate nde ama vo ne, hua dehva co yuhn vo. ²³U ne, devanó chemin, te icuino ne, Dendiohs yahn che redín ntiyon yahn ye ne, dechuh ye ama ángel yahn ye, ²⁴ne rahn ye ri ye u: “Pablo, hua dehve rahque, te va che nda nan emperador yahn Roma, ne cava di ne, ndedevahn Dendiohs

nducoyaca ihyan che chenun ye ndoque chete barco.”

²⁵Combiro, cah yan nchuhn chedave yahn ne, te u ne, devano cuacó te Dendiohs ne, redinahn ye ndudo yahn ye, ne conahn nduhca che rahn ángel me. ²⁶Ate barco ne, va che cahnan nan yava.

²⁷Riquenda muhn riquenda min yuhne barco me, ne chihno o ndate ne, rechuh ama cuan nan che duche Adria. Nan mahñ yan ne, checadino sahn che recahca barco me che a nino va yahn cuma. ²⁸Decade se van nune me a yano ca, ne ri ndico ntihton ama metro. Tah cuahn cana nan ne, decade tun se, ne ri ndico ndache metro. ²⁹Nducote vah se che cahnan barco me nan yava ne, ndedevah se nduco ihyo cun cu che duche ancla cuahn cah barco me, cava che ametah co cahñ ca, ne chahtenan rino se, ama rendedecadino se nde chi dave. ³⁰Numanahmin ne, sahn che ricahca barco me ne, nahn cano se, ndedevahn se sahn. Chemin che canan ndedevah se indu me, redin ca se che nahn ndedevah se tama te o cu cuahn tin barco me. ³¹Ate rahn Pablo ri ye capitán me nduco sandado chahn:

—Ndete che cano sahn chuhn ne, nchuhn ne, hua co ndevahn ne.

³²Tuhme chihca sandado chahn ihyo che nechiche indu me ne, chendah nun van nune.

³³Cuahn che a nahn co dave ne, rahn Pablo ri ye nducoyaca sahn chahn:

—Ndahca che cheh nchuhn, te a o ndate che nde hua reh ne nde hua rahteyado ne. ³⁴Cocheh nchuhn mare tah cava che cocha ne, cahca ne nune. Hua dehve rahco ne, te hua dehva co yahn ne.

³⁵Chihno rahn ye chemin ne, chetah ye pan, ne necah ye nundihve cuahn Dendiohs nan nducoyaca sahn chahn, ne ndeh ye canan reh ye. ³⁶Tuhme chavi tah vederan yahn sahn chahn, ne namin cheh se. ³⁷Van nducoyaca nuhn che chenun nuhn chete barco me ne, ri nuhn o ciento quenán ino raco ntihton ama ihyan. ³⁸Chihno che cheh sahn chahn tah ne, chihtera ca se trigo cava che ndah cah nduh barco me.

Chehchenun barco van nuniyahn

³⁹Cuahn che a chi dave me ne, hua nchanan sahn ricahca barco chahn ti man che chenun se. Ate chinan se ama reche

nuniyah̄n che a ro yah̄ndute numa chihto. Tuhme chihquino se che cacah̄ca se bar̄co me, ndete che co nd̄a min. ⁴⁰Chihca se ihyo yah̄n ancla chahn, nuhnde cava bar̄co me. Ndah̄co cava se indu che ricah̄ca bar̄co, ne cuahn che ndedecā yaco se tino tu che rendih̄co tin yah̄n yah̄n bar̄co ne, canan̄ rica, cuahn cuah̄n nan̄ va reche nuniyah̄n. ⁴¹Ate nd̄a bar̄co me ama cuan̄ nan̄ che rentah̄n nun vih nune, ne cah̄nan̄ nan̄ yava. Min chihnde chiche, ne nducote ama rahn nune cuah̄n vedame ne, chihno chendan. ⁴²Tuhme ntuhno sandado chahn che cah̄no se sahn̄ preso cava che hua canō nde ama se. ⁴³Ate capitān̄ min ne, nducote hua nahn se che coh̄ Pablo ne, hua cah̄ yune se che tihcā din se. Chihquentiyon se che nducoyacā sahn̄ che ri se nune ne, cah̄ca se nune, cah̄n se nan̄ yah̄n cuma, ⁴⁴ne sahn̄ chenah̄n ne, nan̄ irahno man̄, cheyah̄n bar̄co man̄, cah̄n nduco se. Nduco tihcā ne, ndevahn̄ nducoyacā nuhn.

Quenan Pablo yah̄n yah̄n Malta

28 ¹Cuahn che a nd̄a nuhn yah̄n min ne, checadino nuhn che Malta duche. ²Ihyan che vate ye min ne, ama nevah̄necun ye nuhn, ne chihco ye ama vacoyah̄n chahte cava che necah̄ ihno nuhn, te ama iche man̄, ama ran co man̄. ³Pablo ne, rene din damā ye duniyah̄n cuma, ne cuahn che rih ye vacoyah̄n ne, quendāh̄ ama cu tan̄ yah̄n ihno yah̄n vacoyah̄n, ne cah̄ te tah̄ ye. ⁴Cuahn che ndihche ro ihyan yah̄n min che quendihco raco cu me tah̄ Pablo ne, rahn̄ ye van̄ man̄ ye nduco vih:

—Sahn̄ tih ne, co sahn̄ rihno ihyan se, ne andahre ndevahn̄ se van̄ nuniyah̄n, ate tah̄ Dendiohs ne, hua ndevahn̄ se.

⁵Ate chihde Pablo tah̄ ye, ne chendāhnun cu me vacoyah̄n, ne hua dehva chi yah̄n ye. ⁶Nducoyacā ihyan chahn ne, chenan rino ye che condito Pablo, o adenān no condah̄ ye, coh̄ ye. Ate cuahn che a chi ndeh ura che chenan rino ye ne, a hua dehva chi, ne ndahcorun ye che rendedecadino ye, ne rahn̄ ye te Pablo ne, Dendiohs ye.

⁷Nino min va yah̄n yah̄n ama ihyan che duche ye Pulio. Ihyan min ne, ndinan̄ ye yah̄n ihyan chahn. Ama nevah̄necun ye nuhn numacuahn vedeyeno, ne chahtenan nuhn vaco ye ino ro. ⁸Chida Pulio ne, quendite ye, ndi ye cah̄ ihno man̄, cah̄ yun man̄. Chahn Pablo, chendihchero ye ihyan, ne

chihno covah ye ne, nahn tah ye ihyan min, ne ndo yahn ye. ⁹Checadino ihyan yahn chemin, ne ndo dama ihyan cah che vate ye yah min, ne namin ndoyahn ye. ¹⁰Ama nevah necun ihyan yah min nuhn, ne te ye nducuah dehtenduh che cochihve yahn nuhn cuahn che ndaca nuhn min.

Nda Pablo yan Roma

¹¹Chihno ino iyo ne, chahtenun nuhn chete tama barco yahn yan Alejandría che quenan min ro iche. Barco min ne, nda ama bandera nan che nentava se Cástor nduco Pólux, che rivahn dendiohs yahn sahn che ricahca barco. ¹²Nda nuhn yan Siracusa, ne min chahtenan nuhn ino ro. ¹³Chica nuhn min, quendi nuhn numa chihto nuniyah nde nda nuhn yan Regio. Tama ro me ne, rano yuhniyah, ne chihno o ro ne, nda nuhn yan Puteoli. ¹⁴Min ntaca nuhn yah dihno vo, ne rah ye nduco nuhn che cuahtenan nuhn nduco ye. Chahtenan nuhn ama ndate, tuhme cuahn nuhn yan Roma. ¹⁵Dihno vo che vate ye yan Roma ne, checadino ye che nda nino nuhn, ne nda ye, chendi yune ye nuhn ama cuan nan che duche Tres Tabernas. Nahn ye ne, nda dama ye nde ndihve che duche Foro de Apio. Cuahn che ndihchero Pablo ihyan chahn ne, cah yan ye chedave yahn ye, ne necah ye nundihve cuahn Dendiohs. ¹⁶Cuahn che nda nuhn yan Roma ne, necah capitán me preso chahn tah ihyan ndinan yahn sandado che redin cudado min. Me Pablo ne, cah yune ye che nuhn ye ama vah nan che conun ye, ne nduco ye ama sandado che redin se cudado ihyan.

Rahndudo Pablo Ndudo yahn Dendiohs yan Roma

¹⁷Chihno ino ro che nda nuhn ne, din dama Pablo nducoyaca ihyan nahn, ndata yahn Israel, che vate ye min yan Roma, ne rah ye ri ye ihyan:

—Nchuhn dihnó, u ne, nde ama nunde hua quendihcó nan ihyan nación yuhn vo Israel, nde hua rahcotahn costumbre che chihco ihyan ndico yuhn vo. Ate andahre che tihca ne, din ye preso u min yan Jerusalén, ne necah ye u tah ihyan ndinan yahn Roma. ¹⁸Ihyan ndinan chahn ne, techecade ye yahn, ne nducote ametah nde ama nunde yahn cava che cahcantiyon ye che coh ne, nahn ntahte ye u. ¹⁹Ate ihyan

nación yuhn vo ne, hua cahne^cun ye. Chemin che a ca^de chicá che techeca^de emperador yáhn, andahre metah nde ama nunde che cáh ihyan nación yuhn vo. ²⁰Maⁿ ne, din da^má nchuhn ca^va che ndihche vih vo maⁿ, ca^va che nte cuandé nchuhn dehco che nchiche cadena cuh u maⁿ. Nchiche cadena cuh u, te ritahnó che va che conahn ndudo che te Dendiohs, checadingo uvo, ihyan nación yahn Israel.

²¹Tuhme ra^hn ihyan chahn ri ye ihyan:

—Nde ama ca^ca che dirun ihyan esta^do yahn Judea yahn dehtenduh che redin ne, ametah nda^tah nuhn. Namin nde ama dihno vo che rica ye min, renda^ye muhn ne, hua chihnga ra^hn ye yahn ne. ²²Ate nahn cahnevan nuhn deh ca^hma ne, te a numacuahn no ne, taⁿ ihyan yahn vederihquentiyon ra che ritahno nchuhn.

²³Tuhme chihco ye ama ro, ne ama ya^hn ye ndo da^ma ye vah naⁿ che quenun Pa^blo, ne numa ro cahndudo ye yahn vederihquentiyon che nda^hco ca^de Dendiohs. Rahndudo ye ley che dirun Moisés maⁿ, ndudo che dirun profeta maⁿ, ne nahn ye che conahn ihyan chahn yahn Dihvo vo Jesucristo. ²⁴Na^hn ihyan chahn ne, chitahno ye, ne na^hn ye ne, hua chitahno ye. ²⁵Nducote na^hn ye ne, hua quenan ino ye ne, necuan ye che nahn na^hn ye. Tuhme ra^hn Pa^blo ri ye ihyan chahn:

—A nda^hca^h ndudo che ca^h Vaco Ndah yahn Dendiohs, cahndudo ihyan profeta Isaías, chihnevan ihyan ndico yuhn vo:

²⁶Cuehn, cuahndode naⁿ ihyan sih tuhca:

“Cuahn da^ma rihnevan nchuhn, ate hua renahn ne.

Cuahn da^ma rendihche ro ne, ate hua renchan^an ne,

²⁷te nedin cheche maⁿ ne chedave yahn ne.

Hua redinahn ne maⁿ, hua rihcovan ne maⁿ,

hua renahn ne maⁿ, hua rento ino ne nunde yahn ne maⁿ.

Chemin che hua renchahco Dendiohs ca^va ne.”

²⁸Maⁿ ne, cadino nchuhn te cuahndudo nuhn ndudo ndah yahn Jesucristo vaⁿ ihyan nación chena^hn. Ihyan chahn che cuaco ne, ca^hcovan ye, ne ndedevahn Dendiohs ihyan.

²⁹Cuahn che chihno ra^hn Pa^blo tihca^h ne, cona^hn ihyan chahn, quenan ama ndeh rente ye nduco vih, te chi taⁿ ye yahn ndudo min.

³⁰Pa^blo ne, quenan ye min o nduyo, quenun ye vah naⁿ che tumanan ye, ne nevahne^cun ye nducoya^ca ihyan che rahn ye,

rendihchero ye ihyan. ³¹Rahndudo ye yahn vederihquentiyon yahn Dendiohs mañ, ricuahn ye ndudo yahn Dihvo vo Jesucristo mañ, ne nde a^uma ihyan ne, hua din va^hche ye yahn ye.